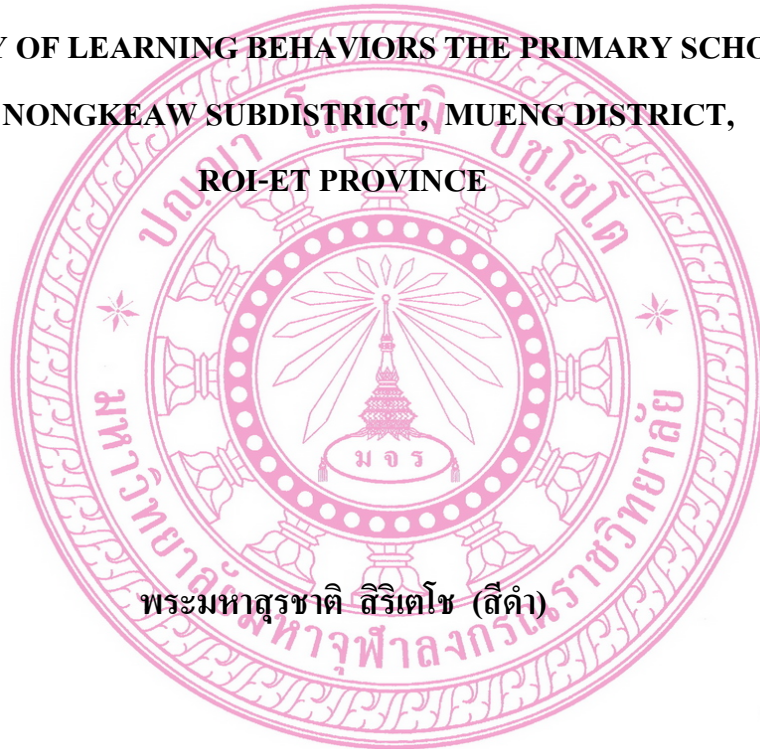

ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนประถมศึกษาของนักเรียน
ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
A STUDY OF LEARNING BEHAVIORS THE PRIMARY SCHOOL
IN NONGKEAW SUBDISTRICT, MUENG DISTRICT,
ROI-ET PROVINCE

พระมหาสุรชาติ สิริเตโช (สีด้า)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน
ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

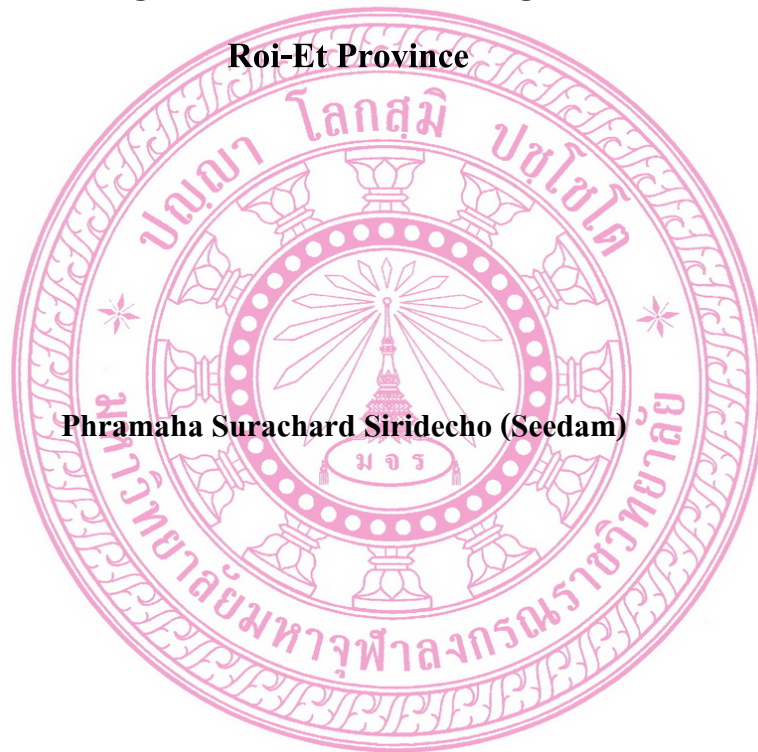
พระมหาสุรชาติ สิริเตโช (สีด้า)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**A Study of Learning Behaviors the Primary School
in Nongkeaw Subdistrict, Mueng District,
Roi-Et Province**

Phramaha Surachard Siridecho (Seedam)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of

The Requirement for The Degree of

Master of Arts

(Buddhist Studies)

Graduate School

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Bangkok, Thailand

C.E. 2012

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

.....
(พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์
..... ประธานกรรมการ
(พระครูวินัยธรรมุทร ถาวรธมฺโม, ผศ.ดร.)

..... กรรมการ
(พระมหามิตร ฐิตปญฺโญ, คร.)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.สุวิน ทองปิ่น)

..... กรรมการ
(ดร. สัมฤทธิ์ กางเพ็ง)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระมหามิตร ฐิตปญฺโญ, คร. ประธานกรรมการ
ผศ.ดร.สุวิน ทองปิ่น กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย
.....
(พระมหาสุรชาติ สิริเตโช)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน
ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัย : พระมหาสุรชาติ สิริเดโช

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหามิตร จิตปญโญ, ดร., ป.ช.๔ , พธ.บ.(รัฐศาสตร์),

พธ.ม.(พระพุทธศาสนา), Ph.D.(Buddhist).

: ผศ.ดร.สุวิน ทอปปัน, พธ.บ.(ปรัชญา), M.A.(Phil.), Ph.D.(Phil.)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

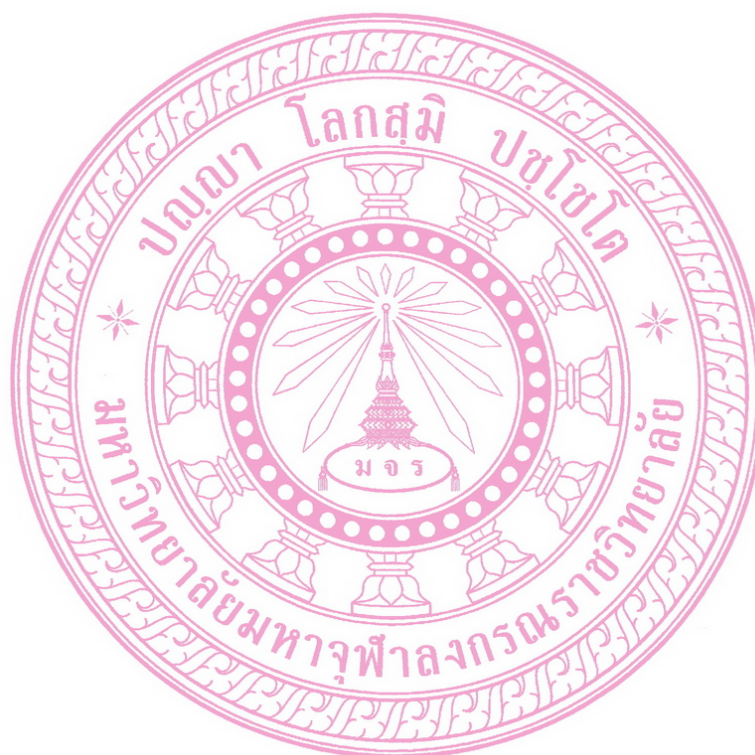
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ๑) เพื่อศึกษาหลักสูตรธรรมศึกษาและวิธีการสอนของพระภิกษุ ที่ทำการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียน ในตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ๒) เพื่อศึกษาความคิดเห็นการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ คณะครู จำนวน ๑๑ คน นักเรียนธรรมศึกษาตรี โท และเอก จำนวน ๑๔๐ คน และครูพระสอนธรรมศึกษา จำนวน ๑๐ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๖๑ คน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๐ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีของ Cohen ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๑๗ คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย พบว่า

๑. หลักสูตรธรรมศึกษาและวิธีสอนของพระภิกษุที่ทำการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แสดงว่า อยู่ในระดับมากอยู่ ๔ ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่า คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา ด้านเนื้อหาของหลักสูตร และด้านการวัดและการประเมินผล

๒. ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้ ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ได้แก่ วุฒิภาวะของนักเรียน ยังมีความไม่พร้อมทั้งเนื้อหาวิชาที่ยากเกินไป หลักสูตรมีเนื้อหาสาระที่เข้าใจยาก เนื้อหาวิชาที่ทำการสอนมากเกินไป ศัพท์ภาษาธรรมะในหลักสูตรที่ใช้สอนมีมากเกินไป ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา พระสอนส่วนมากมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียนน้อยเกินไป การใช้

วาทะที่ไม่สำรวจ การแสดงกิริยามารยาทให้เหมาะสม ด้านการเรียนการสอน การดำเนินการสอนไม่ค่อยแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่ทำการสอน การดำเนินการสอนไม่ค่อยแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่ทำการสอน ด้านเอกสารในการสอนไม่เพียงพอ ใช้ภาษาที่เข้าใจยาก อธิบายหลักกรรมไม่ชัดเจน ด้านการวัดและการประเมินผล ควรจัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวนบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของนักเรียนเป็นระยะๆ ผลการสอบไม่ควรนานเกินไป และข้อสอบยากเกินไป

Thesis Title : A Study of Learning Behaviors the Primary School
in Nongkeaw Subdistrict, Mueng District, Roi-Et Province

Researcher : Phramaha Surachard Siridecho

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Dr.Phramaha Mit Thitapabbo Pali IV., B.A.(Public
Administration), M.A.,(Bud.), Ph.D. (Bud.)

: Assist.Prof.Dr.Suwit Thongpan B.A.(Phi.),
M.A.(Phi.),Ph.D.(Phil.)

Date of Graduation : 29 March 2013

ABSTRACT

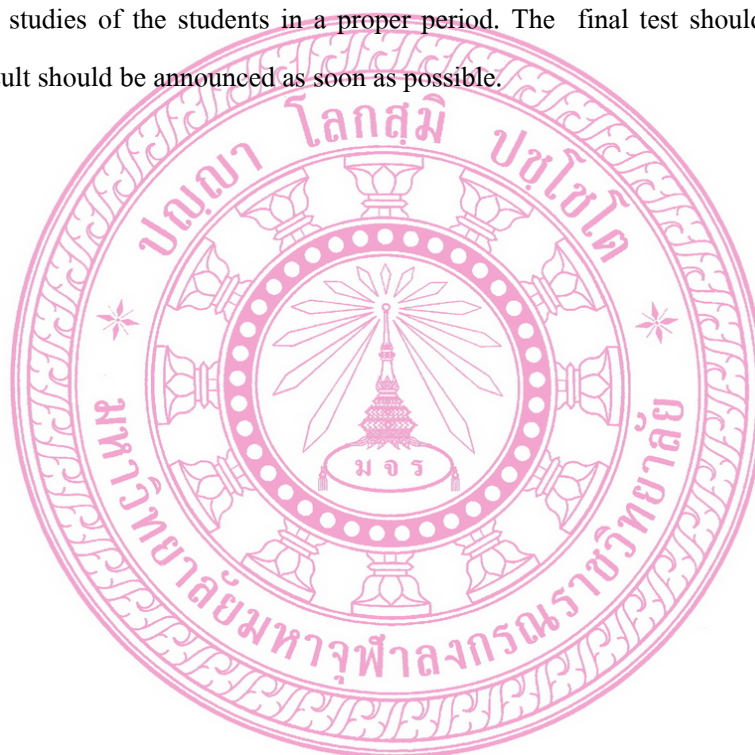
The main objectives of this study were: 1) to study the curriculum of Dhamma studies (*Dhamma-sueksa*) and the teaching methods of the Buddhist monks in teaching Dhamma studies in the schools, in the area of Nong-Kaew sub-district, Mueng district, Roi-et province, and 2) to study the students view on Dhamma studies in Nong-Kaew sub-district, Mueng district, Roi-et province. The sample in this study were: 31 teachers, 340 Dhamma studies students, and 10 Buddhist monks who taught Dhamma studies, 381 in total. It concluded with the reliability at 0.90, acquiring sample by Cohen's method, and had the sample at 217. And, the statistics used in this study were: Frequency, Percentage, Means, and Standard Deviation (S.D.).

The result of the study found that:

1) The curriculum of Dhamma studies (*Dhamma-sueksa*) and the teaching methods of the Buddhist monks in teaching Dhamma studies in the schools, in the area of Nong-Kaew sub-district, Mueng district, Roi-et province, in overall and in each aspect resulted in most level. While, examining in each aspect found that it resulted in most in 4 aspects categorizing based on Means from higher to lower points as following: learning activities, the character of Buddhist monks who taught the Dhamma studies, content of the curriculum, and the test and evaluation of the study.

2) The result of the study of students' opinion on Dhamma studies, in the area of Nong-Kaew sub-district, Mueng district, Roi-et province found thus: the content of the

curriculum was not fit with the students, and it was somewhat too difficult for the students such as Dhamma terminology, and too many courses for Dhamma studies. The Buddhist monks who taught the Dhamma studies had not well relationship with the officers in school, used improper speech and acted inappropriately. For the learning activities, the learning process didn't go in the same direction with the content of the courses, and teaching material was not enough. Last but not least, for the test and evaluation of the study, it was very necessary to provide the test for testing and reviewing the studies of the students in a proper period. The final test should not be too difficult and its result should be announced as soon as possible.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จเรียบร้อยได้ก็ด้วยความเสียสละ ความอนุเคราะห์ และน้ำใจจาก บุคคลหลายฝ่าย ตลอดจนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้ให้โอกาส ในการศึกษาและการทำวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในการกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วยดี กราบขอบพระคุณ พระครูวินัยธรสมุทร ถาวรธมโม ประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการ คือ ดร.สัมฤทธิ์ กางเพ็ง ผู้ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระมหามิตร ฐิตปญฺโญ (ดร.) ประธานกรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาและเสนอแนะ ในสิ่งที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้จนสามารถสำเร็จ

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.ชาญชัย ฮวดศรี, ดร.ประยูร แสงใส, และ ผศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ ผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาให้คำแนะนำตรวจแก้ไขในส่วนบกพร่องเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แม้ว่าจะมี ภารกิจมากมายแต่ก็สละเวลาให้ด้วยดีเสมอมา

ขอขอบคุณพระภิกษุสามเณรครูสอนธรรมศึกษาประจำสำนักศาสนศึกษา วัดนิเทศ สุนทราราม ผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน โรงเรียนบ้านซ่งวิทยาคม โรงเรียนบ้านหนองแวง โรงเรียน บ้านเล้าวิทยาคาร ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าเอกสาร

ขอขอบคุณพระมหาพิสิฐ วิสิฐฐปญฺโญ และเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่าน ที่ช่วยเหลืองานด้านเอกสารงานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จไปด้วยดี ขอขอบคุณ คุณบุญธรรม พิมพล และ ขอขอบคุณ ผศ.ดร.คิป์ตี้ มหันตะ ที่ช่วยตรวจทานความบกพร่องภาษาอังกฤษ เพื่อใช้ประกอบใน การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา และกัลยาณมิตรทุกท่าน ที่ได้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

พระมหาสุรชาติ สิริเตโช (สีคำ)

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ ภาษาไทย	ก
บทคัดย่อ ภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ณ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ประเด็นที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีความคิดเห็น	๕
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา	๗
๒.๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับด้านเนื้อหาของหลักสูตร	๗
๒.๒.๒ แนวคิดทฤษฎีด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา	๑๗
๒.๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทฤษฎีด้านการเรียนการสอน	๑๘
๒.๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด	๒๐
๒.๒.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับสถานะของผู้สอน	๒๒
๒.๒.๖ ทฤษฎีของนักวิชาการในทางพระพุทธศาสนา	๒๕
๒.๒.๗ หลักแห่งการสอนธรรมของพระพุทธเจ้า	๒๗
๒.๒.๘ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับด้านการวัดและการประเมินผล	๒๘

	๗
๒.๓ บริบทโรงเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด	๓๖
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๐
๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๓
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๕
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๔๕
๓.๒ กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๕
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๐
๓.๔ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	๕๑
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๒
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๒
๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๓
บทที่ ๔ ผลการวิจัย/ผลการศึกษา/ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
๔.๒ ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๕
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	๖๓
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๖๓
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๗๐
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๗๑
บรรณานุกรม	๗๓
ภาคผนวก	๗๓
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๗๓
ภาคผนวก ข ผลการหาค่า IOC แบบสอบถาม	๘๕
ภาคผนวก ค ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	๙๑
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ	๙๕
ภาคผนวก จ ภาพกิจกรรม	๙๕
ประวัติผู้วิจัย	๑๐๓

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๔.๑ จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๕
๔.๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความคิดเห็น ต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน	๕๖
๔.๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความคิดเห็น ต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเนื้อหาของหลักสูตร โดยภาพรวม และรายข้อ	๕๗
๔.๔ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความคิดเห็น ต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา โดยภาพรวม และรายข้อ	๕๘
๔.๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความคิดเห็น ต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวม และรายข้อ	๖๐
๔.๖ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความคิดเห็น ต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวัดและการประเมินผล โดยภาพรวม และรายข้อ	๖๒
๔.๗ การศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขต ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	๖๓
๔.๘ การศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขต ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา	๖๔
๔.๙ การศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขต ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเรียนการสอน	๖๕
๔.๑๐ การศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขต ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวัดและการประเมินผล	๖๖

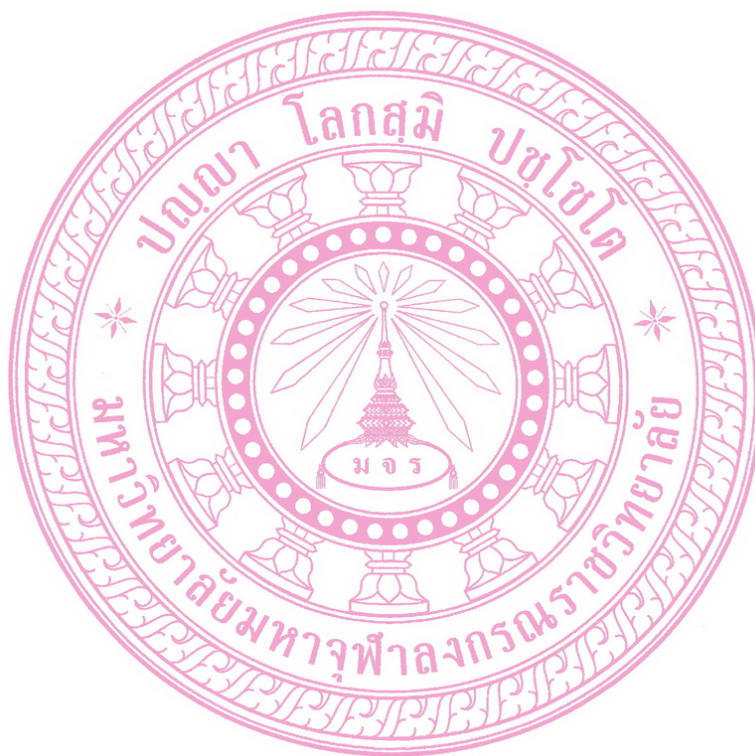
สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๔๘

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลีอักษรไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๐๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พุทธศักราช ๒๕๓๕ เรียงตามคัมภีร์ ดังนี้

พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ติก. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ติกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.ปญจก.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ปัญจนินบาต	(ภาษาไทย)

การใช้หมายเลขย่อ

พระไตรปิฎกภาษาบาลี แจ่มเล่ม ข้อ หน้า เช่น อง.ติก. (บาลี) ๒๐/๕๖๕/๓๕๖ หมายถึง สุตตันตปิฎก อังกุตตรนิกาย ติกนิปาตปาติ เล่ม ๒๐ ข้อ ๕๖๕ หน้า ๓๕๖ ฉบับ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๐๐

พระไตรปิฎกภาษาไทย แจ่มเล่ม ข้อ หน้า เช่น อง.ปญจก.(ไทย) ๒๒/๑๕๕/๒๖๓ หมายถึง พระสุตตันตปิฎก อังกุตตรนิกาย ปัญจนินบาต เล่ม ๒๒ ข้อ ๑๕๕ หน้า ๒๖๓ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตมา มุ่งเน้นการศึกษาในทางด้านภาษาบาลีเป็นหลัก จนเมื่อปี พ.ศ.๒๔๑๕ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส เมื่อคราวปกครองวัดบวรนิเวศวิหาร ได้กำหนดหลักสูตรสอนพระภิกษุและสามเณรขึ้น เพื่อให้เรียนรู้หลักพระพุทธศาสนา ทั้งด้านหลักธรรม พุทธประวัติ และพระวินัย ตลอดถึงหัดแต่งแก้กระทู้ธรรม ตกถึงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๔๕๔ ได้ทรงปรับปรุงหลักสูตรใหม่เพื่อใช้สำหรับสอนพระนวกะ และได้โปรดให้จัดการสอบในส่วนกลางเป็นครั้งแรก จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ได้ทรงปรับปรุงหลักสูตรใหม่อีกครั้งหนึ่ง เพิ่มคิหิปฏิบัติเข้าในธรรมวิภาค และได้ขยายหลักสูตรขึ้นอีกเป็นระดับชั้นโทและชั้นเอกดังมีหลักสูตรปรากฏในปัจจุบัน

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๖๒ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลงกรณฯ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ทรงเห็นว่า ควรขยายโอกาสให้ฆราวาสได้ศึกษาธรรมบ้าง จึงมอบหมายให้คณะสงฆ์จัดการศึกษาหลักสูตรนักธรรมสำหรับฆราวาสขึ้นเรียกว่า “ธรรมศึกษา” เปิดขึ้นแรกเป็นหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี และต่อมาได้มีกรขยายออกไปเป็นชั้นธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอกในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ และ ๒๔๖๔ ตามลำดับ^๑ จากการจัดการศึกษานั้น ทำให้เกิดผลดีในด้านการศึกษาพระศาสนาหลายประการ เช่น ทำให้พระสงฆ์สามเณรมีความอุตสาหะในการศึกษาเล่าเรียนมากขึ้น เพื่อมิให้มีความรู้ด้อยกว่าประชาชนที่ เข้ามาศึกษาพระวินัย และทำให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาดีขึ้น ซึ่งนับเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการเผยแผ่ศาสนา^๒ ปัจจุบันการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมนี้มีพระพรหมมุนี (พุดมฺหฺมคฺคฺตฺเถร) วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นแม่กองธรรมสนามหลวง เน้นการพัฒนา

^๑รายงานสอบนักธรรมชั้นตรีในมณฑลอยุธยา (แถลงการคณะสงฆ์เล่ม ๑๘ พ.ศ. ๒๔๖๓), หน้า ๔๔๕-๔๕๐.

^๒ประกาศอนุญาตให้ภิกษุเข้าสอบธรรม (แถลงการคณะสงฆ์เล่ม ๑๘ พ.ศ. ๒๔๖๒), หน้า ๓๘๕-๓๙๐, อ้างใน : พระราชวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), “การศึกษาของสงฆ์สมัยกรุงรัตน โกสินทร์, (รัชกาลที่ ๕ ถึง รัชกาลที่ ๗), หน้า ๔๓๕.

ศาสนทายาทให้มีคุณภาพ สามารถดำรงพระศาสนาไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งถือว่าเป็นกิจการของพระสงฆ์ส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่ง ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในประเทศไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยิ่งขึ้น ซึ่งนับเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการเผยแผ่ศาสนา

ถึงแม้ในหลักสูตรปัจจุบัน แม่กองธรรมสนามหลวง จะเน้นเพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีความรู้พระธรรมวินัยระดับขั้นพื้นฐาน และเปลี่ยนรูปแบบการทำข้อสอบของธรรมศึกษา จากแบบอัตนัยเป็นปรนัยแล้วก็ตามที แต่หลักสูตรหาเปลี่ยนแปลงไปตามไม่ จึงเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในการนำหลักสูตรไปสอนขึ้น และผลที่ตามมาคือผู้ศึกษาไม่ได้ประโยชน์อะไรจากการเรียน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๘) ได้กล่าวถึงบุคลากรไว้ในบทที่ ๓ ข้อ ๓.๕ (๕) ว่า พัฒนาศักยภาพทางศาสนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้มีความรู้และทักษะในการถ่ายทอดหลักธรรมสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ และสนับสนุนให้บุคลากรทางศาสนาที่มีคุณภาพได้มีโอกาสเผยแผ่ศาสนธรรมผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในองค์กรทางศาสนา ทำหน้าที่ตรวจสอบกำกับดูแลพฤติกรรม ของบุคลากรทางศาสนาอย่างเคร่งครัด^๑ รัฐนั้นให้ความสำคัญในการเผยแผ่ศาสนธรรม โดยมุ่งประเด็นไปที่การพัฒนาบุคลากรทางศาสนาเป็นหัวใจหลัก ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่จะนำหลักคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปสู่จิตใจของบุคคลซึ่งจะเป็นผู้พัฒนาชาติไปสู่ความเจริญในอนาคต

จากการสอนของพระภิกษุที่สอนธรรมศึกษาประจำสำนักศาสนศึกษา วัดนิเวศนุนทราราม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีประเด็นที่น่าสนใจศึกษา คือเพื่อต้องการจะทราบความคิดเห็นของแต่ละโรงเรียนนั้นมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อพฤติกรรมของนักเรียนเวลาเรียนธรรมศึกษา และเพื่อต้องการทราบวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ของพระภิกษุ และในการจัดกิจกรรมว่ามีความเหมาะสมเพียงไร และต้องการศึกษาถึงความเหมาะสมของหลักสูตรตามความคิดเห็นของพระภิกษุที่ทำการสอน และของคณะผู้บริหาร โรงเรียน คณะครู และนักเรียน ว่ามีความเหมาะสมเพียงไรกับบุคลิกภาพของนักเรียน

ผู้วิจัย มีประสบการณ์ในการสอน และการทำงานด้านการให้การศึกษามา เป็นเวลาหลายปี ได้ประสบกับปัญหาในการทำงานหลายอย่าง ทั้งปัญหาจากหลักสูตรที่ใช้สอน ตัวผู้สอนเอง และปัญหาจากตัวผู้บริหาร ครู และปัญหาจากนักเรียนที่ไม่ค่อยอยากเข้าเรียน ปัญหาเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ที่ทำการสอน ซึ่งมีทั้งด้านที่ควรปรับปรุงส่งเสริมและด้านที่ควรแก้ไข

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนธรรมศึกษาว่ามีความสนใจต่อการเรียนและการสอนของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียน และหลักสูตรที่ใช้

^๑ สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง, เรื่องสอบธรรมสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕๓-๑๕๕.

สอนมีความเหมาะสมกับเด็กนักเรียนหรือไม่ การวิจัยครั้งนี้ จะเป็นการจุดประเด็นในการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้าน (ชุมชน) วัด และ โรงเรียน และเป็นจุดที่ตรงประเด็นที่สุดที่จะเข้าไปเผยแผ่หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักสูตรและวิธีการสอนธรรมศึกษาที่ใช้สอนในโรงเรียนในตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๓ ประเด็นที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ต้องการทราบหลักสูตรและวิธีการสอนธรรมศึกษาที่ใช้สอนในโรงเรียนในตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๓.๒ ต้องการทราบความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบเขตด้านเนื้อหาดังต่อไปนี้ คือ

๑. ด้านหลักสูตรและวิธีการสอนธรรมศึกษาที่ใช้สอนในโรงเรียนในตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๒. ด้านความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ คณะครู และนักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก ของโรงเรียนบ้านซ่งวิทยาคม โรงเรียนบ้านหนองแวง โรงเรียนบ้านเล้าวิทยาคาร รวมทั้งหมดจำนวน ๓๘๑ คน คือ

๑.๔.๒.๑ คณะครู ๓ โรงเรียน จำนวน ๓๑ คน

๑.๔.๒.๒ นักเรียน ธรรมศึกษาตรี โท และเอก ทั้ง ๓ โรงเรียน จำนวน ๓๕๐ คน

๑.๔.๒.๓ ครูพระสอนธรรมศึกษา จำนวน ๑๐ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิจัยโรงเรียน ๓ โรงเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด คือ ๑. โรงเรียนบ้านซ่งวิทยาคม ๒. โรงเรียนบ้านเล้าวิทยาคาร ๓. โรงเรียนบ้านหนองแวง

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ ครูพระ ได้แก่ พระภิกษุสามเณรจากสำนัก ศาสนศึกษาวัดนิเทศสุนทราราม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ทำการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียน ทั้ง ๓ แห่ง

๑.๕.๒ ครู หมายถึง ครูในโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านซ่งวิทยาคม โรงเรียนบ้านหนองแวง โรงเรียนบ้านเล้าวิทยาคาร ที่เป็นครูสอนประจำแต่ละวิชาในโรงเรียนทั้ง ๓ แห่ง

๑.๕.๓ นักเรียนธรรมศึกษา หมายถึง ชรราวาสผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในที่นี้ประสงค์เอนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑, ๒, ๓ ศึกษาเฉพาะ โรงเรียนบ้านซ่งวิทยาคม โรงเรียนบ้านหนองแวง โรงเรียนบ้านเล้าวิทยาคาร ในตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๕.๔ ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ที่แสดงออกต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ทำให้ได้รับองค์ความรู้ถึงหลักสูตรและวิธีการสอนธรรมศึกษาที่ใช้สอนในโรงเรียน ในตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๖.๒ ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยและพัฒนากรอบความคิดในการวิจัย ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีความคิดเห็น

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน

๒.๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับด้านเนื้อหาของหลักสูตร

๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา

๒.๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับด้านการเรียนการสอน

๒.๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับด้านการวัดและการประเมินผล

๒.๒.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับสถานะของผู้สอน

๒.๓ บริบทโรงเรียน

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีความคิดเห็น

ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็น

จากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้หลายท่าน ดังนี้

จำลอง เงินดี ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ ความคิดเห็นนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกของทัศนคติก็ได้ สังเกตและวัดได้จากคนแต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคติตรงที่ทัศนคตินั้นเจ้าตัวอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้^๑

^๑ จำลอง เงินดี, เอกสารการสอนวิชาจิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๒.

บุญเรียง ขจรศิลป์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางวาจาของเจตคติ การที่บุคคลกล่าวว่าเขามีความเชื่อหรือความรู้สึกอย่างไรนั้น เป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคลนั้น ดังนั้น การวัดความคิดเห็นของบุคคลนั้น เป็นสิ่งที่เป็นไปได้^๒

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกซึ่งวิจารณ์ญาติที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิดเห็นมีลักษณะที่แคบกว่าทัศนคติในขณะที่ทัศนคติเป็นสิ่งที่แสดงภาพความรู้สึกต่างๆ ไป เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ แต่ความคิดเห็นจะอธิบายเหตุผลเฉพาะ^๓

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง เป็นข้อพิจารณาเห็นว่า เป็นจริงจากการใช้ปัญญาและความคิดประกอบ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม^๔

สุชา จันทรเอม ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเช่นเดียวกับทัศนคติ ซึ่งกล่าวโดยทั่วไปคนเราจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป และความคิดเห็นก็เป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ^๕

อนอนีมัส (Anonymous) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น มีหลายความหมายได้แก่ ๑) ความเชื่อ ทัศนคติ การพิจารณา หรือการวินิจฉัย หรือการประเมินผลอย่างมีรูปแบบในใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ๒) ความเชื่อที่มีน้ำหนักมากกว่าความรู้สึกในใจและมีน้ำหนักน้อยกว่าความรู้สึกที่แท้จริง หรือมุมมองที่เกิดขึ้นทั่ว ๆ ไป ๓) การแสดงออกถึงการพิจารณาหรือคานะนาอย่างมีรูปแบบโดยเฉพาะผู้เชี่ยวชาญหรือการแสดงออก เช่น การตัดสินใจ การพิจารณาคดี หรือการวินิจฉัยอย่างมีรูปแบบด้วยเหตุผลกฎหมาย หรือหลักเกณฑ์ที่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจที่มีกฎหมายรองรับ^๖

^๒ บุญเรียง ขจรศิลป์, *วิธีวิจัยการศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : พิษณุพรินดี, ๒๕๓๔), หน้า ๓๘.

^๓ ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, *จิตวิทยาสังคม*, (กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา อินเตอร์เนชันแนล, ๒๕๓๒), หน้า ๒๕.

^๔ ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมสังคัมภีร์ภาษาไทย*, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คพับลิเคชัน, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓๖.

^๕ สุชา จันทรเอม, *จิตวิทยาสังคม*, (กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา อินเตอร์เนชันแนล, ๒๕๒๐), หน้า ๑๐๓-๑๐๔.

^๖ Anonymus, *Merriam-Webster's Collegiate Dictionary*, 10th ed., (Merriam-Webster incorporated : Massachusetts, 1996), pp. 12-15.

ลูธันส์ ฟรีแมน (Luthans Freeman) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความพร้อมทางด้านจิตใจที่จะตอบสนองต่อบุคคล สถานการณ์ วัตถุและความคิดเห็น โดยมีลักษณะที่คงที่แน่นอน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ และมีรูปแบบการตอบสนองอย่างเดียวกัน^๓

แมรี แอล.กู๊ด (Mary L. Good) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็น (Opinion) ไว้หลายความหมาย^๔ ได้แก่ ๑) ความหมายทั่วไป หมายถึง ความเชื่อ ความคิดเห็น ข้อพิจารณา ความรู้สึก หรือ ทัศนคติซึ่งไม่ได้รับการพิสูจน์อย่างแน่นอน และยังขาดน้ำหนักทางเหตุผลหรือการวิเคราะห์ หรือกล่าวกว้าง ๆ ได้ว่ามีความเป็นไปได้มากกว่าความรู้ ๒) ความหมายเฉพาะ หมายถึง การพิจารณาหรือการวินิจฉัยอย่างมีแบบแผนจากแหล่งข้อมูล หรือบุคคลที่เชื่อถือได้ ๓) ความคิดเห็นสาธารณะ (Public Opinion) หมายถึง การพิจารณาหรือข้อวินิจฉัยรวม ๆ ของกลุ่มคนในสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ หรือข้อเท็จจริง

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึก หรือความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ด้วยการพูดหรือการเขียน โดยมีอารมณ์ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้น เป็นพื้นฐานของการแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ แล้วแต่บุคคลจะแสดงความคิดเห็นออกมา รวมทั้งอาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นนี้อาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลา

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา

ในทางแนวคิดทฤษฎีความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ในงานวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน คือ

๒.๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับด้านเนื้อหาของหลักสูตร

๑) ความหมายของหลักสูตร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๒๕ ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า “หลักสูตร น. ประมวลวิชาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในการศึกษา เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง”^๕

^๓ Luthans Freeman, **Ogranization Behavioral**, 7th ed., (Singapore : McGraw-Hill, 1995), p. 609.

^๔ Mary L. Good, **Integrating the Individual and the Organization**, (New York : Wiley, 2006), p. 17.

^๕ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕), หน้า ๓๕๓.

คำว่า “หลักสูตร” แปลมาจากภาษาอังกฤษ “curriculum” ซึ่งมาจากคำในภาษาลาติน “currere” แปลว่า “The course to run” ซึ่งหมายถึงเส้นทางที่จะต้องวิ่งไปและหลักสูตรยังมีความหมายอีกหลายนัยยะ ตามที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ซี.วี.กู๊ดส์ (C. V. Goods)^{๑๐} หลักสูตร หมายถึงกลุ่มรายวิชาที่จัดไว้อย่างมีระบบหรือลำดับวิชาที่บังคับสำหรับการจบการศึกษา หรือเพื่อรับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาหลักๆ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลศึกษา

โบแชมป์ (Beauchamp) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรว่า หลักสูตร คือเนื้อหาที่จัดไว้เป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา เป็นโครงการที่โรงเรียนกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียน รวมทั้งประสบการณ์ทั้งปวงที่โรงเรียนกำหนดสำหรับนักเรียน ภายใต้การแนะนำและการควบคุมของโรงเรียน^{๑๑}

สุมิตร คุณานุกร ให้ความหมายของหลักสูตรไว้เป็น ๒ ระดับคือ ระดับโรงเรียน หมายถึงโครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน ไม่ว่าจะป็นภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้และระดับชาติ หมายถึงโครงการให้ศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องตามความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้^{๑๒}

วิชัย วงษ์ใหญ่ กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทางที่โรงเรียนปรารถนา และหลักสูตรที่ดีที่ควรจะต้องตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนอันสอดคล้องกับความต้องการของชีวิตที่เหมาะสมที่สุด^{๑๓}

สำนักงานปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดแนวทางไว้ในปฏิญญาปฏิรูปการศึกษาแนวทางการปฏิบัติ ๒๕๔๕ ว่า หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชา แผนหรือแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ

^{๑๐} ซี.วี.กู๊ดส์ (C. V. Goods), อ้างใน พระมหาพจน์ สุวโจ (พชคัมภีพิตยากร), “การประเมินหลักสูตร พระปริยัติธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีนักธรรมชั้นตรี” ปริญญานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕ - ๔๖.

^{๑๑} โบแชมป์ (Beauchamp) , อ้างใน พระมหาพจน์ สุวโจ (พชคัมภีพิตยากร), หน้า ๔๕ - ๔๖.

^{๑๒} สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน, (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, ๒๕๑๘), หน้า ๒ - ๓.

^{๑๓} วิชัย วงษ์ใหญ่, พัฒนาหลักสูตรและการสอน - มิติใหม่, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๒.

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการ ประมวลความรู้ กิจกรรม และประสบการณ์ ต่างๆ ที่จัดให้มีการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและ พัฒนาทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ด้วยการเอาใจใส่ดูแลอย่างดี ของผู้มีส่วนรับผิดชอบทุกระดับ

๒) ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นแม่บทสำคัญต่อการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกสาขาวิชา หลักสูตร ระบุสิ่งที่คาดหวังจะให้เกิดกับผู้เรียน และแนวทางในการจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆ ตาม ต้องการ มีนักการศึกษาได้กล่าวเน้นถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

ธำรง บัวศรี หลักสูตร เป็นหัวใจการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า โรงเรียน มีความมุ่งหมายในการให้การศึกษาแก่เด็กอย่างไร และสามารถให้ความรู้สร้างเสริมทักษะ และทัศนคติในด้านใดบ้าง สิ่งต่างๆ ที่ประมวลไว้ในหลักสูตรเป็นเสมือนแนวทางที่ช่วยให้เราทราบ ทันทิวว่า การศึกษาที่จัดให้แก่เด็กนั้นหนักไปในทางใด มีผลต่อตัวเด็กและสังคมมากน้อยเพียงใด^{๔๔}

กาญจนา คุณาลักษณ์ หลักสูตร เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ปรัชญาหรือความมุ่ง หมายในการจัดการศึกษามุ่งสู่ความสำเร็จตามแผนการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรเป็นข้อกำหนด และแนวปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ หลักสูตรทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงได้ เพราะเมื่อประเทศ ชาติต้องการ ที่จะสร้างคุณลักษณะของประชาชนในชาติให้เป็นอย่างไร รัฐบาลก็สามารถที่จะ กำหนด จุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชาที่จะพัฒนาและสร้างสรรค์ให้เยาวชนเป็นไปตามที่ชาติต้องการ ได้^{๔๕}

สุมิตร คุณานุกร ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หากจะเปรียบความมุ่งหมาย ทางการศึกษาในระดับชาติเป็นอุดมคติอุดมการณ์ความใฝ่ฝันของบุคคลแล้ว หลักสูตรก็เปรียบได้กับ โครงการของการปฏิบัติเพื่อให้อุดมคตินั้นบรรลุถึงผลสำเร็จ การจัดการศึกษาในประเทศใดก็ตาม จะ ไม่สำเร็จลุล่วงไปตามที่กำหนดไว้ ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการจัดการศึกษา การให้การศึกษา หมายถึง การให้วิชาความรู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรม การปลูกฝังทัศนคติและค่านิยม และการส่งเสริมสร้างความเจริญเติบโตและสมบูรณ์ทางร่างกาย หรืออีกนัยหนึ่ง การให้การศึกษา

^{๔๔} ธำรง บัวศรี อ่างใน พระมหาพจน์ สุวโจ (พัยคัมภีร์ทางกฐ), “การประเมินหลักสูตรพระปริยัติ ธรรม ศึกษาเฉพาะภคณีนักรธรรมชั้นตรี”, ปริญญานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, หน้า ๔๘.

^{๔๕} กาญจนา คุณาลักษณ์ ธนา, “ปัญหาการบริหารหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูอาจารย์ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา กลุ่มภาคใต้”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิต วิทยาลัย : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑.

คือการพัฒนาผู้เรียนในทุกๆด้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้^{๑๖}

วิจิตร ศรีสะอ้าน ได้เสนอความคิดเห็นว่า คุณภาพของการศึกษาจะดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์การสอน และครู ปัจจัยที่ถือว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษาคือหลักสูตร เพราะหลักสูตรเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่แสดงแง่มุมต่างๆในการศึกษา ตลอดแนวทางในการวัดและประเมินผลเพื่อให้การศึกษาดำเนินไปอย่างมีระบบระเบียบเป็นขั้นตอน และประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายทางการศึกษา

ธีรยุทธ เสนิย์วงศ์ ณ อยุธยา ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ ดังนี้

๑. หลักสูตรเป็นเสมือนเบ้าหลอมให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ
๒. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรจะบอกให้ทราบว่า จะให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายอะไร จะต้องจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์อย่างไร และจะใช้อะไรเป็นเครื่องวัดแสดงได้ว่าบรรลุจุดหมายที่กำหนดได้
๓. ในระดับโรงเรียน หลักสูตรจะให้แนวปฏิบัติแก่ครู เพราะหลักสูตรจะบอกให้ครูรู้ว่า จะต้องจัดประสบการณ์อย่างไร และจะต้องวัดผลการประเมินอย่างไร
๔. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษา คือสถาบันการศึกษาจะต้องจัดการเรียนให้ถึงมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนดไว้เหมือนกัน^{๑๗}

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งหมายสู่จุดหมายเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาและเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรทั้งเหมาะสมทันสมัยและมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นย่อมมีความรู้และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่^{๑๘}

สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรได้รวมจุดหมายของการศึกษาในแต่ละระดับเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ทั้งหลายของผู้เรียนเข้าด้วยกัน

^{๑๖} อ่างแล้ว สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน, หน้า ๒.

^{๑๗} วิไลพร สุวัฒน์พันธุ์กุล, “การประเมินหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พุทธศักราช ๒๕๓๐”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๓๗), หน้า ๓๖ -๓๗.

^{๑๘} ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : อลีนเพรส, ๒๕๒๘), หน้า ๑๑.

และเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะต่างๆที่จำเป็น ที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงความต้องการของปรัชญาการศึกษา หลักสูตรจึงเป็นรากฐานของการเรียนการสอนซึ่งมีผลให้ผู้เรียนได้รับความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างดี

๓) องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญที่จะให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์ขึ้น องค์ประกอบเหล่านั้นได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ วิธีสอน และการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลทั้งก่อนและหลังการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้หลายประการ ดังเช่น

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ไว้ในบัญญัติรูปการศึกษาแนวทางสู่การปฏิบัติ ๒๕๔๕ ว่า หลักสูตรประกอบด้วย หลักการ (แสดงเจตจำนงหรือเป้าหมายทั่วไปของหลักสูตร) จุดหมาย (ตอบคำถามว่าจะจัดการศึกษาเพื่ออะไร ต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใดบ้าง เป็นพลเมืองดีมีอาชีพ รู้จักตนเองและบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีวิจารณญาณในการคิด) โครงสร้าง แนวทาง วิธีการ เนื้อหา อุปกรณ์ การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผู้เรียน โดยหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการศึกษา มี ๒ ส่วน คือ หลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรแกนกลาง เป็นหลักสูตรที่กำหนดเพื่อให้เรียนรู้และตระหนักถึงสิ่งที่แสดงถึงความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อ หลักสูตรสถานศึกษา เป็นหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระตามกรอบสาระการเรียนรู้ และหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น โดยบูรณาการหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่นที่มีองค์ความรู้ตามสภาพชุมชน สังคม ภูมิปัญญา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ผู้รับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตรแกนกลาง คือ หน่วยงานส่วนกลาง ผู้รับผิดชอบ

หลักสูตรสถานศึกษา คือ สถานศึกษาทุกแห่ง โดยความร่วมมือจากเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

หลักสูตรทุกฉบับไม่ว่าจะเป็นการออกแบบในลักษณะใดก็ตามปกติจะประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะ หลักสูตรจะบอกถึงเนื้อหาสาระบางครั้งหลักสูตรอาจจะกล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย และนอกจากนี้หลักสูตรจะรวมถึงโครงการประเมินผลการสอนตามหลักสูตร^{๑๕}

^{๑๕} พระมหาพจน์ สุวโจ (พัยค์ษ์พิทยากร), “การประเมินหลักสูตรพระปริยัติธรรม ศึกษาเฉพาะกรณี นักรธรรมชั้นตรี”, ปริญญาภิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, หน้า ๕๐.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ๘ ประการคือ

๑. จุดหมาย คือ ความประสงค์หรือความต้องการทางการศึกษาและสังคม
๒. หลักการ คือ ทิศทางหรือแนวทางซึ่งจะนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตร
๓. โครงสร้าง คือ กลุ่มวิชาหรือรายวิชาต่างๆในหลักสูตร
๔. เนื้อหาของรายวิชา คือ ประสบการณ์ต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่กำหนดไว้สำหรับรายวิชานั้นๆ อันจะช่วยให้บรรลุถึงจุดประสงค์ของการเรียนรู้

๕. สื่อการเรียน คือ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจทักษะ และทัศนคติที่ต้องการ

๖. วิธีการสอนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ให้รู้จักคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น

๗. การประเมินผล คือ เมื่อสอนไปแล้วจะต้องวัดดูว่านักเรียนได้เกิดมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะตามนัยของจุดประสงค์ของการเรียนรู้เพียงใดหรือไม่ และจะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไรต่อไป^{๒๐}

สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรนั้น ถือว่ามีความสำคัญในการกำหนดเกณฑ์ในการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งต้องประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง แนวทาง วิธีการ เนื้อหา อุปกรณ์ การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผู้เรียนตามหลักสูตรที่วางไว้

แนวคิดเรื่องหลักสูตร ตามกรอบแนวคิดของหลักสูตร คือ ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ และตระหนักสิ่งทีแสดงถึงความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อ หลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง แนวทาง วิธีการ เนื้อหา อุปกรณ์ การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผู้เรียน โดยหลักสูตรแกนกลางกำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตรคือ หน่วยงานส่วนกลาง โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ

๑. พัฒนาหลักสูตรให้มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงระหว่างระดับการศึกษาและคำนึง ถึงการพัฒนาคนอย่างรอบด้านตามศักยภาพของแต่ละคน

๒. ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อตอบสนองความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามศักยภาพ

๓. กำหนดมาตรการในการกำกับดูแลและการจัดการ เพื่อให้มีการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ เพื่อตอบสนองมาตรฐานการศึกษาของชาติ

๔. การบูรณาการหลักสูตร คือการทำให้หลักสูตรสมบูรณ์ หมายถึง การนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการจัด

^{๒๐} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ, (กรุงเทพมหานคร : กรมอาชีวศึกษา, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖ - ๑๗.

หลักสูตรและจัดการเรียน การสอน หลักสูตรที่พัฒนาหรือดำเนินการด้วยวิธีบูรณาการแล้ว เรา เรียกว่า หลักสูตรบูรณาการ (Integrated curriculum) มีลักษณะโดยรวมดังต่อไปนี้

๑. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้
๒. เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ
๓. เป็นบูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ
๔. เป็นบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนใน โรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน

ของผู้เรียน

๕. เป็นบูรณาการระหว่างวิชาต่าง ๆ

๔) หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม **ธรรมศึกษาชั้นตรี – ธรรมศึกษาชั้นโท – ธรรมศึกษาชั้นเอก**^{๒๐}

๑. โครงสร้างหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี

วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม

หลักสูตรใช้หนังสือพุทธศาสนสุภายิต เล่ม ๑ ให้นักเรียนแต่งอธิบายให้สมเหตุผล อ้างสุภายิตอื่นมาประกอบด้วย ๑ สุภายิต บอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภายิตนั้นด้วย สุภายิตที่อ้างมานั้นต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง ชั้นนี้กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๑ หน้าขึ้นไปโดยเว้นบรรทัด

วิชาธรรม

หลักสูตร ใช้หนังสือนวโกวาท แผนกธรรมวิภาค และคิหิปฏิบัติ

วิชาพุทธ

หลักสูตร ใช้หนังสือพุทธประวัติเล่ม ๑-๒-๓ ปฐมสมโพธิพระนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราช (ปฺสสเทว)

วิชาวินัย

หลักสูตร ใช้หนังสือนวโกวาท แผนกวินัยบัญญัติ, วินัยมุขเล่ม ๑

วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม ธรรมและพุทธ ใช้หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี ส่วนวินัยหลักสูตรใช้หนังสือเบญจศีลเบญจธรรม อุโบสถศีล ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญญาณวรเถร)

๒. โครงสร้างหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นโท

วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม

^{๒๐} สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง, เรื่องสอบธรรมสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๔๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๖), หน้า ๗ - ๘.

หลักสูตรใช้หนังสือพุทธศาสนสุภายิต เล่ม ๒ ให้นักเรียนแต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนา โวหารอ้างสุภายิตอื่นมาประกอบ ไม่น้อยกว่า ๒ สุภายิต และบอกชื่อคำภีร์ที่มาแห่งสุภายิตนั้นด้วย ห้ามอ้างสุภายิตนั้นซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคำภีร์ได้ สุภายิตที่อ้างมานั้นต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อสม เรื่องกับกระทู้ตั้ง ชั้นนี้กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๓ หน้าขึ้นไปโดยเว้นบรรทัด

วิชาธรรม แก้ปัญหาวิภาคพิศดารออกไป

หลักสูตรใช้หนังสือธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๒

วิชาพุทธ แก้ปัญหาอนุพุทธประวัติ

หลักสูตรใช้หนังสืออนุพุทธประวัติและพุทธานุพุทธประวัติ อังกถาวเฉพาะประวัติ พระสาวกสังคีตดิถา ปฐมสมโพธิกถา และศาสนพิธีเล่ม ๒ ของพระนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสสเทว)

วิชาวินัย แก้ปัญหาวินัยให้พิศดารออกไป

หลักสูตรใช้หนังสือวินัยมุขเล่ม ๑-๒

ผู้จะเข้าสอบประโยคนักธรรมชั้นโท ต้องได้ประโยคธรรมศึกษาชั้นตรีในสนามหลวงมาแล้วใช้หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นโท เว้นวินัย

๓. โครงสร้างหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นเอก

วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม

หลักสูตรใช้หนังสือพุทธศาสนสุภายิต เล่ม ๓ ให้นักเรียนแต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนา โวหารอ้างสุภายิตอื่นมาประกอบ ไม่น้อยกว่า ๓ สุภายิต และบอกชื่อคำภีร์ที่มาแห่งสุภายิตนั้นด้วย ห้ามอ้างสุภายิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคำภีร์ได้ สุภายิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อเหมาะสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง ชั้นนี้กำหนดให้เขียนลงในใบตอบตั้งแต่ ๔ หน้าขึ้นไปโดยเว้นบรรทัด

วิชาธรรม แก้ปัญหาธรรม โดยปรมัตตเทศนา

หลักสูตร ใช้หนังสือธรรมวิจารณ์ ส่วนปรมัตตปฏิบัติ และสังสารวัฏสมถกรรมฐาน วิปัสณากรรมฐาน มหาสติปัฏฐาน คิริमानนทสูตร

วิชาพุทธ แก้ปัญหาพุทธานุพุทธประวัติ กับข้อธรรมในท้องเรื่องนั้น

หลักสูตร ใช้หนังสือพุทธประวัติ เล่ม ๑-๒-๓ ปฐมสมโพธิ พระนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสสเทว) พุทธานุพุทธประวัติ อนุพุทธประวัติ ปฐมสมโพธิกถา พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส

วิชาวินัย แก้ปัญหา วินัยสังฆกรรม เป็นต้น

หลักสูตร ใช้หนังสือวินัยมุขเล่ม ๓

ผู้จะเข้าสอบประโยคธรรมศึกษาชั้นเอก ต้องได้ประโยคธรรมศึกษาชั้นโทในสนามหลวงมาแล้ว ใช้หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นเอก เว้นวินัย

๔. การเรียนการสอน

การเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอน และการใช้สื่อการสอนสมัยใหม่ ส่วนมากสอนด้วยวิธีอธิบายให้จดจำ ตำรา และหนังสือเรียนเน้นการจำมากกว่าความเข้าใจ และประเมินผลจากความเข้าใจของนักเรียน ด้วยวิธีถามตอบปัญหาที่มีทั้งแบบปรนัยและแบบอัตนัย โดยนิยมแบบสนามหลวงเป็นหลัก คือ ข้อสอบแบบปรนัย

๕. ระยะเวลาการศึกษา

แบ่งภาคการศึกษาออกเป็น ๒ ภาค คือ

๑) ภาควิสาขะ เริ่มตั้งแต่ ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ จนถึงขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๘

๒) ภาคพรรษา เริ่มตั้งแต่ แรม ๕ ค่ำ เดือน ๘ จนถึงขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๑

แต่ด้วยเหตุที่ทางสำนักศาสนศึกษาต้องจัดพระภิกษุออกไปสอนตามโรงเรียน ระยะเวลาการศึกษาจึงต้องขึ้นอยู่กับทางโรงเรียนเป็นผู้กำหนดเอง โดยเฉพาะช่วงเวลาปิดเทอม และเวลาสอบกลางภาคของทางโรงเรียนจะไม่ตรงกับทางสำนักเรียน จึงอนุโลมให้ทางโรงเรียนเป็นผู้กำหนดระยะเวลาที่จะสอนให้ทางสำนักเรียนจัดหาครูพระเข้าไปสอนกำหนดเวลา ๑๓.๐๐ น. ถึง ๑๕.๐๐ น. ตามตารางการเรียนการสอนที่ทางสำนักศาสนศึกษากำหนดไว้ โดยในโรงเรียนหนึ่งโรงเรียนจะสอนสัปดาห์ละ ๑ วัน หรือชั้นละ ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งมีการเรียนการสอนต่อชั้นเรียนประมาณ ๒๐ - ๒๔ สัปดาห์ หรือ ๔๐ - ๔๘ ชั่วโมงต่อปีการศึกษาหนึ่ง

๖. กำหนดการสอบ

การสอบธรรมสนามหลวงแผนกธรรมศึกษา ตรงกับวันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๑๒ ของทุกปี ซึ่งกำหนดให้สอบ ๑ วัน สอบวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง ส่วนวิชาธรรมพุทธ และวินัย ซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัย โดยใช้เวลาในการสอบวิชาละ ๕๐ นาที (๑๐๐ คะแนน) เปิดสอบเวลา ๑๓.๐๐ น. จนถึงเวลา ๑๖.๐๐ น.พร้อมกันทั่วราชอาณาจักร

๗. การวัดและการประเมิน

การออกข้อสอบ แม่กองธรรมสนามหลวงรวบรวมข้อสอบจากคณะกรรมการหลายรูป โดยมีคณะกรรมการพิเศษตรวจคัดเลือกอีกชั้นหนึ่ง ลักษณะปัญหาที่ออกข้อสอบ จะถามความจำ ความเข้าใจ ความคิดเห็น และการวิจารณ์แต่ละเค้ากันไป ข้อสอบทั้งหมดเป็นปรนัย ยกเว้นวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรมที่ให้เขียน

การตรวจ คณะกรรมการที่จะทำการตรวจข้อสอบ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่อาราธนามาจากทั่วประเทศ โดยทำการตรวจในกรุงเทพฯ วิธีการตรวจใช้กรรมการ ๒ รูป ร่วมกันพิจารณา รูปแรกตรวจแล้วให้คะแนนเท่าใด เขียนตัวเลขไว้ที่หน้าข้อสอบแต่ละข้อทุกข้อ และรวมคะแนนไว้บนหัวกระดาษด้านขวามือ ลงชื่อกำกับไว้ที่หัวกระดาษด้านซ้ายมือ ต่อจากนั้นกรรมการรูปที่ ๒ จะตรวจซ้ำอีกครั้ง ถ้าไม่เห็นด้วยก็แก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าเห็นด้วยก็ลงชื่อกำกับไว้ที่หัวกระดาษด้านซ้ายมือเช่นเดียวกัน

การให้คะแนน ข้อสอบทั้งหมดมี ๔ วิชา คะแนนเต็มวิชาละ ๑๐๐ คะแนน คะแนนเต็มรวมทุกวิชา ๔๐๐ คะแนน ผู้สอบจะต้องเข้าสอบทุกวิชา จะขาดวิชาใดวิชาหนึ่งไม่ได้ และวิชาที่สอบนั้นต้องไม่ต่ำกว่า ๒๐๐ คะแนน ถือว่าสอบได้ แต่หากมีวิชาใดวิชาหนึ่งคะแนนต่ำกว่า ๒๕ คะแนน แม้จะรวมครบทุกวิชาได้เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดก็ถือว่าสอบตก^{๒๒}

เปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดตามแผนผังมโนทัศน์แห่งสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา หากมองไปที่แผนผังมโนทัศน์แห่งสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาซึ่งมีอธิบายชี้แจงไว้ดังนี้

การศึกษาประวัติพระพุทธศาสนาและความสำคัญของพระพุทธศาสนา ก็คือการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องพระรัตนตรัย ซึ่งประกอบด้วยพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธ ก็คือพุทธประวัติ ว่าด้วยชีวประวัติของพระพุทธเจ้า ซากกว่าด้วยเรื่องพระชาติในอดีตของพระพุทธเจ้า และ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งว่าด้วยเหตุการณ์สำคัญในพุทธประวัติ

คำสอนของพระพุทธเจ้าเรียกว่า พระธรรม ซึ่งรวบรวมไว้เป็นพระไตรปิฎก มีศัพท์เฉพาะที่ต้องทำความเข้าใจเรียกว่า ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา พระไตรปิฎกบรรจุหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมบางข้อได้รับการเรียบเรียงเป็นพุทธศาสนสุภาษิต เพื่อเป็นคติสอนใจหนึ่งในวิธีนำหลักธรรมมาปฏิบัติก็คือ การบริหารจัดการและเจริญปัญญา

พระสงฆ์ คือ ผู้น้อมนำพระธรรมมาปฏิบัติจนได้ชื่อว่าเป็นพุทธสาวก – พุทธสาวิกา และชาวพุทธตัวอย่าง ผู้เคร่งครัดในหน้าที่ชาวพุทธ และแม่นยำในศาสนพิธี มรรยาทชาวพุทธและการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ^{๒๓}

ซึ่งตามกรอบแนวคิดนี้นั้นจะเห็นได้ว่าวิชาพระพุทธศาสนามีกรอบเดียวกับหลักของธรรมศึกษาต่างแต่วิชาพระพุทธศาสนามีเนื้อหาสาระที่น้อยกว่าตามวุฒิภาวะของผู้เรียน ส่วนวิชา

^{๒๒} สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง, เรื่องสอบธรรมสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๔๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๖), หน้า ๗ - ๘.

^{๒๓} พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), กรอบความคิดในการจัดทำสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓.

ของธรรมศึกษานั้นมีสาระที่หลากหลายและมากมาย ด้วยจุดประสงค์เดิมนั้นต้องการให้ครูซึ่งมีวุฒิภาวะสูงได้ศึกษาตามเกณฑ์บังคับของทางกระทรวงศึกษาในสมัยนั้น แต่ปัจจุบันนี้ จุดมุ่งหมายของผู้บริหารหลักสูตรยังเหมือนเดิม แต่จุดมุ่งหมายของสำนักเรียนเปลี่ยนไป จึงเกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างตัวสาระการเรียนรู้วิชาธรรมศึกษากับตัวผู้เรียน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยเด็ก

๒.๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา

ความหมายบุคลิกภาพ^{๒๔}

บุคลิกภาพ หมายถึง บุคลิกภาพในภาษาอังกฤษตรงกับคำว่า Personality โดยมีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือ Persona ซึ่งหมายถึงหน้ากาก ที่ตัวละครใช้สวมเวลาแสดงเพื่อแสดงตามบทบาทที่ตนได้รับ การให้คำนิยามคำว่า บุคลิกภาพมีนักวิชาการและนักจิตวิทยาให้คำนิยามไว้หลากหลายดังนี้

ไอเซ็งค์ (Enaenck:) บุคลิกภาพหมายถึงการกระทำทั้งหมดของอินทรีย์ที่ได้รับจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

รอบบิ้นส์ (Robbins:) บุคลิกภาพหมายถึงแนวทางที่บุคคลหนึ่งได้ตอบหรือมีปฏิกิริยาต่อสิ่งต่าง ๆ ที่อาจจะเป็นบุคคล สิ่งของ สถานการณ์ โดยแต่ละบุคคลย่อมจะมีการปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไป

สมิธ ซาราสันและซาราสัน (Smith, Sarason and Sarason:) หมายถึงการรับรู้พฤติกรรมรวมทั้งหมดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทั้งในสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ เช่นความคิด ความสนใจ ซึ่งจะทำให้บุคคลอื่นสามารถที่จะเข้าใจและแยกแยะความแตกต่างของบุคคลนั้นจากบุคคลอื่นได้

สุชา จันทรเฒ^{๒๕} บุคลิกภาพหมายถึง ลักษณะที่สำคัญต่อการปรับตัวของบุคคล ได้แก่ รูปร่างหน้าตาท่าทาง ความสามารถ แรงจูงใจ การแสดงอารมณ์ และผลที่เกิดจากประสบการณ์

วารุณี ธนวราพิช^{๒๖} บุคลิกภาพหมายถึง ลักษณะที่ปรากฏภายนอก และลักษณะภายในของบุคคลนับแต่รูปร่างหน้าตา กิริยาท่าทางเจตคติ แรงจูงใจ สติปัญญาความคิดเห็น ความสามารถ ปฏิกิริยาตอบสนองทางอารมณ์ ลักษณะประจำตัวต่าง ๆ ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อประสบการณ์และส่วนที่เหลือค้ำจากประสบการณ์

^{๒๔} อ่างใน รวิวรรณ ศรีสุชาติ. “การพัฒนามาตรวัดบุคลิกภาพของไมเซอร์ บริงส์ ฟอรัมจี ฉบับภาษาไทย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียน และผู้ทำหน้าที่ให้บริการปรึกษาจากวิชาชีพให้ความช่วยเหลืออื่นๆ”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง ๒๕๔๐).

^{๒๕} สุชา จันทรเฒ. จิตวิทยาทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓).

^{๒๖} วารุณี ธนวราพิช. การพัฒนาบุคลิกภาพ. (กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๓๔).

ศรีเรือน แก้วกังวาล^{๒๖} อธิบายความหมายของบุคลิกภาพว่าหมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในด้านต่าง ๆ ทั้งในส่วนภายในและภายนอก มีลักษณะซับซ้อนและมีแบบเฉพาะตน

สรุปแล้ว บุคลิกภาพคือ แบบแผนและผลรวมของพฤติกรรมของบุคคล ที่มาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้นออกจากบุคคลอื่น ๆ ได้

๒.๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีด้านการเรียนการสอน

ทฤษฎีของนักวิชาการทั่วไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยเฉพาะหมวด ๔ แนวการจัดการศึกษา เป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา สาระของหมวดนี้ครอบคลุมหลัก สาระ และกระบวนการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างให้แนวทาง การมีส่วนร่วมสรรสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ทางการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบ โรงเรียน สาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดตามหมวดนี้เริ่มตั้งแต่มาตรา ๒๒ ถึงมาตรา ๓๐ มีสาระสำคัญ ๘ เรื่องใหญ่ ๆ

การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นหลักการสำคัญที่สุด เป็นหลักการสำคัญ ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา ๒๒ กำหนด ไว้ว่า “หลักการจัดการศึกษาต้องยึดหลักการว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ”

มาตรา ๒๓ สาระการเรียนรู้ ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมือง และการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่องการจัดการ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลป วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้

มาตรา ๒๔ กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็นอย่างสมคูล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวก

^{๒๖} ศรีเรือน แก้วกังวาน, *จิตวิทยาบุคลิกภาพ*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: หอมชาวบ้าน, ๒๕๓๖).

ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนและใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

มาตรา ๒๕ บทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๒๗ และ ๒๘ การพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับโดยสาระของหลักสูตรทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรา ๒๙ บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ ในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งหาวิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๔ ได้บัญญัติในเรื่องแนวทางการศึกษา โดยกำหนดให้จัดการศึกษาที่ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด ทำให้ต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มีความรู้ทั้งในด้านวิชาการ ด้านงาน และด้านชีวิต รักการเรียนรู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สรุปได้ว่า สาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดให้จัดการศึกษาที่ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสม มีความเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ของผู้เรียนตามระดับชั้นเรียน^{๒๔}

^{๒๔} พระมหาสมศักดิ์ วิชาสิงห์, “วิเคราะห์หลักสูตรพระพุทธศาสนา ภายใต้ นโยบายปฏิรูปการศึกษา”, สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชานโยบายและการวางแผนสังคม), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗.

๒.๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญต้องคำนึงถึงประเด็นที่สำคัญของมนุษย์ทั้ง ๓ ส่วน ได้แก่ สมรรถภาพของมนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้สูงสุด ความหลากหลายของสติปัญญา และการเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ตรง

๑. สมรรถภาพของมนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้สูงสุด

สมรรถภาพมนุษย์ประกอบด้วยเซลล์สมองประมาณหนึ่งแสนล้านเซลล์เป็นโครงสร้างที่มหัศจรรย์ โดยธรรมชาติสมองมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดมีความต้องการที่จะเรียนรู้สามารถเรียนรู้ให้บรรลุอะไรก็ได้ มนุษย์ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติ และทุกอย่างรอบตัว มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้คืออาศัยสมองและระบบประสาทสัมผัสซึ่งพื้นฐานของการรับรู้ ซึ่งรับความรู้สึกจากอวัยวะรับความรู้สึก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องสนใจ และให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมอง (Head) จิตใจ (Heart) มือ (Hand) และสุขภาพ องค์กรวม (Health)

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์ ได้คิดค้นทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ และต่อมา ดร.สุমনษา พรหมบุญ ได้ปรับปรุงให้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับยิ่งขึ้น โดยเรียกทฤษฎีนี้ว่า “แวนปัญญา” โดยมีสาระสำคัญดังนี้

การเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ คือการเพิ่มพูนปัญญา ซึ่งเป็นขุมพลังของความ คิดสร้างสรรค์ และยกระดับศักยภาพให้สูงขึ้น

ปัญญาเกิดจากความคิดแยกคาย ความคิดแยกคายเกิดจากความรู้พื้นฐาน และการลงมือปฏิบัติ การปฏิบัติต้องมีการฝึกทักษะพื้นฐาน โดยผู้ฝึกจะต้องรู้คุณค่าที่แท้จริง และมีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องที่ฝึก ดังนั้นองค์ประกอบ ๕ ประการที่นำไปสู่การเพิ่มพูนปัญญา ได้แก่ ความรู้พื้นฐาน ทักษะพื้นฐาน ความคิดแยกคาย การแสดงออกหลากหลาย คุณค่า และทัศนคติที่แท้จริง

การพัฒนาปัญญา มิใช่กระบวนการที่มีขั้นตอนตายตัว แต่เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องโยงใยกันเป็นวงจรที่ย้อนกลับมาได้และแต่ละครั้งที่ถูกสร้อยย้อนกลับไปทีจุดใด ระดับความสามารถของจุดนั้นจะเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นสาระสำคัญของทฤษฎีนี้จึงเน้นความเข้าใจที่องค์ประกอบแต่ละอย่างและจัดกระบวนการให้ครบทุกองค์ประกอบ โดยมีสมมติฐานเบื้องต้นว่า มนุษย์ คือผู้มีศักยภาพในการเรียนรู้ มนุษย์คือผู้ฝึกได้และต้องได้รับการฝึก การเรียนการสอนที่มีคุณภาพจึงไม่ใช่การถ่ายทอดความรู้แต่เพียงอย่างเดียวแต่เป็นการคัดสรรความรู้ที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการนำไปปฏิบัติในสภาพจริง รวมทั้งโอกาสในการใช้ความคิดและการแสดงออกด้วยทฤษฎีนี้ เน้นการแสดงออกที่หลากหลายด้วยเหตุที่มนุษย์มีความสามารถที่หลากหลาย

๒. ความหลากหลายของสติปัญญา

คนแต่ละคนมีความสามารถ หรือความเก่ง แตกต่างกัน และมีรูปแบบการพัฒนาเฉพาะของแต่ละคน สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการพัฒนาเสริมสร้างความสามารถให้แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของสติปัญญา และได้จำแนกความสามารถของคนไว้ ๑๐ ประเภท คือ ด้านภาษา ดนตรี ตรรกและคณิตศาสตร์ การเคลื่อนไหว ศิลปะ/มิติสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสื่อสารด้านความรู้สึก/ความลึกซึ้งภายในจิตใจ ด้านความเข้าใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านจิตวิญญาณ และด้านจินตนิมิต

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมศักยภาพ ความเก่ง/ความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถเก่งได้หลายด้าน

๓. การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ตรง

แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ดังนี้

๑. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามความสามารถ ทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์และทักษะต่างๆ

๒. ลดการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาลง ผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกัน ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนจากสถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์และความสัมพันธ์กับชีวิตจริง เรียนความจริงในตัวเองและความจริงในสิ่งแวดล้อมจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

๓. กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ครูทำหน้าที่เตรียมการ จัดสิ่งเร้า ให้คำปรึกษา วางแนวกิจกรรม และประเมินผล

สรุปว่า แนวคิดเรื่องปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ นั้น คือ การคำนึงศักยภาพของมนุษย์ว่าสามารถที่จะเรียนรู้ได้หลากหลายและต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติ และทุกอย่างรอบตัว ให้ผู้เรียนได้เรียนจากสถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์และความสัมพันธ์กับชีวิตจริง โดยผู้ฝึกจะต้องรู้คุณค่าที่แท้จริงและมีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องที่ฝึก การพัฒนาเสริมสร้างความสามารถให้แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

๒.๒.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับสถานะของผู้สอน

พัชราภรณ์ พสุวัต ได้สรุปแนวคิดและการวิจัยของนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงสมรรถภาพในการเป็นครู ประสิทธิภาพของครูคุณลักษณะของครูที่ดีและครูที่ดีไว้ในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสมรรถภาพความเป็นครูของนักศึกษาฝึกสอนคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง” ดังนี้

๑. มีบุคลิกภาพดี คือมีรูปร่างท่าทางดี ใบหน้าสะอาด เสื้อผ้าสะอาด เรียบร้อยสุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ ฟันสะอาด มีอารมณ์ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีกิริยาสุภาพ

๒. มีคุณธรรมและจริยธรรมของครู การแสดงออกในสิ่งที่ควรประพฤติ ปฏิบัติ มีความยุติธรรม มีความตั้งใจสอนนักเรียน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู มีความสามารถในการสั่งสอนอบรมนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีของครู ดูแลช่วยเหลือ แนะนำครูใหม่ และนิสิตนักศึกษาที่ฝึกสอนด้วยความรัก และมีความเมตตากรุณา ไม่นินทาหรือให้ร้ายต่อผู้อื่น รักษาความลับของนักเรียน อุทิศตนต่ออาชีพครู ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่เด็กโดยไม่ปิดบังอำพราง

๓. เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพทางด้านวิชาสามัญ วิชาเฉพาะ และวิชาอาชีพครูเป็นอย่างดี โดยเป็นผู้ที่มีสมรรถภาพในด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชา มีสมรรถภาพในการสอนเป็นอย่างดี โดยนำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน และสภาพสังคม มีเทคนิคในการสอนนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว มีความสามารถในการนำวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ตลอดจนนำผลมาปรับปรุงการสอน และสามารถทำการศึกษาค้นคว้าเป็นรายบุคคล

๔. สมรรถภาพในการเตรียมการสอน คือ มีการเตรียมล่วงหน้าเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียน ตำรา เอกสาร และวัสดุอุปกรณ์การสอน รวมทั้งมีการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

๕. สมรรถภาพในการดำเนินการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีลำดับขั้นตอนการสอนชัดเจน รู้จักจับจุดสำคัญมาอธิบายให้เข้าใจ มีความรู้ด้านวิธีสอน รู้จักใช้อุปกรณ์การสอน มีความสามารถดัดแปลงการสอนให้เหมาะสม มีการใช้ภาษาที่ชัดเจน ไม่วกวน สามารถสร้าง บรรยากาศในการเรียนการสอนได้ดี มีอารมณ์ขัน มีวิธีการเสริมสร้างกำลังใจให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ทำให้นักเรียนเกิดกำลังใจ เกิดความมั่นใจในการเรียนรู้ เน้นให้นักเรียนเกิดทักษะในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านจริยธรรม หรือด้านความคิดสร้างสรรค์ และมีการสรุปบทเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดได้ตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้

๖. สมรรถภาพในการมีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่มีคุณธรรม รักษาวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนเป็นผู้ที่

สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน และร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี ด้วยความเสียสละและรับผิดชอบ

๗. สมรรถภาพในด้านการพัฒนาตนเอง โดยรู้จักเพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครูด้วยการค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับวิชาการศึกษาและใช้การสังเกต เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบต่างๆ ของโรงเรียน^{๒๕}

ชำนาญ นิสารัตน์ กล่าวไว้ใน “การสอนศีลธรรมในโรงเรียน” ว่า การสอนศีลธรรมมีจุดมุ่งหมาย ๒ ประการ คือ

๑. ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศีลธรรมและศาสนาอย่างถูกต้อง

๒. ให้นักเรียนนำความรู้ความเข้าใจไปประพฤติปฏิบัติ

ในจุดมุ่งหมายข้อ ๑ เป็นการสอนให้รู้ ทางศาสนาเรียกว่า “ปริยัติธรรม” ข้อ ๒ เป็นการอบรมให้มี ทางศาสนาเรียกว่า “ปฏิบัติธรรม”

การสอนให้รู้เป็นหน้าที่ของครูศีลธรรม ส่วนการอบรมให้มีเป็นหน้าที่ของครูทุกคนจะต้องช่วยกัน^{๒๖}

คำหมาน คนไค (นามแฝง) กล่าวไว้ใน “๑๕๕ ภาระบวททำของครูมี้ออาชีพ” ว่า พื้นฐานการเป็นครูเป็นเรื่องของคุณสมบัติส่วนตัว หรือสิ่งที่มีอยู่ในตัวคนของครู เช่น ความเชื่อ ความคิดจิตใจ นิสัย รูปลักษณ์และการแสดงออกในทางบวกต่อศิษย์ หรือผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นมิตรที่ดี หรือ “กัลยาณมิตรภาพ” ซึ่งจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์ นอกจากความเป็นมิตรที่ดีแล้ว พื้นฐานทางจิตใจอีกประการหนึ่งคือ “จิตวิญญาณความเป็นครู” ได้แก่ ความรักและเมตตา ความเห็นอกเห็นใจและต้องการจะช่วยเหลือผู้อื่น โดยบริสุทธิ์ใจ และความสามารถแสดงออกซึ่งจิตวิญญาณของความเป็นครูได้อย่างเป็นธรรมชาติ บุคคลใดปราศจากพื้นฐานเหล่านี้ แม้ว่าจะมีความรู้และทักษะทางวิชาชีพมากมายเพียงใด ก็ยากจะเป็นครูที่ดีมีคุณภาพได้^{๒๗}

ธีรศักดิ์ อัครบวร กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดีไว้ใน “ความเป็นครูไทย” ว่า

^{๒๕} พัทธภรณ์ พสุวัต , “การศึกษาสมรรถภาพความเป็นครูของนักศึกษาฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง”, โครงการวิจัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน, (คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๓), หน้า ๑๕ - ๒๐.

^{๒๖} ชำนาญ นิสารัตน์, การสอนศีลธรรมในโรงเรียน, มิตรครู ๑๖ (สิงหาคม ๒๕๑๒) อ้างถึง ประดิษฐ์ พรหมเสนา "การนำวิธีสอนในสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา", วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๒๐.

^{๒๗} คำหมาน คนไค (นามแฝง) , ๑๕๕ ภาระบวททำของครูมี้ออาชีพ, (กรุงเทพมหานคร : สายธาร, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓-๑๔.

๑. ภูมิรู้ ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถด้านวิชาการที่จะสอน ตลอดจนการเป็นผู้ที่มีสติปัญญาดี เฉลียวฉลาด เชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เป็นต้น ภูมิรู้อีกประการหนึ่งคือ การสอนดีและปกครองดี สามารถอธิบายได้รวบรัดชัดเจน สอนสนุก ทำเรื่องที่ยากให้เข้าใจ ควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย เป็นต้น

๒. ภูมิธรรม ได้แก่ การประพฤติดี เว้นจากอบายมุขทั้งปวง กระทำแต่สิ่งที่ดีที่สุจริต ทั้งกาย วาจา และใจ นอกจากนี้ ครูต้องมีจรรยาบรรณและคุณธรรมสูง ซื่อสัตย์ เสียสละ มีเมตตากรุณา ยุติธรรม และมานะอดทน เป็นต้น

๓. ภูมิฐาน ได้แก่ บุคลิกภาพดี รูปร่างท่าทางดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย พุดจาไพเราะ นุ่มนวล นาเสียงชัดเจน มีลักษณะเป็นผู้นำ และยังคงเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ มีอัธยาศัยไมตรีกับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชั้น^{๓๒}

พระมหาดิศร ธีรสีโล ได้กล่าวถึงหลักการการพัฒนามุขลักษณะของบุคคลไว้ใน “คุณธรรมสำหรับครู” ว่า

๑. การวิเคราะห์ตนเอง (Self Analysis) หมายถึง การสำรวจตรวจสอบตัวเองว่ามีสิ่งดีหรือสิ่งใดบกพร่องแล้วก็ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมเพิ่มพูนต่อไป

๒. การปรับปรุงตนเอง (Self Improvement) หมายถึงการวิเคราะห์ตนเองเป็นเบื้องต้นนั้นคือจะต้องฝึกตนให้เป็นคนรู้จักเหตุผล

๓. การฝึกตนเอง (Self Training) หมายถึง การหมั่นฝึกฝนปฏิบัติตนเป็นประจำให้เกิดเป็นนิสัย การฝึกตนเองจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความจริงใจ

๔. การประเมินผล (Self Evaluation) หมายถึง การสำรวจตรวจสอบครั้งสุดท้ายหลังจากได้กระทำตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ หรือตั้งใจไว้แล้ว^{๓๓}

^{๓๒} ธีรศักดิ์ อัครบวร, ความเป็นครูไทย, (กรุงเทพมหานคร: ก.พลพิมพ์ (1996) จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๓๕.

^{๓๓} พระมหาดิศร ธีรสีโล, คุณธรรมสำหรับครู, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๔๐), หน้า ๕๖.

๒.๒.๖ ทฤษฎีของนักวิชาการในทางพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนา หมายถึง คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งทรงค้นพบสิ่งที่เป็นจริง หรือ สัจธรรมที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติและทรงสั่งสอนให้มนุษย์ให้พ้นทุกข์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๔ ประการ คือ ศาสนธรรม หรือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ถือว่าเป็นแก่นแท้ของศาสนา ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนพิธี และศาสนบุคคล ถือเป็นเปลือก หรือ กระจังของศาสนา

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมต่างๆ ที่เป็นแนวทางให้พุทธศาสนิกชนได้ศึกษาและยึดถือปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เรียกว่า ธรรมจริยา ความหมายของธรรมจริยา แปลว่า ความประพฤติธรรม ธรรมจริยา เป็นคำสมาสมาจากคำว่า ธรรม กับ จริยา ส่วนคำว่าจริยา แปลว่า ความประพฤติ กิริยาอาการที่ปฏิบัติ รวมความแล้วธรรมจริยาจึงหมายถึงการประพฤติปฏิบัติตนที่อยู่ ในคุณงามความดี หรือการปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าโดยเฉพาะสังคัมไทยได้ ยึดมั่นหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาโดยตลอดมา ทำให้สังคัมไทยมีความสุข และ เกิดความมั่นคงทางสังคัม

พระราชวรมณี (ประยูรธ ปรยุโต) ได้แสดงทัศนะของการศึกษาว่า การศึกษาคือ “การฝึกฝนพัฒนาตน การฝึกฝนพัฒนาเป็นตัวหลักเป็นตัวของการศึกษา” การศึกษานั้นเป็นทั้งตัวการพัฒนาและเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนา คือ เป็นการพัฒนาตัวบุคคลขึ้น โดยพัฒนาตัวคนทั้งคนหรือชีวิตทั้งชีวิต ตัวคนพัฒนานั้น คือ การศึกษา เมื่อผู้เรียนมีการศึกษาอย่างนี้แล้ว ก็เอาคุณสมบัติที่ตัวมี ซึ่งเกิดจากการศึกษานี้ไปเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ การศึกษาก็เลยเป็น เครื่องมือของการพัฒนา

การพัฒนามนุษย์หรือการพัฒนาชีวิตจะเป็นไปได้ด้วยดี ต้องอิงอาศัยความเชื่อความ มั่นใจ และความรู้ความเข้าใจที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. ความเชื่อ ความมั่นใจในธรรมชาติของมนุษย์ว่า เป็นสัตว์ที่ฝึกฝนพัฒนาได้ และมี วิทยแห่งการพัฒนาได้อย่างสูงสุด การพัฒนาคนนั้นมีลักษณะเด่นอันหนึ่ง คือ การดึงศักยภาพที่มีอยู่ ในตัวมนุษย์แต่ละคน ออกมาพัฒนาให้่องงามอย่างเต็มที่ และใช้ให้ได้ผลดีที่สุด

๒. การทำให้บุคคลแต่ละคนรู้จักตัวเอง และความพร้อมความสามารถในการที่จะตอบ รับสิ่งภายนอก^{๓๔}

ศ.นพ. ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา คือ การหล่อหลอม จิตลักษณะของมนุษย์ ถึงแม้มีรูปร่างเป็นของเหมือนกัน แต่จิตลักษณะของมนุษย์แตกต่างกันมากกว่า ความแตกต่างของความรูปร่างวัตถุที่มีอยู่ในโลกเสียอีก จิตลักษณะกำเนิดการรับรู้ การแปลผลสิ่ง

^{๓๔} พระราชวรมณี (ประยูรธ ปรยุโต), การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๐), หน้า ๕๑ - ๕๒.

รับรู้ความรู้สึก ความคิดและความประพฤติกกรรม การศึกษาจึงกำหนดชีวิตทัศน์ โลกทัศน์ ความรู้สึก สุข ทุกข์ และความรู้สึกของเราต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม หรือสรุปอีกอย่างว่ามนุษย์เป็นอยู่อย่างไร เพราะการศึกษา^{๓๕}

พระครูวินัยธรประจักษ์ จุกกธมฺโม ได้ให้ทัศนะไว้ว่า พระพุทธศาสนา เป็นกระบวนการ ทัศนศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong education) ของมนุษย์และเป็นกระบวนการทัศนในรูปแบบของการจัดกระบวนการให้มีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) อันประกอบด้วย การดำเนินการตลอดชีวิตของมนุษย์ การจัดที่มีการวางแผนทำให้ได้รับความรู้ ทักษะ และเจตคติ อันจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิตซึ่งเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จนในที่สุดทำให้บุคคลได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจของผู้เรียน ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้แหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท ทั้งแบบในระบบ (Formal) นอกกระบบ (Non formal) และไม่เป็นทางการ หรือตามอัธยาศัย (Informal) อย่างแท้จริง และสมบูรณ์ของการศึกษา^{๓๖}

สรุปแล้วความหมายของคำว่า พระพุทธศาสนากับการศึกษา ก็คือ การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างภูมิธรรม และสมรรถนะในการดำรงชีวิตของคนในประชาคม ในระดับครอบครัวขึ้นมาถึงประชาคมท้องถิ่น จนกระทั่งการดำรงชีวิตในสังคมระดับชาติ โดยอาศัยหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือหลักของไตรสิกขา อันได้แก่ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นเครื่องช่วยจรโลงชีวิต อันเป็นเหมือนเข็มทิศให้นำทาง

พระเทพโสภณ (ประยูร ฐมมจิตฺโต) ได้กล่าวสรุปถึงจุดหมายแห่งการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษา มีหน้าที่พัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นั่นคือการศึกษาต้องสร้างสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) ขึ้นมาให้จึงได้มนุษย์ที่พัฒนาแล้วจะเป็นฐานสำหรับการพัฒนาทุกส่วนของประเทศ ซึ่งรวมทั้งเศรษฐกิจ ฐานความรู้ และเศรษฐกิจแบบพหิมีพอกิน มนุษย์ที่พัฒนาแล้ว หมายถึงคนที่มีภavana ๔ ได้แก่ กาย ภavana สิลภavana จิตภavana และปัญญาภavana เทียบได้กับจุดศูนย์กลางของยูเนสโก การจัดการศึกษาที่

^{๓๕} ประเวศ วะสี, ศ.นพ., พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์ดี, ๒๕๓๖), หน้า ๑๗.

^{๓๖} พระครูวินัยธรประจักษ์ จุกกธมฺโม (จำปาทอง), กระบวนการเรียนรู้แบบ “อริยสัจ ๔.” ของพระพุทธศาสนาเป็นต้นแบบที่มุ่งผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยแท้จริง, (สุรินทร์ : โรงพิมพ์ศิริรัตน์ออฟเซต, ๒๕๔๕) หน้า ๗๕ - ๗๖.

จะพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องยึดหลักอริยฐานธรรม ๔ ประการ คือ ปัญญา สัจจะ จาคะ และสันติ^{๓๓}

๒.๒.๓ หลักแห่งการสอนธรรมของพระพุทธเจ้า

หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วนั้น ถือว่าเป็นคำสั่งสอนอันแท้จริงที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ พระองค์เป็นเพียงแต่ผู้ค้นพบเท่านั้น แล้วนำมาเปิดเผยให้ทราบทั่ว หลักธรรมคือความจริงเหล่านี้คงมีอยู่ตามธรรมชาติไม่ได้สูญหายไปไหนเป็นความจริงตลอดเวลาทุกหมู่เหล่า ความจริงอันนี้คือความจริงแท้เหมือนที่ทรงตรัสไว้ในธัมมนิยามสูตรว่า “ธรรมชาติ คือ ความจริง ธรรมนิยาม คือการกำหนดหมายความเป็นธรรมจิตตา คือความดำรงอยู่ของความจริงเป็นสิ่งที่มิได้อยู่โดยตัวเอง”

พระพุทธองค์ได้ทรงสอนมนุษย์มากมาย มีมนุษย์หลายคนได้รับประโยชน์จากการสอนธรรมของพระองค์ บางคนถึงกับยอมสละบ้าน สละทรัพย์สมบัติ บุตร ภรรยา บวชเป็นภิกษุในพระธรรมวินัยของพระองค์ ซึ่งการที่พระองค์นำหลักธรรมที่ตรัสรู้นี้มาสั่งสอนทั่วไป ก็เพราะมีจุดมุ่งหมายในการสั่งสอน ๓ ประการด้วยกัน คือ

๑. ทรงสอนเพื่อให้ผู้ฟังรู้แจ้งในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น หมายความว่า สิ่งใดที่พระองค์รู้แล้วเห็นแล้ว เมื่อทรงเห็นว่าไม่จำเป็นสำหรับผู้ฟังหรือผู้รับคำสั่งสอนพระองค์ก็จะไม่ทรงสอนสิ่งนั้น จะสอนแต่เฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เหมือนบิดา มารดา แม้มีทรัพย์มาก แต่จะให้ทรัพย์แก่บุตรตามสมควรแก่วัยและความจำเป็นเท่านั้น

๒. ทรงมีความมุ่งหวังเพื่อให้ผู้ฟังตรึกร่องตามเห็นจริงได้ ได้แก่ ทรงแสดงมีเหตุผลที่ผู้ฟังพอจะตรองตามให้เห็นได้ด้วยตนเอง การสอนที่ไม่ยากและไม่ง่ายจนเกินไปจนไม่ต้องนึกตรึกร่อง แต่สอนให้ใช้ปัญญาพิจารณา

๓. ทรงสอนให้ผู้ฟังได้รับผลแห่งการสอนในเชิงปฏิบัติ สามารถจะทำให้ผู้ปฏิบัติได้รับผลตามสมควรแก่กำลังแห่งการปฏิบัติของตนๆ ทรงเน้นการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระองค์ เพื่อประโยชน์ของผู้ปฏิบัติว่าเป็นการบูชาพระองค์อย่างยิ่งดังเช่น ที่ตรัสกับพระอานนทว่า “การทำบูชาตถาคตด้วยดอกไม้ของหอมนั้น ไม่ชื่อว่า บูชาเลย แต่ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้นั้นแหละได้ชื่อว่าบูชาตถาคตอย่างยิ่ง”^{๓๔}

^{๓๓} พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ทิศทางการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๔๕.

^{๓๔} อัง.ติก. (บาลี) ๒๐ / ๕๖๕ / ๓๕๖.

ในการสอนธรรมะสำหรับพระพุทธองค์แล้ว ได้ทรงมองเห็นถึงระดับสติปัญญาของ มนุษย์ว่ามี ๔ ระดับด้วยกัน จึงต้องสอนธรรมตามความเหมาะสมกับสติปัญญาของแต่ละบุคคลไป โดยคำนึงถึงผู้ฟังเป็นสำคัญ หลักการสอนโดยทั่วไปแล้วมี ๒ ประการ คือ

๑. เกี่ยวกับตัวผู้เรียน พระองค์จะสอนธรรมให้เหมาะสมกับจริตของบุคคลหรือประเภท ของบุคคล นอกจากนั้นทรงคำนึงถึงความพร้อมว่ามีความสุกงอมแห่งญาณอินทรีย์มากน้อยเพียงใด อันนี้จะทรงพิจารณาเป็นรายๆ ไป เมื่อได้เวลาแล้วทรงคิดว่าควรจะสอนในลักษณะใดดี เพื่อให้เกิด ความรู้ความเข้าใจชัดเจนและได้ผลจริง

๒. เกี่ยวกับการสอน ในเรื่องนี้พระองค์จะสร้างสิ่งโน้มน้าวจิตใจก่อนแล้วจึงเข้าสู่ เนื้อหาที่หลัง แล้วจะทรงเริ่มสนทนากับผู้ที่มาพบด้วยเรื่องที่เขาใจรู้อยู่แล้ว หรือเรื่องที่เขาสนใจอยู่ ขณะนั้น แล้วพระองค์ยังทรงสอนภิกษุผู้ธรรมกถึกอีกว่าควรตั้งธรรม ๕ ประการไว้ในใจก่อนที่จะ แสดงธรรมคือ

๑) จักแสดงธรรมไปตามลำดับ หมายถึงแสดงธรรมไปตามเนื้อหาสาระ เช่น เรื่อง ทานกถา สิกขา กถา เป็นต้น ไม่ตัดลำดับ ไม่ตัดลัดให้ขาดความ

๒) จักแสดงธรรมอ้างเหตุ หมายถึงชี้แจง โดยยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ มีการยก ตัวอย่างมาเปรียบเทียบ เพื่อเข้าใจง่ายขึ้น

๓) จักแสดงธรรมอาศัยความเอ็นดู โดยมุ่งแสดงธรรมด้วยจิตที่มีความเมตตาหวัง อนุเคราะห์แก่ผู้อื่น

๔) จักไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่อาภิส

๕) จักไม่แสดงธรรมกระทบตนและกระทบผู้อื่น^{๓๕}

การสอนธรรมของพระพุทธเจ้า มีลักษณะเฉพาะพระองค์เอง ทรงประกาศธรรมหรือทำ การสอนในท่ามกลางความเจริญของศาสนาอื่นๆ หลายศาสนาในสมัยนั้น โดยวิธีการดังนี้ คือ

๑) การสอนโดยวิธีเอ็งสลักษณะ ได้แก่ ทรงแสดงยืนยันไปข้างเดียว เช่น ความดีมี ผลเป็นสุข ความชั่วมีผลเป็นทุกข์ กุศลเป็นสิ่งควรเจริญ อกุศลเป็นสิ่งควรละ

๒) ทรงสอนโดยวิธีปฏิบัติจุลาลักษณะ คือ ทรงย้อนถาม เสียก่อนแล้วจึงตรัสสอน

๓) ทรงสอนโดยวิธีวิภาษลักษณะ คือ ทรงแยกแยะประเด็นให้ชัดเจน เช่น เรื่องที่ ทรงแสดงแก่ อภิษราชกุมาร

๔) ทรงสอนโดยรูปนลักษณะ คือ พักปัญหาไว้ ไม่ทรงพยากรณ์ คือยังไม่ทรงตอบ เรื่องนั้น เพราะเห็นว่าไม่มีประโยชน์ หรือยังไม่ได้เวลา^{๔๐}

^{๓๕} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๕๕/๒๖๓.

^{๔๐} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๒/๒๕๑.

๒.๒.๘ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับด้านการวัดและการประเมินผล

ความหมายและความสำคัญของการวัดและประเมินผล^{๔๑}

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดระดับของการดำเนินงานไว้เป็น ๔ ระดับ คือ การวัดและประเมินระดับชั้นเรียน การวัดและประเมินระดับสถานศึกษา การวัดและประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา การวัดและประเมินระดับชาติ ระดับที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สอนมากที่สุด และเป็นหัวใจของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียน คือ การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน

คำศัพท์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนมีความหมายแตกต่างกัน แต่บางคนนำมาใช้ในความหมายเดียวกัน ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันจึงให้นิยามคำศัพท์ต่างๆ ไว้ดังนี้

การวัด (Measurement) หมายถึง การกำหนดตัวเลขให้กับวัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์ ปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน การจะได้มาซึ่งตัวเลขนั้น อาจต้องใช้เครื่องมือวัด เพื่อให้ได้ตัวเลขที่สามารถแทนคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการวัด เช่น ไม่บรรทัดวัดความกว้างของหนังสือได้ ๓.๕ นิ้ว ใช้เครื่องชั่งวัดน้ำหนักของเนื้อหมูได้ ๐.๕ กิโลกรัม ใช้แบบทดสอบวัดความรู้ในวิชาภาษาไทยของเด็กชายแดงได้ ๔๒ คะแนน เป็นต้น

การประเมิน (Assessment) หมายถึง กระบวนการเก็บข้อมูล ตีความ บันทึก และใช้ข้อมูลเกี่ยวกับคำตอบของผู้เรียน ที่ทำในการะงาน/ชิ้นงาน ว่าผู้เรียนรู้อะไร สามารถทำอะไรได้ และจะทำต่อไปอย่างไรด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย

การประเมินค่า/การตัดสิน (Evaluation)^{๔๒} หมายถึง การนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดหลาย ๆ อย่างมาเป็นข้อมูลในการตัดสินผลการเรียน โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (Criteria) ที่สถานศึกษากำหนดเพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าผู้เรียนมีความเก่งหรืออ่อนเพียงใด บรรลุเป้าหมายที่ต้องการมากน้อยเพียงใด ซึ่งก็คือการสรุปผลการเรียนนั่นเอง

^{๔๑} เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๘๑ - ๘๘.

^{๔๒} เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้, หน้า ๘๑ - ๘๘.

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน^{๔๓} (Classroom Assessment) หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ ตีความ บันทึกข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยการดำเนินการดังกล่าวเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอน นับตั้งแต่ก่อนการเรียนการสอนระหว่างการเรียนการสอน และหลังการเรียนการสอน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพฤติกรรมที่ ต้องการวัด นำผลที่ได้มาตีค่าเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดในตัวชี้วัดของมาตรฐานสาระการเรียนรู้ ของหลักสูตร ข้อมูลที่ได้ก็นำไปใช้ในการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความก้าวหน้า จุดเด่น จุดที่ ต้องปรับปรุงให้แก่ผู้เรียน การตัดสินผลการเรียนรู้รายข้อในเรื่อง หรือหน่วยการเรียนรู้หรือใน รายวิชาและการวางแผน ออกแบบการจัดการเรียนการสอนของครูโดยผลที่ได้จากการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนจะเป็นข้อมูลสะท้อนให้ผู้สอนทราบถึงผลการจัดการเรียนการสอน ของตนและพัฒนาการของผู้เรียน ดังนั้น ข้อมูลที่เกิดจากการวัดและประเมินที่มีคุณภาพเท่านั้นจึงจะ สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี ตรงตามเป้าหมาย และคุ้มค่าต่อการปฏิบัติงาน ผู้สอนต้อง ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนสภาพจริง จะได้นำไปกำหนด เป้าหมายและวิธีการพัฒนาผู้เรียน ผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในหลักการ แนวคิด วิธีดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพื่อสามารถ นำไปใช้ในการวางแผนและออกแบบการวัดและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานการ ประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีความถูกต้องยุติธรรม เชื่อถือได้ มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑

หากการวัดและประเมินการเรียนรู้ไม่มีคุณภาพ จะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดข้อมูล สำคัญในการสะท้อนผลการดำเนินการจัดการศึกษาทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ผู้มี ส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ต้นสังกัดส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ผู้ปกครอง หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ขาดข้อมูลสำคัญในการสะท้อนผลและสภาพความสำเร็จเมื่อเปรียบเทียบกับ เป้าหมาย ส่งผลให้การวางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนาผู้เรียนระยะต่อไป ไม่สามารถสร้างความ มั่นใจได้ว่าจะสอดคล้องกับสภาพปัญหา และมีความเหมาะสมกับระดับความสำเร็จของการพัฒนา ผู้เรียนในระยะที่ผ่านมา

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๑ - ๘๘.

ประเภทของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้^{๔๔}

การทราบว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้แบ่งประเภทเป็นอย่างไรบ้างจะช่วยให้ผู้สอนออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนยิ่งขึ้น ในที่นี้ได้นำเสนอประเภทของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังนี้

๑. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จำแนกตามขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ก่อนเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียน มี ๔ ประเภท ซึ่งมีความแตกต่างกันตามบทบาท จุดมุ่งหมาย และวิธีการวัดและประเมิน ดังนี้

๑.๑ การประเมินเพื่อจัดวางตำแหน่ง (Placement Assessment) เป็นการประเมินก่อนเริ่มเรียนเพื่อต้องการข้อมูลที่แสดงความพร้อม ความสนใจ ระดับความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนเพื่อให้ผู้สอนนำไปใช้กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ วางแผน และออกแบบกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งรายบุคคล รายกลุ่ม และรายชั้นเรียน

๑.๒ การประเมินเพื่อวินิจฉัย (Diagnostic Assessment) เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อค้นหาว่าผู้เรียนรู้อะไรมาบ้างเกี่ยวกับสิ่งที่จะเรียน สิ่งที่ยังไม่รู้มาก่อนนี้ถูกต้องหรือไม่ จึงเป็นการใช้ในลักษณะประเมินก่อนเรียน นอกจากนี้ยังใช้เพื่อหาสาเหตุของปัญหาหรืออุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลที่มีจะเป็นเฉพาะเรื่อง เช่น ปัญหาการออกเสียงไม่ชัด แล้วหาวิธีปรับปรุงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาและเรียนรู้ขั้นต่อไป วิธีการประเมินใช้ได้ทั้งการสังเกต การพูดคุย สอบถาม หรือการใช้แบบทดสอบก็ได้

๑.๓ การประเมินเพื่อการพัฒนา (Formative Assessment) เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Assessment for Learning) ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดการเรียนการสอน โดยมิใช่ใช้แต่การทดสอบระหว่างเรียนเป็นระยะ ๆ อย่างเดียว แต่เป็นการที่ครูเก็บข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไม่เป็นทางการด้วย ขณะที่ให้ผู้เรียนทำภาระงานตามที่กำหนด ครูสังเกต ซักถาม จดบันทึก แล้ววิเคราะห์ข้อมูลว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ จะต้องให้ผู้เรียนปรับปรุงอะไร หรือผู้สอนปรับปรุงอะไร เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามมาตรฐาน/ตัวชี้วัด การประเมินระหว่างเรียนดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การให้ข้อเสนอแนะข้อสังเกตในการนำเสนอผลงาน การพูดคุยระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล การสัมภาษณ์การวิเคราะห์ผลการสอบ เป็นต้น

๑.๔ การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) มักเกิดขึ้นเมื่อจบหน่วยการเรียนรู้เพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามตัวชี้วัด และยังใช้เป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบกับประเมินก่อนเรียน ทำให้ทราบพัฒนาการของผู้เรียน การประเมินสรุปผลการเรียนรู้ยังเป็นการตรวจสอบของผู้เรียนตอนปลายปี/ปลายภาคอีกด้วย การประเมินสรุปผลการเรียนรู้

^{๔๔} เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้, หน้า ๘๑ - ๘๘.

ใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินได้อย่างหลากหลาย โดยปกติมักดำเนินการอย่างเป็นทางการมากกว่า การประเมินระหว่างเรียน^{๔๕}

๒. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จำแนกตามวิธีการแปลความหมายผลการเรียนรู้^{๔๖} มี ๒ ประเภทที่แตกต่างกันตามลักษณะการแปลผลคะแนน ดังนี้

๒.๑ การวัดและประเมินแบบอิงกลุ่ม (Norm-Referenced Assessment) เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อนำเสนอผลการตัดสินความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบกันเองภายในกลุ่มหรือในชั้นเรียน

๒.๒ การวัดและประเมินแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Assessment) เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อนำเสนอผลการตัดสินความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้^{๔๗}

วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบ ยุทธวิธี และเครื่องมือประเภทต่าง ๆ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยทั่วไปมีจุดมุ่งหมาย ๓ ประการ คือ เพื่อรู้จักผู้เรียน เพื่อประเมินวิธีเรียนของผู้เรียน และเพื่อประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ผู้สอนสามารถเลือกใช้หรือคิดค้นวิธีการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อตอบสนองความต้องการ ๓ ประการ ดังกล่าวข้างต้น

วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลแบบเป็นทางการ (Formal Assessment) เป็นการได้มาซึ่งข้อมูลผลการเรียนรู้ที่นิยมใช้กันมาแต่ดั้งเดิม เช่น วัดและประเมินโดยการทดสอบ และใช้แบบสอบหรือแบบวัด (Test) ที่ครูสร้างขึ้น โดยการเก็บข้อมูลดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ในการวัดและประเมินที่ได้ผลเป็นคะแนนและนำไปใช้ในการเปรียบเทียบ เช่น เปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อดูพัฒนาการหรือใช้เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ เมื่อสิ้นสุดการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้หรือรายวิชา

วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลแบบเป็นทางการเหมาะสำหรับการประเมินเพื่อตัดสิน มากกว่าที่จะใช้เพื่อประเมินพัฒนาการผู้เรียน หรือเพื่อหาจุดบกพร่องสำหรับนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างไรก็ตาม

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียนรู้แบบเป็นทางการ ที่ให้ข้อมูลสารสนเทศในเชิงปริมาณมีข้อสังเกตที่ผู้สอนต้องระมัดระวังในการนำไปใช้ เพื่อให้ได้ผลการเรียนรู้

^{๔๕} เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้, หน้า ๘๑ - ๘๘.

^{๔๖} อ้างแล้ว.

^{๔๗} เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้, หน้า ๘๑ - ๘๘.

ที่มีคุณภาพ เป็นตัวแทนของระดับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน คือข้อมูลต้องได้มาจากวิธีการวัดที่ถูกต้อง เหมาะสมกับลักษณะข้อมูล เครื่องมือวัดและประเมินผลมีความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง สามารถวัดได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัดและมีความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง ผลการวัดมีความคงเส้นคงวา เมื่อมีการวัดซ้ำโดยใช้เครื่องมือคู่ขนานหรือเมื่อวัดในระยะเวลาใกล้เคียงกัน และวิธีการวัดมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบและเชื่อถือได้ (Acceptable)

วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลแบบไม่เป็นทางการ (Informal Assessment) เป็นการได้มาซึ่งข้อมูลผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นรายบุคคล จากแหล่งข้อมูลหลากหลายที่ผู้สอนเก็บรวบรวมตลอดเวลาวิเคราะห์ข้อมูล ศึกษาความพร้อมและพัฒนาการของผู้เรียน ปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสม และแก้ไขปัญหาการเรียนของผู้เรียน ลักษณะของข้อมูลที่ได้ นอกเหนือจากตัวเลขหรือข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว อาจเป็นข้อมูลบรรยายลักษณะพฤติกรรมที่ผู้สอนเฝ้าสังเกต หรือผลการเรียนรู้ในลักษณะคำอธิบายระดับพัฒนาการ จุดแข็งจุดอ่อน หรือปัญหาของผู้เรียนที่พบจากการสังเกต สัมภาษณ์ หรือวิธีการอื่น ๆ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ ผลการเรียนรู้ด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ผลการพัฒนา พฤติกรรมตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น มีความเหมาะสมกับวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลแบบไม่เป็นทางการนี้ ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ช่วยให้ผู้สอนเข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างลึกซึ้งกว่าการประเมินแบบเป็นทางการ และเป็นวิธีการที่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์และบริบทวิธีการประเมินแบบต่าง ๆ ที่ผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ มีดังต่อไปนี้

๑. การสังเกตพฤติกรรม เป็นการเก็บข้อมูลจากการดูการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน โดยไม่ขัดจังหวะการทำงานหรือการคิดของผู้เรียน การสังเกตพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ทำได้ตลอดเวลา แต่ควรมีกระบวนการและจุดประสงค์ที่ชัดเจนว่าต้องการประเมินอะไร โดยอาจใช้เครื่องมือ เช่น แบบมาตราประมาณค่า แบบตรวจสอบรายการ สมุดจดบันทึก เพื่อประเมินผู้เรียนตามตัวชี้วัด และควรสังเกตหลายครั้ง หลายสถานการณ์หลายช่วงเวลาเพื่อจัดความลำเอียง

๒. การสอบปากเปล่า เป็นการให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้วยการพูด ตอบประเด็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ตามมาตรฐาน ผู้สอนเก็บข้อมูล จดบันทึก รูปแบบการประเมินนี้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรงสามารถมีการอภิปรายโต้แย้ง ขยายความ ปรับแก้ไขความคิดกันได้ มีข้อที่พึงระวัง คือ อย่าเพิ่งขัดความคิดขณะที่ผู้เรียนกำลังพูด

๓. การพูดคุย เป็นการสื่อสาร ๒ ทางอีกประเภทหนึ่ง ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน สามารถดำเนินการเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้ โดยทั่วไปมักใช้อย่างไม่เป็นทางการเพื่อติดตามตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพียงใด เป็นข้อมูลสำหรับพัฒนา วิธีการนี้อาจใช้เวลา แต่มีประโยชน์ต่อการ

ค้นหา วิจัยข้อปัญหา ตลอดจนเรื่องอื่น ๆ ที่อาจเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เช่น วิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เป็นต้น

๔. การใช้คำถาม การใช้คำถามเป็นเรื่องปกติมากในการจัดการเรียนรู้ แต่ข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าคำถามที่ครูใช้เป็นด้านความจำ และเป็นเชิงการจัดการทั่ว ๆ ไปเป็นส่วนใหญ่ เพราะถามง่ายแต่ไม่ท้าทายให้ผู้เรียนต้องทำความเข้าใจและเรียนรู้ให้ลึกซึ้ง การพัฒนาการใช้คำถามให้มีประสิทธิภาพแม้จะเป็นเรื่องที่ยาก แต่สามารถทำได้ผลรวดเร็วขึ้น หากผู้สอนมีการเปลี่ยนแปลงวิธีประเมินในชั้นเรียน โดยทำการประเมินเพื่อพัฒนาให้เข้มข้น

๕. การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ (Journals) เป็นรูปแบบการบันทึกการเขียนอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเขียนตอบกระทู้ หรือคำถามของครู ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับความรู้ ทักษะที่กำหนดในตัวชี้วัด การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ นอกจากทำให้ผู้สอนทราบความก้าวหน้าในผลการเรียนรู้แล้ว ยังใช้เป็นเครื่องมือประเมินพัฒนาการด้านทักษะการเขียน ได้อีกด้วย

๖. การประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) เป็นวิธีการประเมินงานหรือกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติงานเพื่อให้ทราบถึงผลการพัฒนาของผู้เรียน การประเมินลักษณะนี้ ผู้สอนต้องเตรียมสิ่งสำคัญ ๒ ประการ คือ ภาระงาน (Tasks) หรือกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การทำโครงการ/โครงงาน การสำรวจ การนำเสนอ การสร้างแบบจำลอง การท่องปากเปล่า การสาธิต การทดลองวิทยาศาสตร์การจัดการนิทรรศการ การแสดงละคร เป็นต้น และเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics) การประเมินการปฏิบัติ อาจจะปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะงานหรือประเภทกิจกรรม

๗. การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) แฟ้มสะสมงานเป็นการเก็บรวบรวมชิ้นงานของผู้เรียนเพื่อสะท้อนความก้าวหน้าและความสำเร็จของผู้เรียน เช่น แฟ้มสะสมงานที่แสดงความก้าวหน้าของผู้เรียน ต้องมีผลงานในช่วงเวลาต่าง ๆ ที่แสดงถึงความก้าวหน้าของผู้เรียน หากเป็นแฟ้มสะสมงานดีเด่นต้องแสดงผลงานที่สะท้อนความสามารถของผู้เรียน โดยผู้เรียนต้องแสดงความคิดเห็นหรือเหตุผลที่เลือกผลงานนั้น เก็บไว้ตามวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงานแนวทางในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

๘. การวัดและประเมินด้วยแบบทดสอบ เป็นการประเมินตัวชี้วัดด้านการรับรู้ข้อเท็จจริง (Knowledge) ผู้สอนควรเลือกใช้แบบทดสอบให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินนั้น ๆ เช่น แบบทดสอบเลือกตอบ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบจับคู่ แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบความเรียง เป็นต้น ทั้งนี้ แบบทดสอบที่จะใช้ต้องเป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพ มีความเที่ยงตรง (Validity) และเชื่อมั่นได้ (Reliability)

๕. การประเมินด้านความรู้สึกนึกคิด เป็นการประเมินคุณธรรม จริยธรรมคุณลักษณะ และเจตคติ ที่ควรปลูกฝังในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการวัดและประเมินผลเป็นลำดับขั้นจากต่ำสุดไป สูงสุด

การวัดและประเมินผลด้านจิตพิสัย ควรใช้การสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติเป็นหลัก และสังเกตอย่างต่อเนื่องโดยมีการบันทึกผลการสังเกต ทั้งนี้ อาจใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผล เช่น แบบมาตรประมาณค่าแบบตรวจสอบรายการ แบบบันทึกพฤติกรรม แบบรายงานพฤติกรรมตนเอง เป็นต้น

นอกจากนี้ อาจใช้แบบวัดความรู้และความรู้สึกเพื่อรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม เช่น แบบวัดความรู้โดยสร้างสถานการณ์เชิงจริยธรรม แบบวัดเจตคติ แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม แบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นต้น

๑๐. การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน จึงควรใช้การประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) ร่วมกับการประเมินด้วยวิธีการอื่น ภาระงาน (Tasks) ควรสะท้อนสภาพความเป็นจริงหรือใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากกว่าเป็นการปฏิบัติกิจกรรมทั่ว ๆ ไป ดังนั้นการประเมินตามสภาพจริงจะต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลไปด้วยกัน และกำหนดเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) ให้สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง

๑๑. การประเมินตนเองของผู้เรียน (Student Self-assessment) การประเมินตนเอง นับเป็นทั้งเครื่องมือประเมินและเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ เพราะทำให้ผู้เรียนได้คิดใคร่ครวญว่าได้เรียนรู้อะไร เรียนรู้อย่างไร และผลงานที่ทำนั้นดีแล้วหรือยัง การประเมินตนเองจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้การประเมินตนเองของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จได้ดีจะต้องมีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีเกณฑ์ที่บ่งบอกความสำเร็จของชิ้นงาน/ภาระงาน และมาตรการการปรับปรุงแก้ไขตนเอง

เป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดชัดเจนและผู้เรียนได้รับทราบหรือร่วมกำหนดด้วย จะทำให้ผู้เรียนทราบว่าตนถูกคาดหวังให้รู้อะไร ทำอะไร มีหลักฐานใดที่แสดงการเรียนรู้ตามความคาดหวังนั้น หลักฐานที่มีคุณภาพควรมีเกณฑ์เช่นไรเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนพิจารณาประเมิน ซึ่งหากเกณฑ์เกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนด้วยจะเป็นการเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น การที่ผู้เรียนได้ใช้การประเมินตนเองบ่อย ๆ โดยมีกรอบแนวทางการประเมินที่ชัดเจนนี้ จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินได้ค่อนข้างจริงและซื่อสัตย์ คำวิจารณ์ คำแนะนำของผู้เรียนมักจะจริงจังมากกว่าของครู การประเมินตนเองจะเกิดประโยชน์ยิ่งขึ้นหากผู้เรียนทราบสิ่งที่

ต้องปรับปรุงแก้ไขและตั้งเป้าหมายการปรับปรุงแก้ไขของตน แล้วฝึกฝน พัฒนาโดยการดูแลสนับสนุนจากผู้สอนและความร่วมมือของครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินตนเองมีหลายรูปแบบ เช่น การอภิปราย การเขียนสะท้อนผลงานการใช้แบบสำรวจ การพูดคุยกับผู้สอน เป็นต้น

๑๒. การประเมินโดยเพื่อน (Peer Assessment) เป็นเทคนิคการประเมินอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าจะนำมาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เข้าถึงคุณลักษณะของงานที่มีคุณภาพ เพราะการที่ผู้เรียนจะบอกได้ว่าชิ้นงานนั้นเป็นเช่นไร ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนว่าเขากำลังตรวจสอบอะไรในงานของเพื่อน ฉะนั้น ผู้สอนอธิบายผลที่คาดหวังให้ผู้เรียนทราบก่อนที่จะลงมือประเมิน

การที่จะสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนเข้าใจการประเมินรูปแบบนี้ควรมีการฝึกผู้เรียน โดยผู้สอนอาจหาตัวอย่าง เช่น งานเขียน ให้นักเรียนเป็นกลุ่มตัดสินใจว่าควรประเมินอะไร และควรให้คำอธิบายเกณฑ์ที่บ่งบอกความสำเร็จของงานชิ้นนั้น จากนั้นให้ผู้เรียนประเมินภาระงานเขียนที่เป็นตัวอย่างนั้น โดยใช้เกณฑ์ที่ช่วยกันสร้างขึ้น หลังจากนั้นครูตรวจสอบการประเมินของผู้เรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนที่ประเมินเกินจริง^{๔๔}

๒.๓ บริบทโรงเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๒.๓.๑ ประวัติโรงเรียนบ้านเล้าวิทยาคาร

๑. ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ โรงเรียนบ้านเล้าวิทยาคาร ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๑๓๘ บ้านเล้า หมู่ ๔ ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด รหัสไปรษณีย์ ๔๕๐๐๐ โทรศัพท์ ๐-๔๖๕-๓๖๐๑ โทรสาร ๐-๔๖๕-๓๖๐๑ เว็บไซต์ www.blschool.ac.th

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต ๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

๑.๒ เปิดสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีเนื้อที่ ๑๒ ไร่

^{๔๔} เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๘๑ - ๘๘ .

๑.๓ มีเขตพื้นที่บริการ ๖ หมู่บ้าน ได้แก่ ๑)บ้านหนองแก้ว หมู่ที่ ๒ ๒)บ้านเล้าหมู่ที่ ๓ ๓)บ้านเล้า หมู่ที่ ๔ ๔)บ้านคอนก่อ หมู่ที่ ๕ ๕)บ้านหนองคู หมู่ที่ ๕ ๖)บ้านโนนน้อย หมู่ที่ ๑๓

๒. ข้อมูลด้านการบริหาร

๒.๑ ผู้อำนวยการ โรงเรียน

ชื่อ – สกุล ผู้บริหาร นายประยูร วรรณาม วุฒิการศึกษาสูงสุด ปริญญาโท สาขา บริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่ง โรงเรียนตั้งแต่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ จนถึง ปัจจุบัน เป็นเวลา ๑ ปี ๖ เดือน

๒.๒ รองผู้อำนวยการ โรงเรียน (ที่ได้รับแต่งตั้ง) ๑ คน

ชื่อ – สกุล นายอุเทน แห่่งส้าน วุฒิการศึกษาสูงสุด ป.บัณฑิต สาขา บริหาร การศึกษา

๓. ข้อมูลครู บุคลากร

๓.๑ ครูประจำการ จำนวน ๑๕ คน

๓.๒ ครูอัตราจ้าง จำนวน ๒ คน

๓.๓ ลูกจ้างชั่วคราว (ภารโรง) จำนวน ๑ คน

ประวัติโรงเรียนบ้านเล้าวิทยาคาร

โรงเรียนบ้านเล้าวิทยาคาร สถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๔ อาศัยศาลาวัด บ้านเล้าเป็นสถานที่เรียนใช้ชื่อว่า โรงเรียนประชาบาลโนนรัง มีนายสิงห์ ศิริเวช เป็นครูใหญ่

ปี พ.ศ.๒๕๐๕ รัฐบาลได้โอนสังกัด โรงเรียนประชาบาลทั่วประเทศ มาสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัด กระทรวงมหาดไทย และครูประชาชนในท้องถิ่น ได้จัดหาสมทบทุนสร้าง อาคารเรียน ได้เงิน ๖๐,๐๐ บาท และปี พ.ศ.๒๕๑๔ ทางราชการได้อนุมัติเงินงบประมาณ จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท เพื่อสร้างอาคารเรียนแบบสามัญ ๐๐๗ กรมสามัญชั้น ๔ ห้องเรียน

พ.ศ.๒๕๒๓ รัฐบาลได้โอนการจัดการศึกษา จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาสังกัด คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ.๒๕๒๕ ได้รับงบประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ บาท ก่อสร้างอาคารเรียนแบบ ป.๑ก. พิเศษ ขนาด ๔ ห้องเรียนและได้ทำการรื้อถอนอาคารเรียนหลังเก่าไปสร้างเป็นอาคารชั่วคราว

พ.ศ.๒๕๓๐ ได้รับงบประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ บาท สร้างอาคารเรียนแบบ สปช.๑๐๕/๒๕ ขนาด ๒ ชั้น ๖ ห้องเรียน ใช้ชื่อว่าอาคารเฉลิมพระเกียรติ ๖๐ พรรษา รัชกาลที่ ๕

พ.ศ.๒๕๓๓ โรงเรียนได้รับอนุมัติให้เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามโครงการ ขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีนักเรียนครั้งแรก ๕๒ คน

พ.ศ.๒๕๓๕ ได้รับงบประมาณ ๑,๔๓๕,๐๐๐ คน สร้างอาคารเรียนแบบ สปข.๑๐๕/๒๕ จำนวน ๑ ชั้น ๔ ห้องเรียน

พ.ศ.๒๕๓๖ ได้รับงบประมาณ ๑,๑๕๕,๐๐๐ บาท สร้างอาคารอเนกประสงค์แบบ สปข. ๒๐๕/๒๖

พ.ศ.๒๕๔๑ ได้รับงบประมาณ ๓,๒๓๐,๐๐๐ บาท สร้างอาคารเรียนแบบ สปข. ๒/๒๘ ขนาด ๓ ชั้น ๕ ห้องเรียน

พ.ศ.๒๕๔๓ ได้รับงบประมาณ ๖๔,๕๐๐ บาท ซ่อมเปลี่ยนหลังอาคารเรียนแบบ ป.๑๓. พิเศษและซ่อมเปลี่ยนบำรุงประตูอาคารเรียนแบบ สปข.๑๐๕/๒๕

พ.ศ.๒๕๔๔ ได้รับงบประมาณ ๓๘,๐๐๐ บาท ซ่อมพื้นล่างอาคารเรียนแบบ ๐๐๗ กรมสามัญและในปีเดียวกันนี้ได้รับงบประมาณสร้างส้วมแบบ สปข.๖๐๑/๒๕ จำนวน ๑ หลัง

พ.ศ.๒๕๔๖ ได้โอนสังกัดจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านเล่าวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารโรงเรียน คือ นาย ประยูร วรรณาม จัดการศึกษา ๒ ระดับ คือ ระดับประถมศึกษาขั้นพื้นฐาน (มัธยมศึกษาปีที่ ๑) จัดการเตรียมความพร้อมนักเรียนก่อนระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรปฐมวัย พ.ศ.๒๕๔๖ และจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ.๒๕๔๔ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑

๑. ภารกิจของโรงเรียน

ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคม มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความเจริญทางด้านวิชาการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เข้ามามีอิทธิพลต่อประเทศมากขึ้น สภาพความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพ และทันต่อสถานการณ์ โรงเรียนจึงมีภารกิจในการจัดการศึกษา ๓ ระดับ คือ

๑.ระดับก่อนประถมศึกษา จัดการศึกษาตามหลักสูตรระดับก่อนประถม พ.ศ. ๒๕๕๑ รับเด็กอายุ ๔ -๕ ปี เพื่อเข้ารับการพัฒนาทุกด้านเต็มศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความพร้อมที่จะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป

๒.ระดับประถมศึกษา จัดการศึกษาให้นักเรียนในวัยการศึกษาบังคับทุกคนได้เรียนจบหลักสูตร มีความรู้ เจตคติ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑

๓. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อีก ๓ ปีโดยไม่ล่าช้าในการไปเรียนในที่ห่างไกล เพื่อเพิ่มพูนความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะอาชีพที่เพียงพอต่อการไปประกอบอาชีพ ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

๒. คำขวัญโรงเรียน

มีความรู้ คู่คุณธรรม นำประชาธิปไตย ใฝ่ใจสิ่งแวดล้อม

๓. ปรัชญาโรงเรียน

ปัญญา โลกสมิ ปชชโต แปลว่า ปัญญาเป็นแสงสว่างแห่งโลก

๔. วิสัยทัศน์

โรงเรียนบ้านเล้าวิทยาคารเป็นสถานศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถทางการเรียนตามแนวเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสุขภาพอนามัยตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด มีคุณธรรม จริยธรรม นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข มีความเป็นประชาธิปไตย ภูมิใจและอนุรักษ์ความเป็นไทย ชุมชนร่วมใจให้การสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๕. สีประจำโรงเรียน

ขาว – แดง

สีขาว หมายถึง ความมีคุณธรรม มีจิตใจที่บริสุทธิ์

สีแดง หมายถึง ความฉลาดกล้าหาญ ขยันหมั่นเพียร

อักษรย่อโรงเรียน ป.ล.

๖. บุคลากรโรงเรียนบ้านเล้าวิทยาคาร

๑. นายประยูร วรรณาม	ผู้อำนวยการ
๒. นายอุเทน แห่่งส้าน	รองผู้อำนวยการ
๓. นายจักรกฤษณ์ ยี่งกำแหง	ครูชำนาญการพิเศษ
๔. นายทบทวน แก่งอ้วน	ครูชำนาญการพิเศษ
๕. นายรินทอง ไชยทิพย์	ครูชำนาญการ
๖. นางบังอร ยี่งกำแหง	ครูชำนาญการพิเศษ
๗. นายสายัญห์ แก่งอ้วน	ครูชำนาญการพิเศษ
๘. นายสุรเดช ศรีปีตลา	ครูชำนาญการพิเศษ
๙. นายสมพงษ์วินทะไชย	ครูชำนาญการ
๑๐. นางสาวอาด สัตยาวิรุทธ์	ครูชำนาญการพิเศษ

๑๑. นางจำเนียร ศรีปัดดา	ครูชำนาญการพิเศษ
๑๒. นางสุบิน รุ่งวิสัย	ครูชำนาญการพิเศษ
๑๓. นางสดศรี โสภภาพ	ครูชำนาญการพิเศษ
๑๔. นางทศวรรณเฮียงคำไสย	ครูชำนาญการพิเศษ
๑๕. นายพีระชัย ไม้แก้ว	ครูชำนาญการพิเศษ
๑๖. นายเจษฎา แดงสมบูรณ์	ครูชำนาญการพิเศษ
๑๗. นางจรรณี แดงสมบูรณ์	ครูชำนาญการพิเศษ
๑๘. นายปรัชญ์สพล แสงคำไพ	ครูชำนาญการพิเศษ
๑๙. นางพิสมัย ศรีโคตา	ครูชำนาญการ
๒๐. นายธรรมศักดิ์ ทองเดือน	ครูอัตราจ้าง
๒๑. นายนภา มาตย์วิเศษ	ครูอัตราจ้าง
๒๒. นางสาวทับทิม คำภักดี	ผู้ปฏิบัติงานธุรการ
๒๓. นายบุญล้ำ ศิริเวช	นักการภารโรง

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง^{๔๕} ได้ทำการวิจัย “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์” โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการด้านการศึกษาและแนวทางการพัฒนาการศึกษา ของคณะสงฆ์ วิธีการวิจัยใช้วิธีศึกษาวิเคราะห์เอกสารร่วมกับวิธีการทางสถิติจากการใช้แบบสอบถาม สุ่มตัวอย่างความต้องการกลุ่มประชากรผู้อยู่ในระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ทุกประเภท ได้แก่ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา แผนกธรรม และแผนกบาลี รวมทั้งใช้เทคนิคเดลฟายในการหาฉันทมติจากผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ ผลการ วิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. สภาพการศึกษาของคณะสงฆ์ สำนักเรียน โรงเรียน ครูและนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลีมีจำนวนมากกว่านักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วุฒิการศึกษาของครูไม่สามารถ วิเคราะห์เปรียบเทียบได้ เพราะไม่มีข้อกำหนดคุณสมบัติของผู้สอนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ อัตราส่วนของนักเรียนโดยภาพรวมเป็นที่น่าพอใจ ไม่ถือว่าขาดแคลน ครูไม่มีวุฒิทางการสอนและวุฒิไม่ตรงสาขาวิชาที่สอน

^{๔๕} สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง, “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์”, งานวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒, (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๓) หน้า ๗๓ - ๘๐.

๒. สถานภาพของผู้เรียน นักเรียนส่วนมากมีภูมิลำเนาอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บิดามารดามีอาชีพเป็นเกษตรกร นักเรียนแผนกสามัญศึกษาส่วนใหญ่เรียนหลักสูตรนักเรียนธรรมและบาลีควบกันไปด้วย นักเรียนส่วนใหญ่ขาดปัจจัยสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์การเรียน และไม่สะดวกในการเดินทางมาเรียน

๓. สภาพการจัดการเรียนการสอนและวิธีการเรียนรู้ แผนกสามัญศึกษาห้องสมุดไม่เพียงพอ ไม่มีหนังสือตำราให้ค้นคว้า ขาดห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางคอมพิวเตอร์ ส่วนแผนกธรรมและบาลีผู้สอนส่วนใหญ่สอนด้วยวิธีการบรรยาย และประเมินความเข้าใจของผู้เรียนด้วยวิธีการถามตอบ เวลาเรียนเวลาสอบและข้อสอบเหมาะสมดี และเกณฑ์การวัดผลเหมาะสม

๔. ความต้องการทางการศึกษาของคณะสงฆ์ หลักสูตรปัจจุบันสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ในระดับหนึ่ง แต่ไม่เป็นที่น่าพอใจ ผู้เรียนแผนกสามัญศึกษา ต้องการให้เพิ่มความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ วิชาสามัญและภาษา นักเรียนแผนกธรรมต้องการให้เพิ่มวิชาความรู้ทางโลก ส่วนแผนกบาลีต้องการให้ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันควรเพิ่มวิทยาการสมัยใหม่ เช่น ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ พระไตรปิฎก วิชาการพูด ด้านผู้สอนควรเพิ่มหลักสูตรเทคนิคการสอน เพิ่มเงินเดือน ในด้านการประเมินผล นักเรียนแผนกบาลีต้องการให้มีการปรับปรุงข้อสอบให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ข้อสอบควรมีความชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้^{๕๐}

ทวิ บุญมี ได้ทำวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่” โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคือ ครูสอน เจ้าอาวาส และนักเรียน จำนวน ๓๒๐ คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยคือการวิเคราะห์เอกสาร แจกแบบสอบถามความคิดเห็น สัมภาษณ์และการเข้าไปสังเกตการณ์การเรียนการสอนแบบไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. ครูและนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมส่วนใหญ่ยังไม่ทราบวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมอย่างชัดเจน นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน

๒. การเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ครูส่วนใหญ่ไม่ได้แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนการสอนให้นักเรียนทราบ ครูมักจะใช้วิธีการบรรยายในการสอนเป็นหลักและมักใช้กระดานดำและชอล์คเป็นอุปกรณ์การสอน เจ้าอาวาสเห็นว่านักเรียนขาดความสามารถในด้านปฏิบัติ

^{๕๐} สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง, “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์”, หน้า

๓. ผลการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ และประกาศนียบัตรยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมภายนอก

๔. ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์และทางราชการอย่างพอเพียง

๕. การร่วมมือกันระหว่างวัดและโรงเรียน ในการจัดหาแหล่งความรู้ยังไม่พอ เช่น หนังสือเพื่อศึกษาค้นคว้ามีน้อยมาก^{๕๑}

พระมหาสุข สุวีโร ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสนใจต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระสงฆ์” พบว่า สาเหตุการศึกษาพระปริยัติธรรมไม่ได้มีการปรับปรุงนั้น เพราะพระเถระผู้รับผิดชอบคณะสงฆ์มีความคิดเห็นว่า การนำวิชาการสมัยใหม่เข้ามาศึกษาเล่าเรียนนั้น จะเป็นเหตุจูงใจทำให้ภิกษุสามเณรลาสิกขามากขึ้น เหมือนการอาศัยพระศาสนาเป็นทางผ่านเพื่อเลื่อนฐานะทางสังคม เป็นการเอาเปรียบชาวบ้าน มีผลกระทบต่อสถาบันสงฆ์โดยรวมและถือว่าวิชาการสมัยใหม่เป็นคิริจฉานวิชา เป็นวิชาที่พระพุทธเจ้าทรงติเตียน ขัดกับหลักการทางศาสนา และเห็นว่าภิกษุสามเณรที่ศึกษาวิชาการที่ทันสมัย มีอุปนิสัยคือด้าน ปกครองยาก และมีความเห็นขัดแย้งกับพระผู้ใหญ่ไม่เป็นผลดีต่อการปกครอง^{๕๒}

จูไรรัตน์ แสนใจรักษ์ ศึกษาวิจัยเรื่อง “พัฒนาการการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๕๒๗.” ได้แสดงทัศนะว่า หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมมีวัตถุประสงค์หลักอยู่ที่การสืบต่อความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคำสั่งสอนของพระพุทธองค์จากพระไตรปิฎก แต่ไม่ได้มีเป้าหมายที่สนองตอบความต้องการของสังคม และความต้องการกำลังคนในการบริหารกิจการคณะสงฆ์เอง ในสภาพสังคมที่เติบโตซับซ้อนและเปลี่ยนแปลง คณะสงฆ์จำเป็นต้องอาศัยบุคคลผู้มีการศึกษามีความรู้ความสามารถในด้านการปกครอง การบริหารงาน และงานธุรการ แต่คณะสงฆ์ไม่มีกำลังคนที่เตรียมเพื่องานเหล่านี้ จึงต้องแต่งตั้งท่านที่จบด้านภาษาไปเป็นผู้ปกครอง ผู้บริหารและนักการจัดการ ซึ่งพระภิกษุเหล่านี้ไม่พร้อมสำหรับงานบริหารกิจการคณะสงฆ์^{๕๓}

^{๕๑} ทวี บุญมี, “การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่,” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (การศึกษานอกระบบ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒๑ - ๑๒๓.

^{๕๒} พระมหาสุข สุวีโร, “ความสนใจต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระสงฆ์”, วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต, (บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๖ - ๗.

^{๕๓} จูไรรัตน์ แสนใจรักษ์, “พัฒนาการการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๕๒๗”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑), หน้า ๑๘๕.

พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบัน ยังไม่เพียงพอที่จะเตรียมบุคคลในพระศาสนาให้มีความพร้อมที่จะรักษาพระศาสนาไว้ได้ หลักสูตรที่มีอยู่ก็มีขอบเขตคับแคบและจำกัดอย่างเฉียว เพราะฉะนั้น จะต้องมี การปรับปรุงคุณภาพ ปรับปรุงเนื้อหา ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อสภาวการณ์ เพื่อให้พระสงฆ์มีความรู้เท่าทันต่อสภาพปัจจุบัน และสามารถที่จะนำความรู้ทางพระศาสนามาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่ให้คนในสมัยปัจจุบันนี้เข้าใจมองเห็นคุณค่า และใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ และในแง่ขอบเขตของการศึกษานอกจากปรับปรุงเนื้อหาของวิชาแล้ว จะต้องขยายขอบเขตวิชาให้กว้างออกไปอีก เพราะการศึกษาศาสนานั้น จะศึกษาเฉพาะตัวศาสนาเพียงอย่างเดียวไม่ได้ จำเป็นต้องอาศัยหลักวิชาการอื่นๆ เช่น อักษรศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งจะ เป็นบูรพภาคของผู้ที่จะศึกษาระบบขั้นสูงต่อไป^{๕๔}

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาการศึกษาของคณะสงฆ์ไว้ว่า ในการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์นั้น ได้เกิดความคิดเห็นขัดแย้งกัน ระหว่างพระเถระผู้รับผิดชอบการบริหารงานคณะสงฆ์กับพระนักศึกษารุ่นใหม่ โดยพระเถระผู้บริหารคณะสงฆ์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีทัศนะกับของเก่า เห็นว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เป็นระบบการศึกษาอย่างเดียวที่ถูกต้องชอบธรรมสำหรับพระภิกษุสามเณร และควรรักษาไว้ให้คงที่อยู่อย่างเดิมโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะ เป็นโครงสร้างระบบหรือหลักสูตรและแบบเรียน การเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งถือว่าเป็นความเสื่อม และเห็นว่าภิกษุสามเณรไม่ควรเล่าเรียนวิชาการสมัยใหม่ เพราะจะทำให้ลาสิกขา กันมาก แต่ฝ่ายพระนักศึกษารุ่นใหม่เห็นว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมควรรักษาไว้เพียงเนื้อหาสาระคือพระธรรมวินัย แต่ควรมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงในด้านระบบ หลักสูตรแบบเรียน และวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามกาลสมัย และควรมีการศึกษาวิชาการสมัยใหม่ บางอย่างด้วย เพื่อช่วยเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติศาสนกิจให้ได้ผลยิ่งขึ้น ส่วนการลาสิกขานั้นเป็นปรากฏการณ์ตามปกติของประเพณีการบวช^{๕๕}

^{๕๔} พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต), ทิศทางการศึกษาของคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๑), หน้า ๒๗ - ๓๒.

^{๕๕} กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, วิชาการพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๔), หน้า ๖ - ๗.

สงบ ลักษณะ^{๕๖} ได้เสนอวิธีสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรมซึ่งสามารถปรับใช้กับการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลวิชาพระพุทธศาสนา ดังนี้

๑. การสังเกต

๒. ใช้แบบสังเกตในสถานการณ์ต่างๆ โดยเด็กไม่รู้ตัว เช่นสังเกตในโรงอาหาร

๓. ใช้แบบสังเกตเด็กในสถานการณ์ที่สร้างขึ้น เช่น มอบให้ทำงานเป็นกลุ่ม แล้วสังเกตการปฏิบัติ เป็นต้น

๔. การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์โดยสอบถามจากผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นๆ ว่านักเรียนที่ผ่านจากการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาแล้ว พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือพฤติกรรมคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง

จากจุดประสงค์ ของการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในชั้นมัธยมศึกษาตามหลักสูตร ได้วางจุดประสงค์เป็นข้อๆ ไว้ดังนี้

๑. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนาและหลักธรรมอย่างถูกต้องเห็นคุณค่าของพระรัตนตรัย เกิดศรัทธาสำนึกในความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ชาวพุทธได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนนำหลักธรรมพุทธศาสนาไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

๒. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับพุทธศาสนาสามารถวิเคราะห์ และตระหนักในคุณค่าของพระรัตนตรัย และหลักพุทธธรรม

๓. การสอนให้เข้าใจเหตุและผล ตื่นตอแห่งการวิเคราะห์ผลซึ่งการสอนอาจจะมาจากนิทาน ข่าวดุเหตุการณ์ ให้เข้าใจว่าอะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผลให้เข้าใจเรื่องราวได้ดี

๔. สอนให้คิด โดยวิธีการเสริมสร้างกระบวนการคิด คิดถึงประโยชน์ที่จะได้รับ โทษหรืออันตรายเกิดขึ้นได้

๕. สอนให้ปฏิบัติโดยการดูแลตัวอย่าง เรื่องนี้ได้จากผลวิเคราะห์ โดยส่งเสริมให้นักเรียนยกตัวอย่างที่เคยพบเห็น หรือวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวอย่างจากนิทานหรือเหตุการณ์

๖. สอนโดยแสดงผลแห่งการปฏิบัติให้ดูโดยยกตัวอย่างอุทาหรณ์จากประสบการณ์หรือผลแห่งความดีที่ประพฤติปฏิบัติ เช่น เน้นว่าเป็นผลดีแก่ผู้ปฏิบัติอย่างไร ทั้งนี้ควรเป็นเรื่องของ

^{๕๖} สงบ ลักษณะ, “เครื่องมือวัดจริยธรรม”, อ้างใน พระมหาพจน์ สุวโจ, “การประเมินหลักสูตรพระปริยัติธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีนักธรรมชั้นตรี”, ปริญญาวิทยุพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑ - ๔.

ความเป็นจริง ที่ปรากฏเป็นปัจจุบันจากชาวคนไทยตัวอย่าง หรือเหตุแห่งความประมาททั้งหลาย หรือครูผู้สอนต้องปฏิบัติถือเป็นแบบอย่าง

๓. สอนโดยส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติตาม เพื่อเข้าใจหลักธรรม หลักศีลธรรม ส่งเสริมให้ปฏิบัติจริง เก็บข้อมูลจากการปฏิบัตินั้นๆ

วันดี วัฒนประสิทธิ์^{๕๓} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาการสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทั่วไปเกี่ยวกับการสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศีลธรรม ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร ๑๘ คน ครูผู้สอนศีลธรรม ๔๐ คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ๓๖๘ คน ในโรงเรียนรัฐบาล ๑๐ โรงเรียน และโรงเรียนราษฎร์ ๑๐ โรงเรียน ในเขตการศึกษา ๑ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาเรื่อง งบประมาณ จำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมากเกินไป ครูมีปัญหาเกี่ยวกับความไม่เข้าใจหลักสูตร ขาดเอกสารประกอบการสอนและหนังสือเรียน อุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่าครูไม่ค่อยได้ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน และคะแนนศีลธรรมน้อย ผู้บริหารและครูมีความเห็นตรงกันว่า ชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาทางศีลธรรมและมีปัญหาการสอนศีลธรรมเป็นอย่างมาก

อารยา เกษมณี^{๕๔} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาการสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสอนวิชาศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ ในกรุงเทพมหานครเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศีลธรรม ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน ๒๐ คน ครูผู้สอน ๓๔ คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ๔๐๐ คน ในโรงเรียนรัฐบาล ๑๐ โรงเรียน โรงเรียนราษฎร์ ๑๐ โรงเรียน รวม ๒๐ โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูมีปัญหาในการได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ การนำวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ และการสร้างข้อทดสอบในการวัดผลวิชาศีลธรรม การจัดเนื้อหาวิชา และการจัดอุปกรณ์การสอนให้สัมพันธ์กัน ส่วนผู้บริหารและนักเรียนมีความเห็นตรงกันเรื่องบุคลิกภาพของครูผู้สอนวิชาศีลธรรมว่าเป็นปัญหามาก

^{๕๓} วันดี วัฒนประสิทธิ์, “ปัญหาการสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น”, อ้างใน พระมหาพจน์ สุวโจ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑ - ๔.

^{๕๔} อารยา เกษมณี, “ปัญหาการสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย”, อ้างใน พระมหาพจน์ สุวโจ, ปริญญาานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, หน้า ๑ - ๔.

ชูชาติ นพพลกรัง^{๕๕} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน กลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง” กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ผู้สอน ๖๕ คน นักศึกษา ๓๕๑ คน ในวิทยาลัยครู ๓๖ แห่ง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยคำนวณค่าร้อยละมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าซี (z - test) ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนาที่อาจารย์และนักศึกษาเห็นด้วยมาก ได้แก่ ด้านหลักสูตรมีการสอดแทรกทัศนคติและลักษณะนิสัยที่ดี ในการสอนทุกครั้งใช้เอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์ที่ผู้สอนเห็นว่าเหมาะสม ใช้หนังสือหรือเอกสารที่อาจารย์ผู้สอน หรือภาควิชาจัดทำขึ้น แต่ใช้เอกสารของหน่วยศึกษานิเทศกรรมการศึกษาคณะครูเป็นส่วนน้อย ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์นำเหตุการณ์ปัจจุบันเข้าไปสอดแทรกกับบทเรียน ให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และให้นักศึกษาปฏิบัติจริง เกี่ยวกับพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา ด้านสื่อการสอน อาจารย์ใช้สื่อการสอนประเภทของจริง หนังสือพิมพ์ วารสารต่างๆ สไลด์ ฟิล์มสตริป ภาพยนตร์ มาใช้ในการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ใช้การสังเกตการเข้าห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอของนักศึกษา สังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษา การทดสอบปลายภาค แบบของข้อทดสอบเป็นแบบอัตนัยและปรนัยปนกัน การทดสอบวัดความสามารถของนักศึกษาในด้านการนำความรู้ไปใช้ การแสดงความคิดเห็นและความเข้าใจ อาจารย์และนักศึกษาเห็นด้วยมากกับเนื้อหาวิชากลุ่มปรัชญาและศาสนา ตามที่หลักสูตรกำหนดและสามารถนำไปใช้สอนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาได้

พระมหาพจน์ สุวโจ^{๖๐} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม : ศึกษากรณีนักธรรมชั้นตรี” กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าของสำนักศาสนศึกษา ๑๓ รูป ครูสอน ๓๐ รูป นักเรียน ๑๒๐ รูป ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ๑๒ รูป ผู้บริหารหลักสูตร ๑๘ รูป และนิสิต ๑๑๕ รูป โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ สรุปลงจากแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ๑๕๕ ฉบับ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยที่สรุปได้ดังนี้

(๑) ด้านบริบท วัตถุประสงค์ของหลักสูตรขาดความชัดเจน โครงสร้างของหลักสูตรเน้นด้านทฤษฎีมากกว่าด้านปฏิบัติ และเนื้อหาของหลักสูตรไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

^{๕๕} ชูชาติ นพพลกรัง, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง”, อ้างใน พระมหาพจน์ สุวโจ, หน้า ๑ - ๔.

^{๖๐} พระมหาพจน์ สุวโจ, “การประเมินหลักสูตรพระปริยัติธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีนักธรรมชั้นตรี”, *ปริญญานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘). หน้า ๑ - ๔.

(๒) ด้านปัจจัยเบื้องต้น คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน มีความเป็นกัลยาณมิตรและเป็นแบบอย่างที่ดี แต่ขาดด้านเทคนิคการสอน ผู้เข้าศึกษามีความแตกต่างกันด้านอายุและพื้นฐานการศึกษา สถานที่เรียนมีสิ่งแวดล้อมที่ดีและอำนวยความสะดวกการเรียนการสอน แต่ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย

(๓) ด้านกระบวนการ การจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสมปานกลาง เพราะส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นศาสนทายาทที่ดี ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกสถานที่ เพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ไม่สอดคล้องกับความต้องการของครูและนักเรียน ควรพิจารณาปรับปรุงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

(๔) ด้านผลผลิต ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพค่อนข้างต่ำ เพราะไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่เรียนมาให้คนอื่นเข้าใจได้ ไม่สามารถประยุกต์หลักธรรมวินัยให้เหมาะสมแก่สมณภาวะได้ ฉะนั้น จึงควรเพิ่มวิชาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธาที่จะรักษาสถาบันพระพุทธศาสนา^{๖๐}

จึงสรุปได้ว่า จากการศึกษาเอกสารรายงานการวิจัยที่ได้นำมาเสนอแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนวิชาที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนานั้น ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เป็นต้นว่า การพัฒนาตัวเองของผู้ให้การฝึกอบรมที่เรียกว่าครู แต่ในการแก้ปัญหาและอุปสรรคนั้น ผู้บริหารได้เชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนอย่างมากในการผลักดัน แก้ปัญหา และการพัฒนาวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งเป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาจริยธรรม คุณธรรม เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้ดีขึ้น

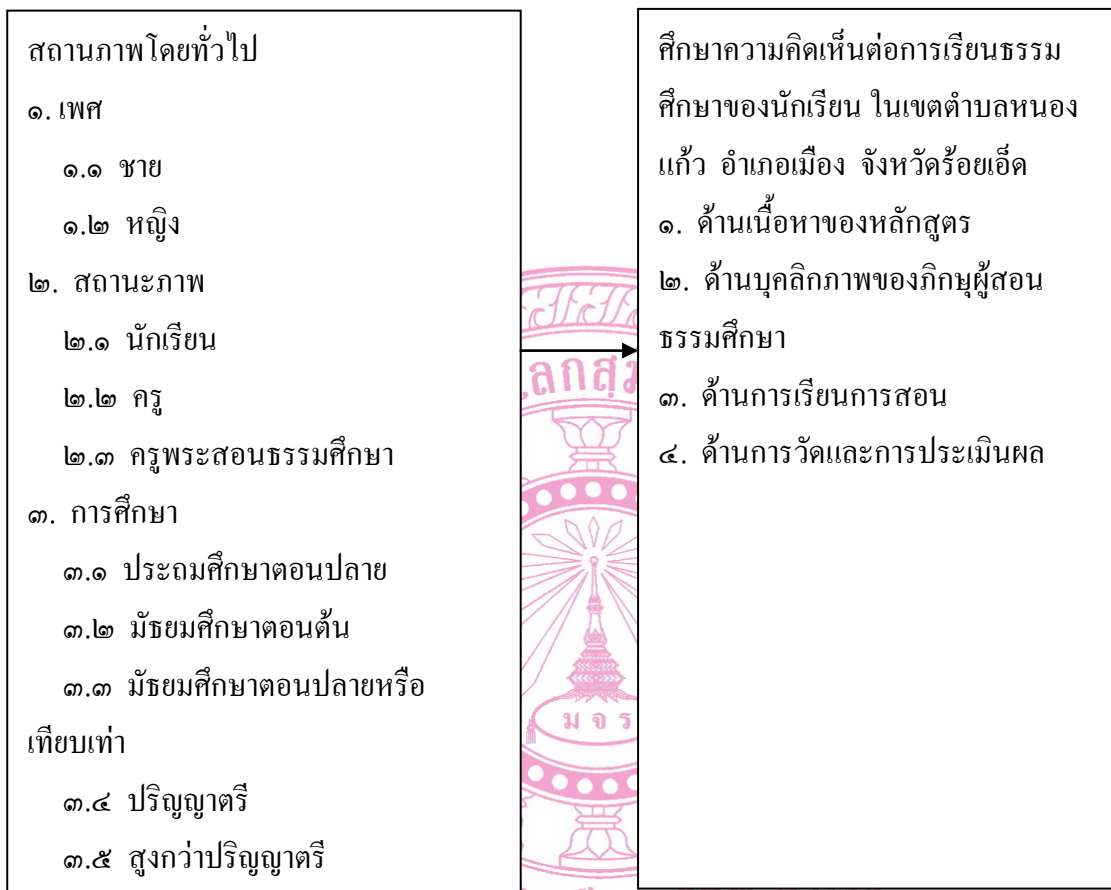
๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

^{๖๐} พระมหาพจน์ สุวโจ, “การประเมินหลักสูตรพระปริยัติธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีนักธรรมชั้นตรี”, ปริญญาานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘). หน้า ๑ - ๔.

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey Research) โดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๒ กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะครู และนักเรียนธรรมศึกษา ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๓ โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านซ่งวิทยาคม โรงเรียนบ้านหนองแวง โรงเรียนบ้านเล้าวิทยาคาร ได้แก่

๑.๑ คณะครู ๓ โรงเรียน	จำนวน ๓๑ คน
๑.๒ นักเรียนธรรมศึกษาตรี โท และเอก ทั้ง ๓ โรงเรียน	จำนวน ๓๕๐ คน
๑.๓ ครูพระสอนธรรมศึกษา	จำนวน ๑๐ คน
รวม	จำนวน ๓๙๑ คน

๒. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ คณะครู และนักเรียน ที่เรียนธรรมศึกษา ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๓๙๑ คน โดยกำหนดขนาดกลุ่ม

ตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Cohen, Manion and Morisson โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling.) ระดับความเชื่อมั่น ๕๕% (ระดับความคลาดเคลื่อน ๕%) จำแนกเป็น

๒.๑ คณะครู ๓ โรงเรียน	จำนวน ๑๗ คน
๒.๒ นักเรียนประถมศึกษาโท และเอก ทั้ง ๓ โรงเรียน	จำนวน ๑๕๔ คน
๒.๓ ครูพระสอนธรรมศึกษา	จำนวน ๖ คน
รวมทั้งหมด	จำนวน ๒๑๗ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ พระสอนศีลธรรม คณะครู และนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรธรรมศึกษาที่ใช้สอนในโรงเรียน และแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระภิกษุที่ทำการสอน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะเป็นแบบ มาตรฐานประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี ๕ ระดับ ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

๕ หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับ มาก

๓ หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับ น้อย

๑ หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะเป็น แบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของตนตามความรู้ ความเข้าใจได้อย่างอิสระ

๓.๔ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความคิดเห็นในการเรียนธรรมศึกษา หลักสูตร และวิธีการสอน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ดจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๒. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) และผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิด ให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องวัตถุประสงค์ และตามศัพท์เฉพาะ เพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

๓. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

๔. ปรับปรุงแบบสอบถาม ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน คือ ผศ.ดร.ชาญชัย ฮวดศรี , ดร.ประยูร แสงใส , และ ผศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ เพื่อตรวจพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC : Index of consistency) มีค่าความสอดคล้องระหว่าง ๐.๗๐-๑.๐๐ ซึ่งข้อมูลสามารถนำไปใช้ได้

๕. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาเสนอแนะอีกครั้ง

๖. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน

๗. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ มาหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Item total correlation) ซึ่งมีค่าเท่ากับ .๓๐ ถึง .๔๕ ถือว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

๘. คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน ๓๐ ข้อมาวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของ ครอน บาค (Cronbach) ซึ่งมีค่าเท่า ๐.๕๐

๙. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่จะเก็บข้อมูล

๒. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พร้อมกับแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยด้วยตนเอง

๓. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ตามวัน เวลา ที่กำหนดไว้

๔. ตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถาม ที่ได้รับการตอบแบบสอบถาม โดยพิจารณาตามขอบเขตของกลุ่มประชากรที่กำหนดไว้

๕. จัดทำระบบข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัย

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ ๑,๒, เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิธีการสอนของพระภิกษุที่ทำการสอน และหลักสูตรธรรมศึกษาที่ใช้สอน โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ต่อไปนี้

๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง มีค่าเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง มีค่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง มีค่าเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง มีค่าเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง มีค่าเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าจาก (open end)

๓.๓ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

๑.๑ ค่า IOC (Index of item objective congruence)

๑.๒ ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination power)

๑.๓ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

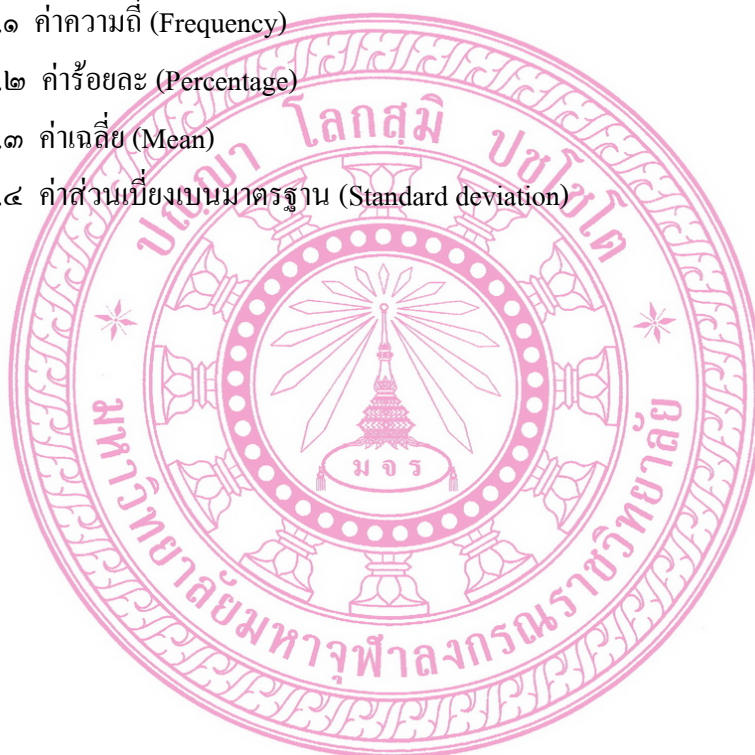
๒. สถิติพื้นฐาน

๒.๑ ค่าความถี่ (Frequency)

๒.๒ ค่าร้อยละ (Percentage)

๒.๓ ค่าเฉลี่ย (Mean)

๒.๔ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

บทที่ ๔

ผลการวิจัย / ผลการศึกษา / ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน
ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ
ดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนด
ความหมายของสัญลักษณ์ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๔.๒ ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ สถานภาพ และการศึกษาสูงสุด

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา
ของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน โดยหา
ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของ
นักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการหาค่าความถี่ (Frequency)
และค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าจาก (open end)

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ สถานภาพ และการศึกษา

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นคณะครู นักเรียน ครูพระสอนธรรมศึกษา รวมจำนวน ๒๑๗ คน ดังตารางที่ ๔.๑ ตารางที่ ๔.๑

จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
๑.๑ ชาย	๑๐๑	๔๖.๕๔
๑.๒ หญิง	๑๑๖	๕๓.๔๖
รวม	๒๑๗	๑๐๐.๐๐
๒. สถานภาพ		
๒.๑ นักเรียน	๑๕๔	๗๑.๔
๒.๒ คณะครู	๑๓	๖.๐
๒.๓ ครูพระสอนธรรมศึกษา	๖	๒.๘
รวม	๒๑๗	๑๐๐.๐๐
๓. การศึกษา		
๓.๑ ประถมศึกษาตอนปลาย	๕๕	๒๕.๓
๓.๒ มัธยมศึกษาตอนต้น	๕๕	๒๕.๖
๓.๓ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	๒	๐.๙
๓.๔ ปริญญาตรี	๑๖	๗.๔
๓.๕ สูงกว่าปริญญาตรี	๕	๒.๓
รวม	๒๑๗	๑๐๐.๐๐
รวม	๒๑๗	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕๔ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๔๖ สถานภาพ เป็นนักเรียน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๔ คณะครู คิดเป็นร้อยละ ๖.๐ ครูพระสอนธรรมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒.๘

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน ดังตารางที่ ๔.๒ – ๔.๓

ตารางที่ ๔.๒

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ของนักเรียน	ระดับความเหมาะสม			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑	ด้านหลักสูตร	๔.๐๖	๐.๕๕	มาก	๓
๒	ด้านบุคลิกภาพของวิทยุผู้สอนธรรมศึกษา	๔.๐๘	๐.๖๔	มาก	๒
๓	ด้านการเรียนการสอน	๔.๑๐	๐.๗๐	มาก	๑
๔	ด้านการวัดและการประเมินผล	๔.๐๕	๐.๗๑	มาก	๔
	รวม	๔.๐๗	๐.๖๖	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๒ แสดงว่า การศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แสดงว่า อยู่ในระดับมากอยู่ ๔ ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๑๐$) ด้านบุคลิกภาพของวิทยุผู้สอนธรรมศึกษา ($\bar{X} = ๔.๐๘$) ด้านหลักสูตร ($\bar{X} = ๔.๐๖$) และด้านการวัดและการประเมินผล ($\bar{X} = ๔.๐๕$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา
ของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านหลักสูตร โดยภาพรวม และ
รายข้อ

ข้อ ที่	ด้านหลักสูตร	ระดับความเหมาะสม			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
๑	เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของหลักสูตร	๔.๔๓	๐.๕๘	มาก	๑
๒	เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้านทฤษฎี (หนังสือ หลักสูตรธรรมศึกษา)	๔.๑๐	๐.๕๕	มาก	๕
๓	เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้านปฏิบัติ (ธรรมวิภาค เบญจศีลเบญจธรรมและศาสนพิธี)	๔.๐๔	๐.๖๓	มาก	๘
๔	ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล	๔.๐๕	๐.๔๓	มาก	๓
๕	ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	๔.๑๔	๐.๕๐	มาก	๔
๖	ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพุทธมามกะที่ดี	๔.๒๕	๐.๔๔	มาก	๒
๗	สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	๓.๔๒	๐.๕๔	ปาน กลาง	๑๐
๘	เนื้อหาของหลักสูตรเป็นความรู้ที่ทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน	๔.๐๕	๐.๔๖	มาก	๖
๙	เน้นความรู้พื้นฐานในการศึกษาขั้นสูงต่อไป	๓.๘๕	๐.๘๒	ปาน กลาง	๙
๑๐	เน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถดำรง ชีวิตใน สังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข	๔.๑๘	๐.๕๓	มาก	๓
	รวม	๔.๐๖	๐.๕๕	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า การศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน
ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านหลักสูตร โดยภาพรวม และรายข้อ ระดับ

ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๐๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แสดงว่า ข้อที่ด้บความเหมาะสมมีระดับสูงสุด คือ ข้อ ๑ เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{X}=๔.๔๓$) รองลงมา คือ ข้อ ๖ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพุทธมามกะที่ดี ($\bar{X}=๔.๒๕$) และ ข้อ ๑๐ เน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถดำรง ชีวิตในสังคมปัจจุบัน ได้อย่างมีความสุข ($\bar{X}=๔.๑๘$) ส่วนข้อที่มีระดับความเหมาะสมต่ำสุด คือ ข้อ ๗ สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X}=๓.๔๒$) ตามลำดับ

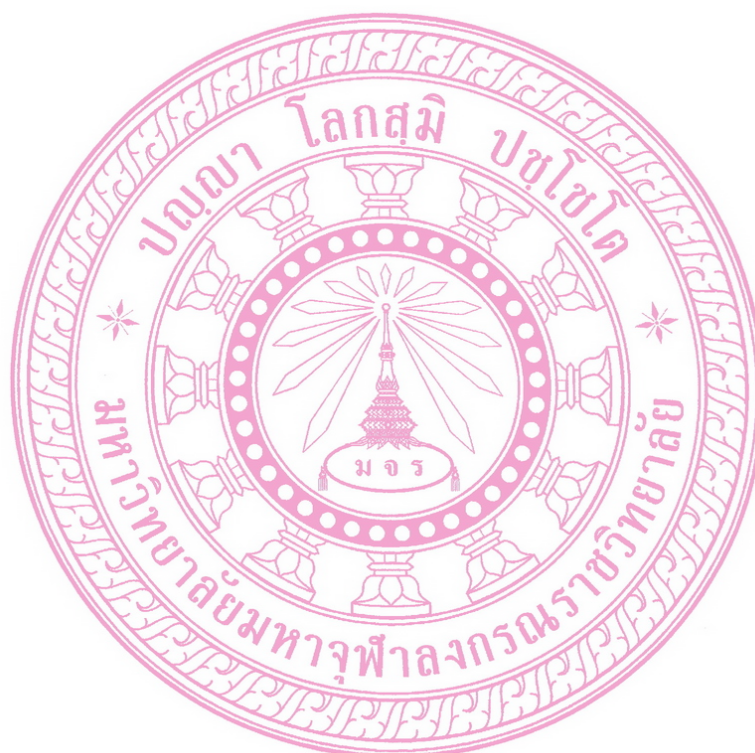
ตารางที่ ๔.๔

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอน ธรรมศึกษา โดยภาพรวม และรายข้อ

ข้อที่	ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา	ระดับความเหมาะสม			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑	ให้การศึกษาอบรม และสนใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	๔.๑๑	๐.๕๘	มาก	๒
๒	การมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่	๔.๑๕	๐.๕๕	มาก	๑
๓	การมีความรับผิดชอบต่องาน	๔.๐๗	๐.๖๓	มาก	๕
๔	การเป็นผู้มีจรรยาบรรณ	๔.๐๒	๐.๖๐	มาก	๖
๕	ความเป็นผู้มีความสามารถ อุดมทุน มีความเข้าใจนักเรียนและสามารถควบคุมอารมณ์ให้มีความมั่นคงอยู่เสมอ	๔.๐๐	๐.๖๕	มาก	๗
๖	การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียนและบุคคลอื่น	๔.๐๘	๐.๖๒	มาก	๔
๗	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น	๔.๑๐	๐.๖๓	มาก	๓
	รวม	๔.๐๘	๐.๖๔	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า การศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา โดย

ภาพรวม และรายข้อ มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๐๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แสดงว่า ข้อที่มีระดับความเหมาะสมสูงสุด คือ ข้อ ๒ การมีความเชื่อสัจธรรมต่อหน้าที่ ($\bar{X}=๔.๑๕$) รองลงมา คือ ข้อ ๑ ให้การศึกษาอบรม และสนใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=๔.๑๑$) และ ข้อ ๓ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น ($\bar{X}=๔.๑๐$) ส่วนข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ ข้อ ๕ ความเป็นผู้มีความสามารถ อดทน มีความเข้าใจนักเรียนและสามารถควบคุมอารมณ์ให้มีความมั่นคงอยู่เสมอ ($\bar{X}=๔.๐๐$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมชาติศึกษา
ของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเรียนการสอน โดย
ภาพรวม และรายข้อ

ข้อที่	ด้านการเรียนการสอน	ระดับความเหมาะสม			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
๑	เตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับหนังสือ แบบเรียน ตำรา เอกสาร	๔.๑๑	๐.๓๖	มาก	๘
๒	เตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับ วัสดุอุปกรณ์ การสอน	๔.๑๕	๐.๕๘	มาก	๕
๓	ใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ต่างๆ มาส่งเสริม ในด้าน เนื้อหาวิชา ในการใช้อุปกรณ์การสอน	๔.๑๑	๐.๓๒	มาก	๗
๔	การนำเข้าสู่บทเรียน โดยการใช้วาจาหรือ อุปกรณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์	๔.๐๘	๐.๓๐	มาก	๙
๕	การมีความแม่นยำในเนื้อหาทำให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ที่ถูกต้อง	๔.๐๕	๐.๓๔	มาก	๑๑
๖	ใช้ภาษาชัดเจน ไม่วกวน	๔.๐๘	๐.๓๐	มาก	๙
๗	เลือกใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ ได้เหมาะสม	๔.๐๐	๐.๓๓	มาก	๑๓
๘	การนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ประกอบการ สอน มีความสัมพันธ์กับบทเรียน	๔.๐๒	๐.๓๒	มาก	๑๒
๙	ใช้เทคนิคในการตั้งคำถามได้เหมาะสมกับ สถานการณ์	๔.๐๐	๐.๓๐	มาก	๑๔
๑๐	มีวิธีการเสริมกำลังใจให้นักเรียนเกิดกำลังใจ เกิดความมั่นใจในการเรียนรู้	๔.๒๐	๐.๓๐	มาก	๒
๑๑	ใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ในชั้นเรียนได้	๔.๑๕	๐.๓๑	มาก	๓
๑๒	สอดแทรกจริยธรรมเพื่อการอบรมควบคู่ไปกับ	๔.๑๕	๐.๓๑	มาก	๔

การเรียนการสอน
ตารางที่ ๔.๔ (ต่อ)

ข้อที่	ด้านการสอน	ระดับความเหมาะสม			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
๑๓	สร้างบรรยากาศและควบคุมชั้นเรียนได้อย่างราบรื่น	๔.๒๒	๐.๖๔	มาก	๑
๑๔	การสรุปบทเรียน กระตุ้นคิดชัดเจน	๔.๑๔	๐.๖๕	มาก	๖
	รวม	๔.๑๐	๐.๗๐	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า การศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมชาติศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเรียนการสอน เป็นรายชื่อ แสดงว่า ข้อที่มีระดับความเหมาะสมสูงสุด คือ ข้อ ๑๓ สร้างบรรยากาศและควบคุมชั้นเรียนได้อย่างราบรื่น ($\bar{X} = ๔.๒๒$) รองลงมา คือ ข้อ ๑๐ มีวิธีการเสริมกำลังใจให้นักเรียนเกิดกำลังใจ เกิดความมั่นใจในการเรียนรู้ ($\bar{X} = ๔.๒๐$) และ ข้อ ๑๑ ใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในชั้นเรียนได้ ($\bar{X} = ๔.๑๕$) ส่วนข้อที่มีระดับความเหมาะสมต่ำสุด คือ ข้อ ๕ ใช้เทคนิคในการตั้งคำถามได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ($\bar{X} = ๔.๐๐$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา
ของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวัดและการประเมินผล
โดยภาพรวม และรายข้อ

ข้อ ที่	ด้านการวัดและการประเมินผล	ระดับความเหมาะสม			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑	จัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวน บทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถและความ สนใจของนักเรียนเป็นระยะๆ	๔.๐๐	๐.๘๕	มาก	๔
๒	นำหลักเกณฑ์ในการสร้างข้อสอบและวิเคราะห์ ข้อสอบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดและ ประเมินผลการเรียนการสอน	๔.๒๑	๐.๕๐	มาก	๑
๓	นำผลการสอบที่ได้จากการวัด และประเมินผลใช้ เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ ดีขึ้น	๔.๒๐	๐.๖๗	มาก	๒
๔	รูปแบบการประเมินความรู้ทางด้านทฤษฎีมีความ เหมาะสม	๔.๐๐	๐.๖๕	มาก	๖
๕	รูปแบบการประเมินความรู้ทางด้านปฏิบัติมีความ เหมาะสม	๔.๑๕	๐.๖๔	มาก	๓
๖	การวัดและประเมินผลเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา	๔.๐๐	๐.๗๘	มาก	๕
๗	ข้อสอบเน้นความคิดความเข้าใจอย่างมีเหตุผล	๓.๕๕	๐.๘๒	ปาน	๗
๘	มีการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อทดสอบความรู้ พื้นฐานของผู้เรียน	๓.๕๑	๐.๗๖	ปาน	๘
	รวม	๔.๐๕	๐.๗๑	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า การศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวัดและการประเมินผล โดยภาพรวม และรายข้อ มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แสดงว่า ข้อที่มีระดับความเหมาะสมสูงสุด คือ ข้อ ๒ นำหลักเกณฑ์ในการสร้างข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๒๑$) รองลงมา คือ ข้อ ๓ นำผลการสอบที่ได้จากการวัด และประเมินผลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ($\bar{X} = ๔.๒๐$) และ ข้อ ๕ รูปแบบการประเมินความรู้ทางด้านปฏิบัติมีความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๑๕$) ส่วนข้อที่มีระดับความเหมาะสมต่ำสุด คือ ข้อ ๘ มีการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ($\bar{X} = ๓.๕๑$) ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ดังตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๗

การศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเนื้อหาของหลักสูตร

ข้อที่	ความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ด้านหลักสูตร	ความถี่	ร้อยละ
๑	วุฒิภาวะของนักเรียน ยังมีความไม่พร้อมกับการเนื้อหาวิชาที่ยากเกินไป	๑๘	๓๘.๒๕
๒	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระที่เข้าใจยาก	๑๒	๒๕.๕๓
๓	เนื้อหาวิชาที่ทำการสอนมากเกินไป	๕	๑๐.๔๑
๔	ศัพท์ภาษาธรรมะในหลักสูตรที่ใช้สอนมีมากเกินไป	๖	๑๒.๗๖
๕	ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กนักเรียนแต่ละชั้น	๒	๔.๑๖
	รวม	๔๓	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเนื้อหาของหลักสูตร โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

ได้แก่ ข้อ ๑ วุฒิกะของนักเรียน ยังมีความไม่พร้อมกับเนื้อหาวิชาที่ยากเกินไป (ร้อยละ = ๓๘.๒๕)
ข้อ ๒ หลักสูตรมีเนื้อหาสาระที่เข้าใจยาก (ร้อยละ = ๒๕.๕๓) ข้อ ๓ เนื้อหาวิชาที่ทำการสอนมากเกินไป (ร้อยละ = ๒๕.๕๓) ข้อ ๔ ศัพท์ภาษาธรรมะในหลักสูตรที่ใช้สอนมีมากเกินไป (ร้อยละ = ๑๒.๖๖) และ ข้อ ๕ ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กนักเรียนแต่ละชั้น (ร้อยละ = ๕.๐๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘

การศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา

ข้อที่	ความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
๑	พระสอนส่วนมากมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียนน้อยเกินไป	๒๒	๓๘.๕๕
๒	การใช้วาจาที่ไม่สุภาพ	๑๘	๓๑.๕๓
๓	การแสดงกิริยามารยาทให้เหมาะสม	๑๖	๓๐.๐
	รวม	๕๖	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๘ พบว่า ความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อ ๑ พระสอนส่วนมากมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียนน้อยเกินไป (ร้อยละ = ๓๘.๕๕) ข้อ ๒ การใช้วาจาที่ไม่สุภาพ (ร้อยละ = ๓๑.๕๓) ข้อ ๓ การแสดงกิริยามารยาทให้เหมาะสม (ร้อยละ = ๓๐.๐๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕

การศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว
อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเรียนการสอน

ข้อที่	ความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ด้านการเรียนการสอน	ความถี่	ร้อยละ
๑	การดำเนินการสอนไม่ค่อยแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่ทำการสอน	๑๘	๔๐.๐๐
๒	การดำเนินการสอนไม่ค่อยแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่ทำการสอน	๑๕	๔๒.๒๒
๓	ด้านเอกสารในการสอนไม่เพียงพอ	๕	๑๑.๑๑
๔	ใช้ภาษาที่เข้าใจยาก อธิบายหลักธรรมไม่ชัดเจน	๓	๗.๐๐
	รวม	๔๕	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๕ พบว่า ความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบล
หนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเรียนการสอน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย
ได้แก่ ข้อ ๑ การดำเนินการสอนไม่ค่อยแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่ทำการสอน (ร้อยละ = ๔๐.๐๐) ข้อ ๒
การดำเนินการสอนไม่ค่อยแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่ทำการสอน (ร้อยละ = ๔๒.๒๒) ข้อ ๓ ด้าน
เอกสารในการสอนไม่เพียงพอ (ร้อยละ = ๑๑.๑๑) และ ข้อ ๔ ใช้ภาษาที่เข้าใจยาก อธิบายหลักธรรม
ไม่ชัดเจน (ร้อยละ = ๗.๐๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐

การศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศีกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว
อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวัดและการประเมินผล

ข้อที่	ความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศีกษา ด้านการวัดและการประเมินผล	ความถี่	ร้อยละ
๑	ควรจัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวนบทเรียน ให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของนักเรียนเป็น ระยะๆ	๒๒	๓๘.๕๙
๒	ผลการสอบไม่ควรนานเกินไป	๑๘	๓๑.๕๓
๓	ข้อสอบยากเกินไป	๑๓	๒๓.๖๓
	รวม	๕๓	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศีกษาของนักเรียน ในเขตตำบล
หนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวัดและการประเมินผล โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อ ๑ ควรจัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวนบทเรียนให้เหมาะสมกับ
ความสามารถและความสนใจของนักเรียนเป็นระยะๆ (ร้อยละ = ๓๘.๕๙) ข้อ ๒ ผลการสอบไม่ควร
นานเกินไป (ร้อยละ = ๓๑.๕๓) ข้อ ๓ ข้อสอบยากเกินไป (ร้อยละ = ๒๓.๖๓) ตามลำดับ

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญดังนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน ๑๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕๐ และผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิง จำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕๐ สถานภาพเป็น นักเรียน จำนวน ๑๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๔๐ คณะครู จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๘๐ และครูพระสอนธรรมศึกษา จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๐ ระดับการศึกษาพบว่า ประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘๐ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๖๐ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๐ ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๔๐ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๐

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แสดงว่า อยู่ในระดับมากอยู่ ๕ ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่าต่ำ คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอน ด้านเนื้อหาของหลักสูตร และด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน ปรากฏดังนี้

๕.๑.๒.๑ ด้านการเตรียมการสอน

นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ในด้านการเตรียมการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพุทธมามกะที่ดี เน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้านทฤษฎี (หนังสือหลักสูตรธรรมศึกษา) เนื้อหาของหลักสูตรเป็นความรู้ที่ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้านปฏิบัติ (ธรรมวิภาคเบญจศีลเบญจธรรมและศาสนพิธี) อยู่ในระดับ

มาก ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาข้อเน้นความรู้พื้นฐานในการศึกษาชั้นสูงต่อไป และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

๕.๑.๒.๒ ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา

นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ในด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา โดยภาพรวม ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับพบว่า การมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ ให้การศึกษาอบรม และสนทนากับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ไม่ละบลู่ศาสนาอื่น การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียนและบุคคลอื่น การมีความรับผิดชอบต่อการทำงาน การเป็นผู้มีจรรยาบรรณ และความเป็นผู้มีความสามารถ อุดมทุน มีความเข้าใจนักเรียนและสามารถควบคุมอารมณ์ให้มีความมั่นคงอยู่เสมอ ซึ่งมีระดับความเหมาะสมอันดับสุดท้าย แต่ก็ยังอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก

๕.๑.๒.๓ ด้านการเตรียมการสอน

นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ในด้านการเตรียมการสอนของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา โดยภาพรวม ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับพบว่า เตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับ วัสดุอุปกรณ์การสอน ใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ต่างๆ มาส่งเสริม ในด้านเนื้อหาวิชา ในการใช้อุปกรณ์การสอน และการเตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียน ตำรา เอกสาร เป็นอันดับสุดท้าย

๕.๑.๒.๔ ด้านการดำเนินการสอน

นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ในด้านการดำเนินการสอน ของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา โดยภาพรวม ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับพบว่า สร้างบรรยากาศและควบคุมชั้นเรียนได้อย่างราบรื่น มีวิธีการเสริมกำลังใจให้นักเรียนเกิดกำลังใจ เกิดความมั่นใจในการเรียนรู้ ใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในชั้นเรียนได้ สอดแทรกจริยธรรมเพื่อการอบรมควบคู่ไปกับการเรียนการสอน การสรุปบทเรียน กะทัดรัด ชัดเจน การนำเข้าสู่บทเรียน โดยการใ้ข่าวจาหรืออุปกรณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ใช้ภาษาชัดเจน ไม่วกวน การมีความแม่นยำในเนื้อหาทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง การนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ประกอบการสอน มีความสัมพันธ์กับบทเรียน เลือกใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ ได้เหมาะสม และใช้เทคนิคในการตั้งคำถามได้เหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นอันดับสุดท้าย

๕.๑.๒.๕ ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน

นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ในด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนธรรมศึกษา โดยภาพรวม ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น

รายชื่อตามลำดับพบว่า นำหลักเกณฑ์ในการสร้างข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน นำผลการสอบที่ได้จากการวัด และประเมินผลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น รูปแบบการประเมินความรู้ทางด้านปฏิบัติมีความเหมาะสม จัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวนบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของนักเรียนเป็นระยะๆ การวัดและประเมินผลเหมาะสม กับเนื้อหาวิชา รูปแบบการประเมินความรู้ทางด้านทฤษฎีมีความเหมาะสม ตามลำดับ แต่ข้อสอบนั้น ความคิดความเข้าใจอย่างมีเหตุผล และมีการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับความคิดเห็นการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในตำบลหนองแก้ว อำเภอ เมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ปรากฏดังนี้

๕.๑.๓.๑ ความคิดเห็น เกี่ยวกับการเรียนธรรมศึกษา เรียบเรียงได้ดังนี้ การเรียนธรรมศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้รู้ข้อหลักธรรมต่างๆในทางพระพุทธศาสนา และพุทธประวัติของพระพุทธเจ้าได้ดียิ่งขึ้นไป และเพื่อให้นักเรียนได้รู้หลักธรรมในการปฏิบัติตน สามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๕.๑.๓.๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ในการสอนของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา เรียบเรียงได้ดังนี้ พระภิกษุที่สอนบางรูป มีการเตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การสอน หนังสือแบบเรียน ตำรา และเอกสารใช้อุปกรณ์การสอนได้เป็นอย่างดี ศึกษาหาความรู้ต่างๆ มาส่งเสริม ในด้านเนื้อหาวิชา แต่บางรูปในด้านพัฒนาการของผู้สอนยังมีน้อย การดำเนินการสอน บางครั้งไม่ค่อยแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่ทำการสอน อธิบายหลักธรรมไม่ชัดเจน ใช้อุปกรณ์การสอนไม่เป็น เป็นต้น

๕.๑.๓.๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เรียบเรียงได้ดังนี้ ควรให้นักเรียนเรียนนอกสถานที่ เช่นวัด หรือสถานที่ที่เป็นธรรมชาติ และควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการใช้อุปกรณ์ในการสอนมากกว่านี้ เช่น คอมพิวเตอร์ จึงจะทำให้นักเรียนไม่เบื่อ ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนรู้สึกสนุกสนาน ทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย เช่น คั่นคว่าหาคำตอบ จากเกมส์มหาสนุก จากละครโทรทัศน์ การได้วาทีธรรมะ ตอบปัญหาธรรมในในห้องเรียน และในชิ้นงานที่มอบหมายให้แต่ละครั้ง นักเรียนต้องการรู้ผลอย่างทันใจด้วย

๕.๑.๓.๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา เรียบเรียงได้ดังนี้ คือ เพิ่มเติมวิธีการสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่า

นี้ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามระหว่างนักเรียนด้วยกัน ให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้เพื่อค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองเพิ่มเติมและเห็นผลการปฏิบัติงานทันที ให้นักเรียนช่วยสรุปบทเรียนด้วย

๕.๑.๓.๕ ข้อเสนอแนะ เรียบเรียงได้ดังนี้ คือ เนื้อหาวิชาที่ทำการสอนมากเกินไป ไม่เหมาะกับเวลาที่มีอยู่เพียง ๔๘ - ๕๐ ชั่วโมง แม้จะปรับหลักสูตรใหม่แล้ว แต่ก็ยังมีส่วนที่เกินความจำเป็นสำหรับนักเรียนอีกมาก ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชากับวุฒิภาวะของนักเรียน วุฒิภาวะของนักเรียน ยังมีความไม่พร้อม กับเนื้อหาวิชาที่มากเกินไป ซึ่งนักเรียนบางชั้นยังอยู่ในระดับประถมศึกษาเท่านั้น แต่เนื้อหาสาระของวิชา อยู่ขั้นสูงเกินไปทำให้เข้าใจยาก และพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา ยังมีน้อยเกินไป ไม่เพียงพอต่อนักเรียนที่ต้องการเรียนธรรมศึกษาด้วย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่พระภิกษุที่สอนธรรมศึกษา มีการศึกษาระดับที่สูง คือระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี อยู่หลายรูป ได้ทุ่มเทการสอนธรรมศึกษา อย่างเต็มที่ ทำให้เกิดผลประสิทธิภาพเต็มที่ เช่น ด้านการเตรียมการสอน เนื้อหาของหลักสูตรเป็นความรู้ที่ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพุทธมามกะที่ดี เน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถดำรง ชีวิตในสังคมปัจจุบัน ได้อย่างมีความสุข ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อการทำงาน ให้การศีกษาอบรม และสนใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียนและบุคคลอื่น และความเป็นผู้มี ความสามารถ อดทน มีความเข้าใจนักเรียน เป็นต้น ด้านการเตรียมการสอน มีการเตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับ วัสดุอุปกรณ์การสอน และการเตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียน ตำรา เป็นต้น ด้านการดำเนินการสอน ได้สร้างบรรยากาศและควบคุมชั้นเรียนได้อย่างราบรื่น มีวิธีการเสริมกำลังใจให้นักเรียนเกิดกำลังใจ เกิดความมั่นใจในการเรียนรู้ การนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ประกอบการสอน เลือกใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ ได้เหมาะสม เป็นต้น ในด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน สามารถนำหลักเกณฑ์ในการสร้างข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน นำผลการสอบที่ได้จากการ

วัด และประเมินผลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น จัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวนบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน เป็นต้น ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาไชยา ขยสิทธิ์ (เสนแสนยา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาทัศนคติ และความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา” ได้กล่าวไว้ว่าพระภิกษุผู้ เข้าไปสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนควรประกอบให้มี คือด้านบุคลิกภาพ เพราะการที่พระภิกษุเข้าไป สอนนั้นจะสื่อถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างพระภิกษุกับนักเรียนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องว่าจะ เป็นไปในแง่บวกหรือแง่ลบ พระภิกษุที่เข้าไปสอนนั้น ควรปรับปรุงตัวเองให้เหมาะสมกับเพศภาวะ ความเป็นภิกษุ เป็นผู้ที่มีความวิเศษและจรณะอันจะทำให้เกิดความเลื่อมใสแก่ผู้พบเห็น สิ่งที่พระภิกษุ ควรละเว้น คือการแสดงกิริยาไม่สุภาพ เช่น เดินสูบบุหรี่การเจรจาที่ไม่สุภาพ กุศริยาเหมือนผู้ที่ไม่ เคยผ่านการศึกษาระดับมัธยมมาก่อน ทำให้ผู้ได้พบเจอที่ยังไม่เลื่อมใสยังไม่เลื่อมใส และที่เคยเลื่อมใส จะทำให้หมดศรัทธาในพระพุทธศาสนา ส่วนในเรื่องการสอนนั้น พระภิกษุนั้นก่อนที่จะไปสอน ต้องมีการเตรียมการสอนให้พร้อม ทั้งอุปกรณ์การสอนที่สำคัญ เช่น หนังสือประกอบการเรียน สื่อ การสอนที่พอหาได้ไม่ลำบากนัก เป็นต้นว่าสื่อภาพพุทธประวัติ สื่อหนังสือ สื่อการ์ตูน และเมื่อถึง เวลาดำเนินการสอนควรรู้จักใช้อุปกรณ์ให้เข้าใจ โดยใช้หลักการสอนของพระพุทธเจ้าเป็น แบบอย่าง ด้วยนักเรียนนั้น เป็นผู้ที่ยังมีวุฒิภาวะที่ยังอ่อนกับหลักวิชาการ ครูผู้สอนควรสรรหา วิธีการต่างๆ มาสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนาน ไม่เครียดกับหลักวิชาการเกินไป สิ่ง สำคัญที่สุดในการสอนวิชาธรรมศึกษา คือต้องการให้นักเรียนมีความรู้หลักธรรม สามารถ ประยุกต์ใช้ในชีวิตของตัวเอง และสังคมรอบด้าน รวมทั้งยังสามารถเป็นธรรมทายาทในทาง พระพุทธศาสนาที่ดีต่อไป นั่นเอง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

จากผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนอง แก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑. ในเรื่องหลักสูตรธรรมสนามหลวงมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. วิชาเรียงความแก่กระทุ้งธรรม ในระดับธรรมศึกษาชั้นโท และชั้นเอก ควรใช้ เพียงกระทุ้งของธรรมศึกษาชั้นตรีเท่านั้น
๒. ในส่วนวิชาธรรมะ พุทธประวัติ และวินัย ทุกระดับชั้น ควรเหลือไว้เฉพาะสาระ ที่สำคัญเท่านั้น เพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียน

๓. ในส่วนของการวัดผลและประเมินผลของสนามหลวงนั้นไม่ควรเน้นความจำจนเกินไป

๕.๓.๒. ในด้านบุคลิกภาพ พระภิกษุควรพัฒนาตนให้เป็นผู้มีพร้อมทั้งวิชาและจรณะ

๕.๓.๓. ในด้านการสอน พระภิกษุพึงพยายามเสาะแสวงหาวิธีการในการสอน เพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาการสอนเพื่อเผยแพร่ศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการเก็บข้อมูลที่ทำวิจัยโดยศึกษาเฉพาะประชากรในวงจำกัดเท่านั้น ผลการศึกษาที่ได้จึงอาจไม่ครอบคลุมหรือเป็นตัวแทนของนักเรียนได้ทั้งหมด ดังนั้น หวังว่าในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรขยายเขตในส่วนของประชากร และกลุ่มตัวอย่าง หรือคงจะมีการศึกษาวิจัยในระดับประเทศอีกในอนาคต เพื่อจะได้ผลการศึกษาที่กว้างมากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบการจัดการศึกษาธรรมศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

๑) หนังสือ :

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. วิชาการพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๔.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร : กรมอาชีวศึกษา, ๒๕๔๖.

คำหามาน คนไค (นามแฝง). ๑๕๕ กระบวนท่าของครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร : สายธารการพิมพ์, ๒๕๔๕.

จำลอง เงินดี. เอกสารการสอนวิชาจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๔.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : อลินเพรส, ๒๕๒๕.

แถลงการณ์คณะสงฆ์. รายงานสอบนักรธรรมชั้นตรีในมณฑลอยุธยา. แถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๑๘. พ.ศ. ๒๔๖๓.

แถลงการณ์คณะสงฆ์. รายงานสอบนักรธรรมชั้นตรีในมณฑลอยุธยา. แถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๑๘. พ.ศ. ๒๔๖๒.

ธีรศักดิ์ อัครบวร. ความเป็นครูไทย. กรุงเทพมหานคร : ก.พลพิมพ์ (1996) จำกัด, ๒๕๔๔.

บุญเรียง ขจรศิลป์. วิจัยการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : พิชายู พรินติ้ง, ๒๕๓๔.

ประเวศ วะสี. (ศ.นพ.). พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์ดี, ๒๕๓๖.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา อินเตอร์เนชั่นแนล, ๒๕๓๒.

พระเทพเวที (ประยูรค์ ปยุตโต). ทิศทางการศึกษาของคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

พระเทพโสภณ (ประยูร ฐมฺมจิตฺโต). ทิศทางการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระเทพโสภณ (ประยูร ฐมฺมจิตฺโต). กรอบความคิดในการจัดทำสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พระราชวรมุนี (ประยูรค์ ปยุตโต). การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๕.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมสังคัมภีร์อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น, ๒๕๔๖.

พระครูวินัยธรประจักษ์ จุกุทธโม (จำปาทอง). กระบวนการเรียนรู้แบบ “อริยสัจ ๔.” ของพระพุทธศาสนาเป็นต้นแบบที่มุ่งผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยแท้จริง. สุรินทร์ : โรงพิมพ์ศิริรัตน์ออฟเซต, ๒๕๔๕.

พระมหาอดิศร ธีรสีโล. คุณธรรมสำหรับครู. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๔๐.

วารุณี ธนวราพิช. การพัฒนาบุคลิกภาพ. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๓๔.

วิชัย วงษ์ใหญ่. พัฒนาหลักสูตรและการสอน – มิติใหม่. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๕.

ศรีเรือน แก้วกังวาน. จิตวิทยาบุคลิกภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๓๖.

สุมิตร คุณานุกร. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, ๒๕๑๘.

สุชา จันทร์เอม. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓.

สุชา จันทร์เอม. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา อินเตอร์เนชั่นแนล, ๒๕๒๐.

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง. เรื่องสอบธรรมสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๔๖.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๖.

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง. เรื่องสอบธรรมสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๔๔.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔.

๒) วิทยานิพนธ์

กาญจนา คุณาลักษณ์ ธนา. “ปัญหาการบริหารหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ตามความคิดเห็นของ

ผู้บริหารและครูอาจารย์ในวิทยาลัยอาชีวฯ กลุ่มภาคใต้.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตร

อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ

ทหารลาดกระบัง, ๒๕๔๓.

จุไรรัตน์ แสนใจรักษ์. “พัฒนาการการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ – ๒๕๒๗”

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. คณะศิลปศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑.

ทวี บุญมี. “การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” .

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,

๒๕๓๔.

ธนา หทัยล้ำหนี่. “ปัญหาการบริหารหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและ

ครูอาจารย์ในวิทยาลัยอาชีวฯ กลุ่มภาคใต้”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรม

มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันเทคโนโลยีพระ

จอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๔๓.

ประดิษฐ์ พรหมเสนา. “การนำวิธีสอนในสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา”.

วิทยานิพนธ์สังคมและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.

พระมหาพจน์ สุวโจ (พัยค์มพิทยากร). “การประเมินหลักสูตรพระปริยัติธรรม ศึกษาเฉพาะกรณี

นักธรรมชั้นตรี” .ปริญญานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พระมหาสุข สุวีโร. “ความสนใจต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระสงฆ์”. วิทยานิพนธ์สังคม

วิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต. สาขาสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕.

พระมหาสมศักดิ์ วิชาสิงห์. “วิเคราะห์หลักสูตรพระพุทธศาสนา ภายใต้นโยบายปฏิรูปการศึกษา”.

สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชานโยบายและการวางแผนสังคม. บัณฑิต

วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๖.

พัชรภรณ์ พสุวรรณ. “การศึกษาสมรรถภาพความเป็นครูของนักศึกษาฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๓.

รวิวรรณ ศรีสุชาติ. “การพัฒนามาตรวัดบุคลิกภาพของไมเยอร์ บริจิส์ ฟอรัมจี ฉบับภาษาไทย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียน และผู้ทำหน้าที่ให้บริการปรึกษาจากวิชาชีพให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ”. **วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.

วิไลพร สุวัฒน์พันธุ์กุล, “การประเมินหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พุทธศักราช ๒๕๓๐”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต**. การบริหารอาชีวศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๓๗.

สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง, “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์” งานวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๒. กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓.

เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ **แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๓.

๓) ภาษาอังกฤษ

Anonymus. **Merriam-Webster’s Collegiate Dictionary**. 10th ed. Merriam-Webster incorporated : Massachusetts, 1996.

Luthans Freeman, **Ogranization Behavioral**, 7th ed., (Singapore : McGraw-Hill, 1995.

Mary L. Good . **Integrating the Individual and the Organization**. New York : Wiley, 2006.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน

ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง

๑. จุดประสงค์ของแบบสอบถามนี้มุ่งวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียน ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นภาพรวมไม่เกี่ยวข้องกับรายบุคคล หรือหน่วยงานใดๆ ทั้งสิ้น

๒. แบบสอบถามทุกข้อ เป็นความคิดเห็นของผู้ตอบแต่ละคนขอความกรุณาให้คำตอบทุกข้อตามความคิดเห็นของตนเอง

๓. คำตอบต่างๆ ที่ได้รับจะเก็บไว้ใช้ในงานวิจัยเท่านั้น

๔. ตอบแบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เกี่ยวกับหลักสูตรธรรมศึกษาที่ใช้สอนในโรงเรียน และวิธีการสอนของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา ในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ ๓ เกี่ยวกับความคิดเห็นการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ในการตอบแบบสอบถามนี้ ขอความกรุณาได้โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อตามสภาพความเป็นจริง ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงที่สุดเท่านั้น จึงจะกระทำให้การวิจัยครั้งนี้มีผลสรุปที่เที่ยงตรง ซึ่งจะได้เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระมหาสุรชาติ สิริเตโช (สีด้า)

นักศึกษาศรีปริญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในหน้าข้อความ หรือเติมคำลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

๑. เพศ (.....) เพศชาย (.....) เพศหญิง
๒. สถานะ (.....) นักเรียน
(.....) ครู
(.....) ครูพระสอนธรรมศึกษา
๓. ระดับการศึกษา (.....) ประถมศึกษาตอนปลาย (.....) มัธยมศึกษาตอนต้น
(.....) มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (.....) ปริญญาตรี
(.....) สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรธรรมศึกษา และ แบบสอบถามที่มีต่อวิธีการสอนพระภิกษุ
ผู้สอนธรรมศึกษา ในโรงเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ดจังหวัดร้อยเอ็ด
คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนตามความคิดเห็นของท่านที่ท่านเห็นว่า
เป็นจริงที่สุดในแต่ละข้อเพียง ๑ คำตอบ ความหมายของระดับความคิดเห็นดังนี้

- ๕ หมายถึง ระดับความเหมาะสม มากที่สุด
๔ หมายถึง ระดับความเหมาะสม มาก
๓ หมายถึง ระดับความเหมาะสม ปานกลาง
๒ หมายถึง ระดับความเหมาะสม น้อย
๑ หมายถึง ระดับความเหมาะสม น้อยที่สุด

แบบสอบถามที่ใช้ถามนี้ แบ่งเป็นคำถาม ๓ ส่วน คือ

ก. ส่วนนี้ขอให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อ เพื่อแสดงความคิดเห็นของท่านต่อเนื้อหาวิชาที่ทำการสอนธรรมศึกษา ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อที่	ความคิดเห็นของต่อเนื้อหาวิชา ที่ทำการสอนธรรมศึกษา	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
ด้านเนื้อหาของหลักสูตร						
๑	เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของหลักสูตร					
๒	เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้านทฤษฎี (หนังสือ หลักสูตรธรรมศึกษา)					
๓	เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้านปฏิบัติ (ธรรม วิภาคเบญจศีลเบญจธรรมและศาสนพิธี)					
๔	ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล					
๕	ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น					
๖	ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพุทธมามกะที่ดี					
๗	สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน					

ข้อที่	ความคิดเห็นของต่อเนื้อหาวิชา ที่ทำการสอนธรรมศึกษา	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๘	เนื้อหาของหลักสูตรเป็นความรู้ที่ทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน					
๙	เน้นความรู้พื้นฐานในการศึกษาชั้นสูงต่อไป					
๑๐	เน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถดำรงชีวิตใน สังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข					

ข. แบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระภิกษุที่ทำการสอนธรรมศึกษา ขอให้ท่านพิจารณาอ่านข้อความแต่ละข้อเพื่อประเมินศักยภาพและคุณลักษณะของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาว่า หลังจากได้ทำการสอนแล้ว จัดอยู่ในระดับใด

ข้อที่	วิธีการสอนของพระภิกษุ ที่ทำการสอนธรรมศึกษา	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา						
๑	ให้การศึกษ้อบรม และสนใจนักเรียนอย่าง สม่ำเสมอ					
๒	การมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่					
๓	การมีความรับผิดชอบต่อการทำงาน					
๔	การเป็นผู้มีจรรยาบรรณ					
๕	ความเป็นผู้มีความสามารถ อดทน มีความ เข้าใจนักเรียนและสามารถควบคุมอารมณ์ให้มี ความมั่นคงอยู่เสมอ					
๖	การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียน และบุคคลอื่น					
๗	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตามพระ ธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น					

ค. แบบสอบถามถึงบทบาทที่แสดงความสามารถในด้านการสอน ขอให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อในบทบาทแต่ละด้าน เพื่อดูความสามารถของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาว่ามีความสามารถทำงานอยู่ในระดับใด

ข้อที่	บทบาทที่แสดงความสามารถในด้านการสอน	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
ด้านการเรียนการสอน						
การเตรียมการสอน						
๑	เตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียน ตำรา เอกสาร					
๒	เตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับ วัสดุอุปกรณ์การสอน					
๓	ใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ต่างๆ มาส่งเสริม ในด้านเนื้อหาวิชา ในการใช้อุปกรณ์การสอน					
การดำเนินการสอน						
๔	การนำเข้าสู่บทเรียน โดยการใช้วาจาหรืออุปกรณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
๕	การมีความแม่นยำในเนื้อหาทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง					
๖	การใช้ภาษาชัดเจน ไม่วกวน					
๗	เลือกใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ ได้เหมาะสม					
๘	การนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ประกอบการสอน มีความสัมพันธ์กับบทเรียน					
๙	ใช้เทคนิคในการตั้งคำถามได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
๑๐	มีวิธีการเสริมกำลังใจให้นักเรียนเกิดกำลังใจ เกิดความมั่นใจในการเรียนรู้					

ข้อที่	บทบาทที่แสดงความสามารถในการสอน	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑๑	ใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในชั้นเรียนได้					
๑๒	สอดแทรกจริยธรรมเพื่อการอบรมควบคู่ไปกับการเรียนการสอน					
๑๓	สร้างบรรยากาศและความคุมชั้นเรียนได้อย่างราบรื่น					
๑๔	การสรุปบทเรียน กะทัดรัดชัดเจน					
ด้านการวัดและการประเมินผล						
๑	จัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวนบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของนักเรียนเป็นระยะๆ					
๒	นำหลักเกณฑ์ในการสร้างข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน					
๓	นำผลการสอบที่ได้จากการวัด และประเมินผลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น					
๔	รูปแบบการประเมินความรู้ทางด้านทฤษฎีมีความเหมาะสม					
๕	รูปแบบการประเมินความรู้ทางด้านปฏิบัติมีความเหมาะสม					
๖	การวัดและประเมินผลเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา					
๗	ข้อสอบเน้นความคิดความเข้าใจอย่างมีเหตุผล					
๘	มีการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในตำบลหนองแก้ว
อำเภอ เมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง : ส่วนนี้ เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับความคิดเห็นการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในตำบล
หนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

๑. ความคิดเห็น ด้านเนื้อหาของหลักสูตร

.....

๒. ความคิดเห็น ด้านบุคลิกภาพของวิทยุผู้สอนธรรมศึกษา

.....

๓. ความคิดเห็น ด้านการเรียนการสอน

.....

๔. ความคิดเห็น ด้านการวัดและการประเมินผล

.....

ขออนุโมทนาขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ภาคผนวก ข
ผลการหาค่า IOC แบบสอบถาม

ตารางแสดงการหาค่า IOC ของแบบสอบถามอย่างต่ำ

ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ใช้ได้	ใช้ ไม่ได้
	คนที่	คนที่	คนที่				
	๑	๒	๓				
๑. เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒. เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้าน ทฤษฎี (หนังสือหลักสูตรประถมศึกษา)	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓. เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้าน ปฏิบัติ (ธรรมวิภาคเบญจศีลเบญจ ธรรมและศาสนพิธี)	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๔. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ไขปัญหา โดยใช้เหตุผล	+๑	+๑	๐	๒	๐.๖	/	
๕. ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่น	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๖. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพุทธมามกะที่ ดี	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๗. สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๘. เนื้อหาของหลักสูตรเป็นความรู้ที่ ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ ปัจจุบัน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๙. เน้นความรู้พื้นฐานในการศึกษา ชั้นสูงต่อไป	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๑๐. เน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถ ดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างมี ความสุข	+๑	+๑	๐	๒	๐.๖	/	

ตารางแสดงการหาค่า IOC ของแบบสอบถามอย่างต่ำ (ต่อ)

ด้านบุคลิกภาพของภิกษุ ผู้สอนธรรมศึกษา	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ใช้ได้	ใช้ ไม่ได้
	คนที่	คนที่	คนที่				
	๑	๒	๓				
๑๑.ให้การศึกษาอบรม และสนใจ นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๑๒.การมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้า	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๑๓.การมีความรับผิดชอบต่องาน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๑๔.การเป็นผู้มีจรรยาบรรณ	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๑๕.ความเป็นผู้มีความสามารถ อดทน มีความเข้าใจนักเรียนและสามารถ ควบคุมอารมณ์ให้มีความมั่นคงอยู่ เสมอ	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๑๖.การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับ บุคลากรในโรงเรียนและบุคคลอื่น	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๑๗.การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่าง เคร่งครัด ไม่ลบลู่ศาสนาอื่น	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	

ตารางแสดงการหาค่า IOC ของแบบสอบถามอย่างต่ำ (ต่อ)

ด้านการเรียนการสอน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ใช้ได้	ใช้ ไม่ได้
	คนที่	คนที่	คนที่				
	๑	๒	๓				
การเตรียมการสอน							
๑๘.เตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียน ตำรา	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๑๙.เตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การสอน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒๐.ใส่ใจศึกษาหาความรู้ต่างๆ มาส่งเสริม ในด้านเนื้อหาวิชา ในการใช้อุปกรณ์การสอน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
การดำเนินการสอน							
๒๑.การนำเข้าสู่บทเรียน โดยการใช้วาจาหรืออุปกรณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒๒.การมีความแม่นยำในเนื้อหาทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒๓.การใช้ภาษาชัดเจน ไม่กำกวม	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒๔.เลือกใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ ได้เหมาะสม	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒๕.การนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ประกอบการสอน มีความสัมพันธ์กับบทเรียน	+๑	+๑	๐	๒	๐.๖	/	
๒๖.ใช้เทคนิคในการตั้งคำถามได้เหมาะสมกับสถานการณ์	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒๗.มีวิธีการเสริมกำลังใจให้นักเรียนเกิดกำลังใจ เกิดความมั่นใจในการ	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	

ตารางแสดงการหาค่า IOC ของแบบสอบถามอย่างต่ำ (ต่อ)

ด้านการเรียนการสอน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ใช้ได้	ใช้ ไม่ได้
	คนที่	คนที่	คนที่				
	๑	๒	๓				
๒๘. ใช้ปฏิทินไหวพริบในการ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าในชั้นเรียนได้	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒๙. สอดแทรกจริยธรรมเพื่อการ อบรมควบคู่ไปกับการเรียนการสอน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓๐. สร้างบรรยากาศและควบคุมชั้น เรียนได้อย่างราบรื่น	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓๑. การสรุปบทเรียน กะทัดรัดชัดเจน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	

ตารางแสดงการหาค่า IOC ของแบบสอบถามอย่างต่ำ (ต่อ)

ด้านการวัดและประเมินผล	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ใช้ได้	ใช้ ไม่ได้
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓				
๓๑. สรุปบทเรียน กรทศรจัด ชัดเจน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓๒. จัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็น การฝึกหัดและทบทวนบทเรียนให้ เหมาะสมกับความสามารถและ ความสนใจของนักเรียนเป็นระยะๆ	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓๓. นำหลักเกณฑ์ในการสร้าง ข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อใช้ เป็นเครื่องมือในการวัดและ ประเมินผลการเรียนการสอน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓๔. นำผลการสอบที่ได้จากการวัด และประเมินผลใช้เป็นแนวทางใน การปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓๕. รูปแบบการประเมินความรู้ ทางด้านทฤษฎีมีความเหมาะสม	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓๖. รูปแบบการประเมินความรู้ ทางด้านปฏิบัติมีความเหมาะสม	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓๗. การวัดและประเมินผล เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓๘. ข้อสอบเน้นความคิดความ เข้าใจอย่างมีเหตุผล	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓๙. มีการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อ ทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน	+๑	+๑	๐	๒	๐.๖	/	

ภาคผนวก ค

ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม การศึกษาความคิดเห็นต่อการ
เรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกคะแนน รายข้อกับรายรวม	ค่าความเชื่อมั่นทั้ง ฉบับ
๑. ด้านเนื้อหาของหลักสูตร		
๑	.๕๕๓๒	.๕๑๓๖
๒	.๔๘๖๐	.๕๐๒๗
๓	.๕๓๕๔	.๕๐๑๘
๔	.๔๕๖๐	.๕๐๓๐
๕	.๕๑๕๕	.๕๐๔๑
๖	.๔๗๕๑	.๕๐๒๔
๗	.๖๔๖๔	.๕๐๓๔
๘	.๕๐๐๓	.๕๐๒๒
๙	.๔๕๓๘	.๕๐๒๗
๑๐	.๔๗๖๕	.๕๐๒๗
๒. ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา		
๑๑	.๕๐๗๑	.๕๐๘๓
๑๒	.๕๓๕๓	.๕๐๕๕
๑๓	.๕๑๕๓	.๕๐๕๐

๑๔	.๕๗๓๒	.๕๐๗๓
๑๕	.๕๗๓๕	.๕๐๗๔
๑๖	.๕๔๔๑	.๕๐๗๖
๑๗	.๕๕๕๗	.๕๐๕๐
๓. คำนการเรียนการตอน		
๑๘	๑.๔๐๑๐	.๕๐๗๖
๑๙	.๕๒๒๗	.๕๐๒๗
๒๐	.๕๗๕๒	.๕๐๑๗
๒๑	.๕๖๗๖	.๕๐๓๐
๒๒	.๖๑๗๐	.๕๐๔๑
๒๓	.๕๔๑๑	.๕๐๒๔
๒๔	.๕๖๑๕	.๕๐๒๗
๒๕	.๕๕๓๗	.๕๐๒๑
๒๖	.๕๗๗๓	.๕๐๒๗
๒๗	.๕๐๖๕	.๕๐๒๗
๒๘	๑.๕๑๕๕	.๕๑๒๒
๒๙	.๕๐๒๐	.๕๐๓๒
๓๐	.๕๕๗๕	.๕๐๒๔

๓๑	.๕๒๖๓	.๕๐๓๓
๔. ด้านการวัดและการประเมินผล		
๓๒	.๕๐๒๐	.๕๐๔๑
๓๓	.๕๕๘๕	.๕๐๒๓
๓๔	.๕๒๖๓	.๕๐๒๕
๓๕	.๕๔๐๖	.๕๐๒๖
๓๖	.๔๕๕๖	.๕๐๓๐
๓๗	.๕๐๖๕	.๕๐๒๓
๓๘	.๕๑๖๑	.๕๑๐๘
๓๙	.๕๒๑๒	.๕๐๕๔

ค่าความเชื่อมั่น (Alpha coefficient) ของแบบสอบถามทั้งหมดนี้เท่ากับ ๐.๕๐

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ ๖๑๒๓.๔/

วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร ผศ.ดร.ชาญชัย อวดศรี

ด้วย พระมหาสุรชาติ สิริเตโช รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๐๒๖ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา พระพุทธศาสนา ภาควิชา ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมีคณะกรรมการควบคุม ดังนี้ คือ ๑) พระมหามิตร รุติปัญญา, ดร. ๒) ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเรียน/เจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูสุตธรรมภาณี)

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศก ๒๑๒๗.๔/๑๖๖

วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอทราบว่ามีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร ดร.ประยูร แสงใส

ด้วย พระมหาสุรชาติ สิริเตโช รัชตประจักษ์ ๕๔๐๕๔๐๕๐๒๒ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา พระพุทธศาสนา ภาควิชา ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด" โดยมีคณะกรรมการควบคุม ดังนี้ คือ ๑) พระมหาวัชร ฐิตะปัญโญ, ดร. ๒) ผศ.ดร.สุวิน ทองใบ

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของ ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเรียน/เจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ เครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระครูสุตธรรมภาณี
ผู้อำนวยการศูนย์ฝ่ายวิชาการ

ได้รับแจ้งแล้ว
พร้อมขอทราบรายละเอียด
แล้ว เสนอให้ท่านพิจารณา
ต่อไป
ศก ๒๑๒๗.๔/๑๖๖
๒๔ ธ.ค. ๒๕๕๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ทธ ๖๑๒๓๔๕๖๗๘๙

วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือนักการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร ผศ.ดร.ไกรวิทย์ ป่ารุ่งศักดิ์

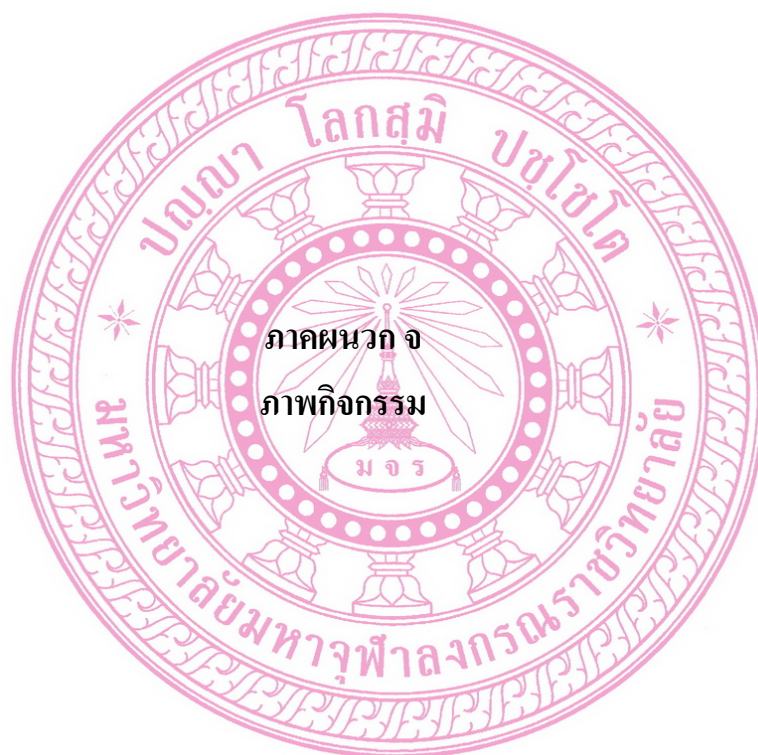
ด้วย พระมหาสุรชาติ สิริเตโช รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๐๒๒ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา ภาควิชา ศาสนคดี ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบล
หนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด" โดยมีคณะกรรมการควบคุม ดังนี้ คือ ๑) พระมหามิตร ฐิตปณฺโณ,
ดร. ๒) ผศ.ดร.สุวิมล ทองปั้น

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย
ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความ
เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาริวิจัย จึงขอเรียน/เจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ
เครื่องมือการศึกษาริวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูสุตธรรมภาณี)

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

ภาคผนวก จ
ภาพกิจกรรม

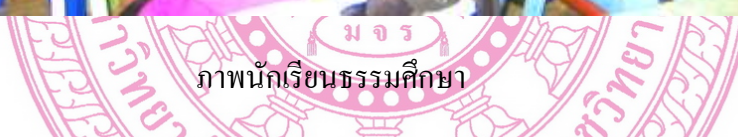
ภาพครูพระสอนธรรมศึกษา

ภาพครูพระสอนธรรมศึกษา

ภาพครูพระสอนธรรมศึกษา

ภาพนักเรียนธรรมศึกษา

ภาพครูพระสอนธรรมศึกษา

ภาพครูพระสอนธรรมศึกษา

ภาพนักเรียนธรรมศึกษา

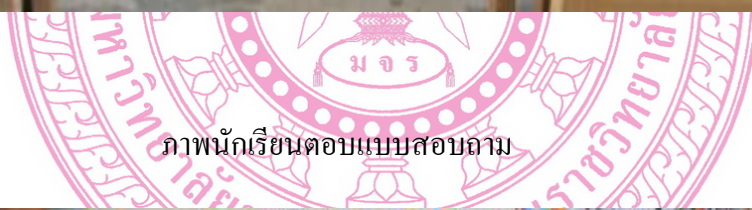
ภาพนักเรียนตอบแบบสอบถาม

ภาพนักเรียนตอบแบบสอบถาม

ภาพนักเรียนตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ- นามสกุล	พระมหาสุรชาติ สิริเตโช (สีคำ)
เกิด	เมื่อวันศุกร์ที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ ปิจอ
สถานที่เกิด	ณ บ้านเลขที่ ๕๕/๑ หมู่ ๑๓ บ้านสร้างแก้ว ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัด อุดรธานี
บรรพชาเมื่อ	๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ ณ วัดสุนทนิเวศน์ บ้านซ่ง ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีพระครูนิเทศธรรมวิมล เป็นพระอุปัชฌาย์
อุปสมบทเมื่อ	๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ ณ วัดสุนทนิเวศน์ บ้านซ่ง ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีพระครูนิเทศธรรมวิมล เป็นพระอุปัชฌาย์
วุฒิทางธรรม	สอบได้นักธรรมชั้นเอก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ณ วัดบูรพา สำนักเรียนคณะ จังหวัดร้อยเอ็ด
สอบได้เปรียญธรรม	๓ ประโยค เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ณ วัดเหนือสุวรรณภูมิ สำนักเรียนคณะ จังหวัด จังหวัดร้อยเอ็ด
วุฒิสามัญ	สำเร็จการศึกษาพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) รุ่น ๕๗ (คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย
ปัจจุบัน :	เป็นครูสอนนักเรียน ธรรมศึกษา พระปริยัติธรรม ประจำสำนัก ศาสนศึกษาวัดนิเทศสุนทรารม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
เข้าศึกษาชั้นปริญญาโทที่	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔
ที่อยู่ปัจจุบัน	ที่พักสงฆ์ประดู่ทรงธรรม วัดบ้านคูน้อย หมู่ ๖ ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โทร..๐๘๖-๒๒๘๒-๗๑๐

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ- นามสกุล	พระมหาสุรชาติ สิริเตโช (สีคำ)
เกิด	เมื่อวันศุกร์ที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ ปิจอ
สถานที่เกิด	ณ บ้านเลขที่ ๕๕/๑ หมู่ ๑๓ บ้านสร้างแก้ว ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัด อุดรธานี
บรรพชาเมื่อ	๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ ณ วัดสุนทนิเวศน์ บ้านซ่ง ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีพระครูนิเทศธรรมวิมล เป็นพระอุปัชฌาย์
อุปสมบทเมื่อ	๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ ณ วัดสุนทนิเวศน์ บ้านซ่ง ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีพระครูนิเทศธรรมวิมล เป็นพระอุปัชฌาย์
วุฒิทางธรรม	สอบได้นักธรรมชั้นเอก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ณ วัดบูรพา สำนักเรียนคณะ จังหวัดร้อยเอ็ด
สอบได้เปรียญธรรม	๓ ประโยค เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ณ วัดเหนือสุวรรณภูมิ สำนักเรียนคณะ จังหวัด จังหวัดร้อยเอ็ด
วุฒิสامัญญ	สำเร็จการศึกษาพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) รุ่น ๕๗ (คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย
ปัจจุบัน :	เป็นครูสอนนักธรรม ธรรมศึกษา พระปริยัติธรรม ประจำสำนัก ศาสนศึกษาวัดนิเทศสุนทราราม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
เข้าศึกษาชั้นปริญญาโทที่	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔
ที่อยู่ปัจจุบัน	ที่พักสงฆ์ประคองธรรม วัดบ้านคูน้อย หมู่ ๖ ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โทร..๐๘๖-๒๒๘๒-๗๑๐